

ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Νέα Παιδαγωγική-Σχολική Πράξη

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΧΑΡΗΣ ΠΑΤΣΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
ΧΑΡΗΣ ΠΑΤΣΗΣ: 'Η διδασκαλία τῶν μαθητῶν μὲ ὑπνωσὴ!	345
ΕΤΡΙΠ. ΣΟΤΡΛΑ: 'Απὸ τὰ ἡμερολόγια τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας ...	348
Ζ. ΝΟΜΙΚΟΥ — Τ. ΠΑΤΣΗΣ: 'Η 'Αρχιτεκτονικὴ τῶν συγχρόνων παιδικῶν σταθμῶν καὶ ἡ ἐξέλιξί της ..	352
JEAN BERTON: 'Η τιμωρία τῶν παιδιῶν μήπως εἶναι μορφή διαλόγου; ...	357
MATT CLARK: 'Η ἀγωγή τοῦ παιδιοῦ κατὰ τὶς ἀπόψεις τοῦ Δρος Σπὸκ χωρὶς πειθαρχία καί... ἀγία ράβδος!	358
ΝΙΚΟΥ ΑΔΑΛΟΓΟΥ: 'Επαγγελματικὸς προσαντολισμὸς τῶν νέων ...	362
Δ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ: Λογογραφία — Πατριδογνωσία ..	363
W. WALTER: Μητέρες καὶ γιατροὶ πρέπει νὰ συνεργάζονται ...	365
S. LIVINGSTON: Τί μπορεῖ νὰ κάμῃ ὁ διδάσκαλος γιὰ τὸ μαθητὴ ποὺ πάσχει ἀπὸ ἐπιληψία (μετάφρ. Δ. Ψαθά) ...	367
ΧΑΡΑΛ. ΚΟΥΡΤΗΣ: Σχολεῖον 'Εργασίας ...	371
ΝΕΟΤ ΣΧΟΛΕΙΟΥ: 'Η τηλεόραση καταστὰ τώρα τὴ διδασκαλία σὲ ὅλες τὶς σχολικὰς βαθμίδες ...	373
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ: Α' Β' ἐκπαιδευτικὰς περιφέρειας Βερροίας ...	375

ΕΤΟΣ ΙΘ' — ΤΕΥΧΗ 223—224

ΜΑΪΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ 1969

σίες» τους ή προμελεστούν τὰ αὐριανὰ μαθήματα, γράφουν τίς ἐκθέσεις τους, τὴν ἀντιγραφή, τίς γραμματικὲς ἢ ἀριθμητικὲς ἀσκήσεις.

Παράλληλα, ὅμως, τὸ παιδί ἀσχολεῖται (πρέπει δηλ. νὰ ἀπασχολεῖται) καὶ μὲ τὴν ἀνάγνωση διαφόρων ἐλευθέρων ἀναγνωσμάτων ὅχι γιὰ σχολικὴ χρῆση ἀλλὰ γιὰ τέρψη, ψυχαγωγία, ἀπδλαυση. Τὸ συγκινεῖ ἡ περιπέτεια καὶ μὲ τὰ ἀναγνώσματα αὐτὰ ἀποκτᾷ γενικὲς γνώσεις πού θὰ τοῦ χρειαστοῦν ὅπωςδήποτε στὴ ζωὴ.

Καὶ ἂν εἶναι μαθητὴς Γυμνασίου ἀπασχολεῖται καὶ μὲ τὴν ἐκμάθηση ξένων γλωσσῶν, μουσικῆς κ.λπ. Τέλος, πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ ἀρκετὸ χρόνον γιὰ τὰ παιγνίδια του. Ὅταν εἶναι μικρὸ πρέπει νὰ παίζει μὲ τοὺς συνομήλικούς του. Ὅταν εἶναι ἑφηβὸς πρέπει νὰ ἀσχολεῖται μὲ τὸν ἀθλητισμὸ καὶ τίς ἀθλοπαιδεῖες γενικᾶ.

Καὶ ἐρχόμαστε τώρα στὸ θέμα μας. Τὸ παιδί κουράζεται, μερικὲς δὲ φορές ὑπερκουράζεται ἀπὸ ὅλες αὐτὲς τίς «ἀναγκαιεῖς» ἐξασχολικὲς ἀπασχολήσεις. Καὶ ὅπως μᾶς διδάσκει ἡ ψυχολογία ὅταν ἐπέλθῃ τὸ φαινόμενο τῆς κόπωσης καὶ τῆς υπερκόπωσης, παράγονται μέσα στὸν ὀργανισμὸ τοῦ παιδιοῦ καματογόνες οὐσίες, δηλητηρία σωστά, πού καταβάλλουν τὸν ὀργανισμὸ καὶ τὸ παιδί καταφεύγει στὸν ὕπνο. Ὁ ὕπνος, ὅταν διαρκεῖ ὅσο πρέπει, ἔρχεται νὰ ἀπαλλάξῃ τὸ μαθητὴ ἀπὸ τίς καματογόνες οὐσίες πού δημιουργοῦν στὸν ὀργανισμὸ του ἡ κόπωση καὶ ἡ υπερκόπωση. Καὶ μὲ νέες δυνάμεις, μὲ ἀνανεωμένον τὸν ὀργανισμὸ του ξεκινᾷ ὁ μαθητὴς τὴν ἐπομένη γιὰ τὸ σχολεῖο του. Καὶ εἶναι μὲν γεγονὸς ὅτι κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ὕπνου καὶ μάλιστα κατὰ τίς πρωῒνες ὥρες στὸ ὑποσυνείδητο τοῦ ἀνθρώπου (καὶ τοῦ παιδιοῦ) τελεῖται μιὰ «ἀνάπλαση» τῶν παραστάσεων τῆς προηγουμένης ἡμέρας, ἀλλοτε μὲν μὲ τὴ μορφή «ὄνειρου», ἀλλοτε δὲ μὲ τὴ μορφή «κατ' αἴτησιν ἀντιλήψεων ἐν ὕπνῳ». Εἶναι αὐτὸ πού λέμε πολλὲς φορές: «Στὸν ὕπνο μου τὰ θυμήθηκα ὅλα. Αὐτὰ δηλ. πού κουρασμένος τὴν ἡμέρα δὲν μπορούσα νὰ ἀποστηθίσω ἢ ἀφομοιώσω, τὰ ἀνέπλασα, τὰ θυμήθηκα, τὰ ἀποστήθισα, τὰ ἀφομοίωσα στὸν ὕπνο μου». Ἀπὸ αὐτὴ τὴ διαπίστωση προῆλθε καὶ τὸ

ψυχολογικὸ ἀξίωμα τῆς μνήμης κατὰ τὸ ὁποῖο (μὲ λίγες ἐπαναλήψεις, κατὰ τίς πρωῒνες ὥρες μετὰ τὸ ξύπνημα ἀπὸ τὸ νυχτερινὸ ὕπνο, μπορούμε νὰ ἀπομνημονεύσουμε καὶ νὰ ἐντυπώσουμε στὴ μνήμη μας τὸ διδασκόμενο, καλότερα, μονιμότερα, σαφέστερα καὶ ἐναργέστερα». Κι' ὅλο αὐτὸ τὸ χροστούμε στὸν εὐεργετικὸ ὕπνο πού μᾶς ἀπάλλαξε ἀπὸ τίς καματογόνες οὐσίες τῆς καθημερινῆς ἐντατικῆς ἐργασίας μας (κόπωσης ἢ υπερκόπωσης).

Συμπέρασμα: Καλότερα, λοιπόν, ἐντυπώνεται καὶ ἀναπλάσσεται ἡ διδασκτέα ὕλη κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ὕπνου καὶ ἄριστα κατὰ τίς πρωῒνες ὥρες μετὰ τὸ ξύπνημα.

Ἀπορία 1η: Ἀφοῦ ἐγάλαμε τὸ παραπάνω συμπέρασμα, μήπως θὰ ἦταν προτιμώτερο, τότε, μιὰ διδασκτικὴ μέθοδος στηριγμένη στὸν ὕπνο; Μιὰ λ.χ. «ὕπνοπαιδεία», ὅπως τὴν λανσάρει, μάλιστα, καὶ κάποιο διδασκτικὸ σύστημα ξένων γλωσσῶν;

Ἀπορία 2η: Μήπως μὲ τὴν ὕπνοση διὰ τοῦ ὕπνωτισμοῦ (ὅπως εἶναι ἡ περίπτωση τοῦ Ἰταλοῦ συναδέλφου κ. Μπελλίνι, θὰ ἔχουμε καλότερα ἀποτελέσματα;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΙΣ ΔΥΟ ΠΑΡΑΠΑΝΩ ΑΠΟΡΙΕΣ

Ἀπαντοῦμε, λοιπόν, καὶ στὲς δύο παραπάνω ἀπορίες:

1) Ὑπνοπαιδεία: Ἡ μέθοδος αὐτὴ συνίσταται στὸ νὰ ὑπαγορεύῃ ἓνα μαγνητόφωνο φράσεις καὶ κείμενα ἀπὸ μιὰ ξένη γλώσσα στὸν ὑποψήφιο (ἐνῆλικο ἢ ἀνήλικο) κατὰ τὴν ὥρα πού αὐτὸς κοιμᾶται φυσιολογικά (χωρὶς τεχνητὴ ὕπνοση ἀπὸ τὸν ὕπνωτιστή). Αὐτὸς ὁ τρόπος, τῆς διδασκαλίας δὲν βλάπτει τὸν ἐνδιαφερόμενο, ἀλλὰ καὶ δὲν τὸν ὠφελεῖ σὲ τίποτε. Στηρίζεται, βέβαια, στὸ γενικὸ μας συμπέρασμα κατὰ τὸ ὁποῖο κατὰ τὴν ὥρα τοῦ ὕπνου ὁ ὑποψήφιος εἶναι ξεκούραστος καὶ μπορεί νὰ ἀφομοιώσῃ «ὑποσυνείδητα» λέξεις, φράσεις καὶ κείμενα πού σιγὰ-σιγὰ κάποιοι τοῦ ὑπαγορεύει, μὲ συνοδεία ἐλαφροῦς μουσικῆς (ὕποκρουσης) ἢ καὶ μὲ ἓνα μαγνητόφωνο. Ἀλλὰ ποιὸς λογικὸς παιδαγωγὸς θὰ παραδεχθῇ ὅτι ὁ μαθητὴς αὐτὸς τὴν ὥρα πού κοιμᾶται (πού κοιμᾶται ἀκριβῶς γιὰ νὰ ἀ-

παλλαγῇ ἀπὸ τὸ παραφόρτωμα τῆς μνήμης του μὲ τὸ φορτίο τῶν καθημερινῶν διδασκαλιῶν) θὰ ἤθελε νὰ τὸν «ἐνοχλοῦν» ἡχοι, ἀπαγγελίες, κείμενα καὶ προτροπὲς γιὰ νὰ «μάθῃ» κάτι πού κατὰ τὴν ὥρα τοῦ ξύπνιου του δὲν μπορούσε ἢ δὲν ἤθελε νὰ μάθῃ; Ἡ λειτουργικὴ ψυχολογία τοῦ Κλαπαρέντ μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ μάθηση ξεκινᾷ ἀπὸ τὴν «ἀνάγκη» καὶ τὸ «ἐνδιαφέρον» τοῦ μαθητῆ. Καὶ στὴν προκειμένη περίπτωση («ἀνάγκη» γιὰ τὸ παιδί καὶ «ἐνδιαφέρον» του εἶναι νὰ κοιμηθῇ (ὁ ὕπνος ὁ φυσιολογικός, ὁ ἀνεμπόδιστος, ὁ ἥρεμος, ὁ γαλήνιος). Ἄρα, δὲν βλέπω νὰ στηρίζεται πουθενά, ἡ μέθοδος τῆς «ὕπνοπαιδείας», τῆς «ὕπνοδιδασκαλίας».

2) Διδασκαλία μὲ «ὕπνοση» - ὕπνωτισμό: Ἀλλὰ ἂν ἡ ὕπνοπαιδεία, ἢ διδασκαλία δηλ. κατὰ τὴν ὥρα τοῦ φυσιολογικοῦ ὕπνου δὲν φέρνει ἀποτελέσματα καὶ δὲν ἐνδείκνυται ἀπὸ ψυχολογικὴ ἄποψη, ἡ δευτέρη μορφή, ἡ «διδασκαλία μὲ ὕπνωτισμό», αὐτὴ πού συνιστᾷ ὁ Ἰταλὸς συνάδελφος, ἀποκλείεται ρητὰ καὶ κατηγορηματικὰ σὰν μιὰ ἐπιβλαβὴς καὶ 100οο ἐπικίνδυνη μέθοδος διδασκαλίας. Καὶ ἐξηγοῦμαι: Ὅλα τὰ ἄτομα δὲν ὕπνωτιζονται. Γιὰ νὰ ὕπνωτισθῇ κάποιος πρέπει νὰ εἶναι πολὺ ἀδύνατος, πολὺ εὐαίσθητος στὸ νευρικό του σύστημα. Πρέπει ἡ βούλησή του νὰ εἶναι ἀδύνατη, ἀσθενής. Θὰ θυμᾶσθε ὅλοι σας ἀπὸ διάφορα «ὕπνωτιστικά» πειράματα πού θὰ παρακολουθήσατε, πόσο λίγοι εἶναι αὐτοὶ πού «ὕπνωτιζονται» (τὰ λεγόμενα «μέντιουμ») καὶ τί ράχη καταντοῦν ἐπάνω στὸ παλκοσένικο (στὲς σκηνὲς τῶν θεάτρων ὅπου γίνονται αὐτὲς αἱ παραστάσεις). Καταντοῦν γελοῖοι, γιατί ἐκτελοῦν ὅλα τὰ παραγγέλματα πού τοὺς δίδει ὑπὸ μορφήν «ἐντολῶν» ὁ ὕπνωτιστής. Μὲ ὅσους, λοιπόν, ὕπνωτιζονται, διασκεδάζουν οἱ ὑποιοὶ θεατὲς πού ἡ βούλησή τους δὲν παρα-

δόθηκε στὴ διάθεση τοῦ οἰουδήποτε ταχυδακτυλουργοῦ. Μπορεῖ τὰ πειράματα τοῦ ὕπνωτισμοῦ νὰ ἔχουν ἐπιστημονικὴ ἀξία («καθ' ἑαυτὰ» προκειμένου νὰ ἐξετασθῇ ἡ ἀντοχὴ τῆς βούλησης, νὰ ξεσκεπασθῇ τὸ περιεχόμενο ἐνὸς βεβαρυμένου ὑποσυνείδητου γιὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ὁ ἀσθενὴς ἀπὸ τὴ νευρώση (λίμπιντο, ἀπωθημένη ἐπιθυμία κ.λπ.) ἀλλὰ πρὸς Θεοῦ δὲν μπορούμε νὰ παραδεχθοῦμε μέθοδο διδασκαλίας μὲ ὕπνωτισμὸ τῶν μαθητῶν. Σκεφθῆτε τί εἰκόνα θὰ παρουσίαζε μιὰ σχολικὴ τάξη πού ὁ δάσκαλος - ὕπνωτιστής θὰ κοίμιζε τὰ παιδιά (μὲ τὸ μαγικὸ του ραβδί) κατὰ τὴν ὥρα τοῦ μαθήματος γιὰ νὰ τοὺς ἀπαγγεῖλει ἓνα ποίημα ἢ κείμενο μαθήματος καὶ μετὰ «υπνώνοντας» τα νὰ ζητήσῃ νὰ τοῦ ἀποστηθίσουν τὸ διδαχθέν. Ἔστω, ὅς παραδεχθοῦμε τὸ θαῦμα, ὅτι δηλ. οἱ μαθητὲς θὰ ἀπαγγεῖλουν τὸ ποίημα ἢ τὸ κείμενο αὐτό. Σὰν πείραμα μιὰ φορὰ θὰ ἄξιζε τὸν κόπο νὰ γίνῃ γιατί θὰ φανέρωνε τὸ βαθμὸ αὐτοποδότης τῶν παιδιῶν (καὶ ποιῶν). Ἀλλὰ σὰν καθημερινή, μόνιμη, διαρκὲς μέθοδος διδασκαλίας μὲ ὕπνοση (διὰ ὕπνωτισμοῦ) θὰ ἦταν (καὶ εἶναι) ἐντελῶς ἀπαράδεκτη μέθοδος καὶ μάλιστα πνευματοκτόνος. Σὲ λίγο χρόνο ἀπὸ τὴν πρώτη ἐφαρμογὴ τῆς μεθόδου αὐτῆς, τὰ παιδιά θὰ ἔχαναν τὴν πρωτοβουλία τους καὶ θὰ περιμέναν ὅλα ἀπὸ τὸν ὕπνωτιστὴ - δάσκαλο.

Ἀφήστε, λοιπόν, τὰ παιδιά κύριοι αὐτοσχέδιοι παιδαγωγοὶ (κυρίως γιὰτροί) στὰ χεῖρά τῶν ἀληθινῶν παιδαγωγῶν οἱ ὁποῖοι θὰ τὰ διδάξουν ξυπνητὰ (καὶ ὅχι «κοιμισμένα») τὴν ὕλη τῶν σχολικῶν προγραμμάτων μὲ νέες μεθόδους καὶ τεχνικὲς (καὶ μὲ τὴ δική τους μάλιστα συνεργασία καὶ αὐτεγεία) πού σέβονται τὴν προσωπικότητα τοῦ παιδιοῦ, τίς ἀνάγκες καὶ τὰ ἐνδιαφέροντά του.

ΧΑΡΗΣ ΠΑΤΗΣΗΣ

Ἀπὸ τὰ ἡμερολόγια τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας

Υπὸ ΕΥΡΙΠ. ΣΟΥΡΛΑ

Μία καινούργια ἐπάνοψη που διαδραματίζεται εἰς τὴν Πολιτείαν τῶν κυττάρων τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, σὰν ἐκεῖνες που συναντοῦμε στὰ θαύματα τῆς φύσεως κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς Ἀνοιξέως.

ELSA CRONER

I

Θὰ παραθέσουμε σὰν σκόρπιες νότες, ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰ ἡμερολόγια ἐφηβικῆς ἡλικίας, παλαιῶν μαθητῶν μας τοῦ Δ' Γυμνασίου Θελέων (Ἀθηνῶν), ἅτινα μὲ τὸ παιδαγωγικὸν ἀπόρρητον καὶ προοπτικὴν ὑπεβοήθησαν τὴν ταπεινότητά μας ὄχι μονάχα νὰ συντάξουμε τὰ ψυχολογικὰ δελτία ἐκάστης μαθητρίας τῆς προτελευταίας Γυμνασιακῆς τάξεως τῶν μαθητῶν τοῦ ὡς ἄνω Γυμνασίου, ἀλλὰ νὰ ἀντλήσουμε πολυτίμους πληροφορίας διὰ τὴν σύνταξιν ψυχολογίας τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας τῶν Ἑλληνίδων μαθητῶν.

Τὰ παρατεθησόμενα ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰ ἡμερολόγια τῶν —ποικτικῆς καὶ λογοτεχνικῆς πνοῆς— ἀναφέρονται εἰς τὶς πιὸ ἀπόκρυφες ἐκρήξεις τῆς ψυχῆς των κατὰ τὴν περίοδον τῆς χρυσῆς αὐτῆς περιόδου τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, πού καλεῖται ἐφηβικὴ ἡλικία.

Εἶναι αἱ συγκινητικῆς ἐκεῖνες ἐκρήξεις πού δοκίμασαν ὅταν γιὰ πρώτη φορά δοκίμασαν καὶ τὸ πρωτόφαντο καὶ ἀνεπάντεχο.

Ἄς ἀκούσουμε λοιπὸν τὶς ἐρωτικῆς ἐκρήξεις των σὲ ὅλες τὶς λογοτεχνικῆς μορφές.

Ἀρχίζομε ἀπὸ τὴν ποιητικὴν.

II

Σκόρπια φύλλα ἀπὸ τὸ ἡμερολόγιό μου

Ἐχτὲς τὸ βράδυ...

A'

Ἐχτὲς τὸ βράδυ χώρισε τὸ φῶς ἀπ' τὸ (σκοτάδι.

Τὸ φῶς ἐμένα τύλιγε καὶ τὸ σκοτάδι (ἐχάθη...

Ἐχτὲς τὸ βράδυ... πίστεψε... τέτοιο γαλά (λάζιο βράδυ δὲν βρίσκω, ὅσο κι' ἂν ρωτῶ τῆς θύμησης (τὰ βάθη...

B'

Ἐχτὲς τὸ βράδυ θέλησα στ' ἀλήθεια νὰ (πεθάνω μέσα σ' ἐκείνη τὴ ζεστὴ πού μ' ἔκλειε (ἀγκάλῃ ναί, νὰ πεθάνω θέλησα, στὴν εὐτυχία ἐ- (πάνω κι' ἀπὸ τὶς λύπες τῆς ζωῆς, νὰ μὴ γνωρί- (σω ἄλλῃ.

Γ'

Ἐχτὲς τὸ βράδυ ἐννοίωσα τὸ πᾶν ὅτι εἶ- (χε ἀλλάξει κι' εἶχε μιὰ ὄψη πὶὸ γλυκεῖα καὶ ἦταν (θαῦμα ἢ φόση Καὶ ζέσταινε τὸ μάτι μου τὸ δάκρυ ποῦχε (στάξει καὶ ἦταν ὄνειρο ἢ ζωὴ... τί ἦταν; εἶχες (γυρίσει. Μιρ... (1955)

Ἦρθε ἡ ἀγάπη

A'

Ξάφνου ἓνα φῶς μπροστά, μοῦ φάνηκε (σὰν ψέμμα τόσο γλυκό, νὰ τὸ πιστέψω δὲν μπορούσα καὶ σκλαβωμένο πάνω του ἔμεινε τὸ βλέμμα τί ἦταν; ἡ ἀγάπη εἶχε ῥοτὴ πού λαχτα- (ροῦσα.

B'

Ἦρθε ἡ ἀγάπη νὰ μὲ βρῇ καὶ μένα τώρα νὰ μοῦ προσφέρει τὶς χαρὲς καὶ τοὺς πό- (νους Λίγη ζωὴ νὰ δώσει. Ἐφτασε ἡ ὥρα ν' ἀνθίσουν λούλουδα γιὰ μένα πιά στοὺς (κλώνους.

Γ'

Ἦρθε ἡ ἀγάπη! Νοιώθω ἀλλοιῶς τὸν ἐ- (αὐτὸ μου!

Ἦρθε σὲ μένα, πόσο τὴν ποθοῦσα! πόσο. Ἦρθε καὶ βλέπω ὅτι ἦταν γραφτὸ μου μέσ' τὰ δεκάξη μου τὰ χρόνια νὰ τὴ νοιώ- (σω!

Δ'

Ἦρθε ἡ ἀγάπη κι' εἶσαι σὺ ξανθὸ ἀγόρι πού σ' ἓνα βλέμμα σου ἐσκίρτησε ἡ καρ- (διά μου καὶ τώρα μέσα στῆς ζωῆς τὸ ξεροδόρι καταλαβαίνω πὼς δὲν εἶναι πιά ἡ δικιά (μου.

Ε'

Κι' ἀφοῦ τὸ θέλησε ἡ ζωὴ νὰ μὲ ἐνώσει μὲ τῆς ὥραιάς σου ψυχῆς τὴ συντροφιά καὶ τὴ χαρὰ αὐτὴ τὴ θεία νὰ μοῦ δέσει πᾶμε ἀγάπη μου νὰ φύγουμε μακριά.

ΣΤ'

Τώρα οἱ ἄνθρωποι δὲν μὲ ἐνδιαφέρουν μόνο ποθῶ νὰ βρῶ μ' ἐσένα τὴ γαλήνη. Σὲ ἄλλους κόσμους τὰ φτερά σου ἄς μὲ (φέρουν καὶ ὅ,τι μοῦγραψε ἡ μοίρα μου ἄς γίνῃ. Μιρ... (1955)

Καὶ ἡ κάτωθι παρένθεσις πού συνο- δεύει τῆς ὡς ἄνω ποιητικῆς τῆς ἐκρήξης. (Λιγάκι ἀληθινὸ, λιγάκι ψεύτικο, καὶ τόσο ποθητό).

Μιρ... (1955)

Καὶ τώρα... ἄς κλείσουμε τὶς λογοτεχνικῆς πνοῆς τῆς πού θυμίζουν εἰσβολὴν ἀ- νοίξεως στὴν ψυχὴ τῆς, μὲ ἐκρήξεις τῆς φθινοπωριάτικες. (Ὀκτώβριος τοῦ 1955).

Ἄς τὶς ἀκούσουμε.

Ἀπόψε μύρισε βροχὴ

A'

Ἀπόψε μύρισε βροχὴ κι' ἡ πονεμένη μου ψυχὴ παρηγοριὰ ζητάει. Ποῦ νὰ τὴ βρῇ; στὴ χειμωνιά σὲ κάποιον γκρίζο συννεφιά πού ἐκεῖ ψηλά κυλάει;

B'

Ἀπόψε μύρισε βροχὴ κι' ἀπὸ καιρὸ εἶμαι μοναχὴ

μέσ' τὴ ζωὴ τὴν ψεύτρα. Γυρεύω νάβρω τὴ χαρὰ πού μοῦ τὴν ἀρπαξε σκληρὰ κάποιον καρδιὰ πλανεύτρα.

Γ'

Ἀπόψε μύρισε βροχὴ καὶ ἡ καρδιά μου ἡ φτωχὴ ματώνει καὶ σπαράζει. Γύρνα ἀγάπη μου ἐσὺ προτοῦ ν' ἀρχίσει ἡ βροχὴ καὶ τὸ σκληρὸ χαλάει.

Δ'

Ἀπόψε μύρισε βροχὴ γύρνα ἀγάπη μου χρυσὴ ἄρχισε βρέχει ἔξω. Ἐλα, μπορεῖ μέχρι ν' ἀρθεῖς στὸ σπίτι μου νὰ μὴ μὲ βρεῖς ἴσως... νὰ μὴν ἀντέξω». (Μιρ... 1955)

Τὶς ὡς ἄνω ποιητικῆς ἐκρήξεις τῆς θα τὶς ζήλευε καὶ ὁ μεγάλος δάσκαλός μου ὁ EDUARD SPRANGER ὅταν συνέθετε στὴν ψυχολογία του τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας τὸ κεφάλαιον περὶ τῶν ἐκρήξεων τῆς ἐφηβικῆς ψυχῆς, πού τὸ ἐπέγραψε: Ἐφηβικὴ ἡλικία καὶ ἔρως.

Καὶ ὁ ἀναγνώστης θὰ διερωτηθῇ ἤδη: Ποῦ ὑπάρχει ἡ πηγὴ τῶν ὡς ἄνω ὀνειρο- πόλων ἐκδηλώσεων τῆς ὡς ἄνω μαθητρίας μας κατὰ τὴν μακρινὴν ἐκείνην ἐποχὴν (1955) πού ἐφοῖτα εἰς τὸ Δ' Γυμνάσιον Θελέων;

Στὸ ἡμερολόγιό τῆς τὸ παραδοθὲν μὲ τὸ παιδαγωγικὸν ἀπόρρητον καὶ προοπτικὴν, ἀναγράφονται οἱ ἀκόλουθοι στοχασμοί τῆς πού μᾶς ἀποκαλύπτουν τὸ βάθος τῆς ὥραιας τῆς ψυχῆς.

Ἰδοὺ μερικοί.

1) «Ἐγὼ ἀνάγκη ἀπὸ λίγη χαρὰ... γιατί ἔχω κουρασθῇ σὶν πόνον.

2) Ἀπαιτῶ νάναί ὅλοι γύρω μου χαρούμενοι.

3) Ἡ ψυχὴ μου ἐπαναστατεῖ στὴ σκέψη πού αὐτοὶ πού μὲ τυραννοῦν, δὲν ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ τὸ κάνουν.

4) Ὅλοι μὲ νομίζουν ψυχρὴ, ἀδιάφορη, περήφανη καὶ κακιὰ... Καὶ ὅμως πόσο ἀπατώνται...».

Και ύστερα από τους ως άνω πεζούς στοχασμούς της που θυμίζουν απόψεις του TAGORE κατά τον όποιον:

«Αί θλίψεις και ο πόνος ἐγέννησαν τους υπέργειους κόσμους και την λιγύζωση αὐταπάτη της εὐτυχίας, την χρωστάμε στον πόνο».

TAGORE

“Υστερα... τονίζομεν από τους ως άνω πεζούς στοχασμούς της, σπόριες νέτες στο Ἡμερολόγιό της σέ ποιητικήν πνοήν, με τὸν τίτλον: «Χαρές και λύπες».

“Ας ἀκούσομε ἀποσπασματικές ἐκρήξεις της.

Α’

Μέσ’ στῶν ἀνθρώπων τῇ βοῇ δὲν γύρειφα (εὐτυχία της μοναξιάς μου ἀγαπῶ τὴν ὁμορφὴν γα- (λήνη) πετὰ ἡ ψυχὴ μου ἀνάλαφρῃ σι’ Ἀπείρου (τῇ μαγείᾳ) κι’ ὅλα μαζεύει ὁμορφιές και μέσα της τίς (κλείνει).

Β’

Και ἡ δροσιά του τοῦ πρωϊνοῦ ἡ ἀχνο- (λιγμένη) και τῶν νερῶν τὰ κρύσταλλα και τῶν βου- (νῶν τὰ μάκρη) κι’ ἡ προσευχὴ τοῦ ἀηδονιοῦ κι’ ἡ δύση (ἡ ματωμένη) εἶναι δικὰ μου ὅλ’ αὐτά, δικὰ μου ἀπ’ ἄ- (κρη σ’ ἄκρη).

Γ’

Και τῆς νυχτιάς τὸ σκοτεινὸ και τὸ βαθύ (μυστήριον) και τοῦ μωροῦ τὸ λατρευτὸ, τ’ ὀλόγλυκον (τὸ κλάμμα) και οἱ σταυροὶ ποὺ ἀσπρίζουνε θαμπὰ στὸ (κοιμητήριο) τὰ χιόνια, τὸ φθινόπωρον; τῆς Ἀνοιξῆς τὸ (θάμα).

Δ’

Στὸ πῶς κρυμμένο τῆς καρδιάς κι’ ἀπό- (μακρο κιτάπι) νοιώθω, δικός μου εἶν’ ὁ κισσός, δικό μου (εἶν’ ὁ κρίνος)

Δικές μου ἡ λύπη κι’ ἡ χαρά, δικιά μου (κι’ ἡ ἀγάπη) ὅλο τὸν κόσμον ἀγαπῶ, και μ’ ἀγαπάει κι’ (ἐκεῖνος).
Μιρ... (1955)

Και γεννᾶται ἤδη τὸ ἐρώτημα, ἀπὸ τῆς βαθυτέρας παιδαγωγικῆς μορφωτικῆς ἀπόψεως και ἀπὸ τὴν ἀπαιτήσιν ὅλων τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ως άνω χρυσῆς περιόδου τῆς ζωῆς, ὅπως εὗρουν κατανόησιν και συμπαράστασιν ἀπὸ τὸ σχολικόν τους περιβάλλον ἰδίως.

Γεννᾶται — ἐπαναλαμβάνομεν τὸ ἐρώτημα: Αὐτὸς ὁ ὄνειροπόλος και ἰδανικός τύπος τῆς ως άνω μαθητρίας με τὰ τάλαντόν της τὸ ποιητικὸν ποὺ θὰ τὸ ἐξήλευαν και πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐνηλικιωμένους καλλιτέχνες, αὐτὸς λοιπὸν ὁ ὄνειροπόλος τύπος βρῆκε κατανόησιν ἀπὸ τὸ περιβάλλον τοῦ σχολείου;

Ἡ ταπεινότης μας εἰς τὴν τάξιν της (προτελευταίαν Γυμνασιακὴν) μονάχα τὸ μάθημα τῆς ψυχολογίας ἐδίδασκε... και ὁμῶς με τὴν μαγείαν τῆς διδακτικῆς τέχνης με τὸ τάκτ τὸ Παιδαγωγικόν, με τοῦ παιδαγωγικοῦ ἀπορρήτου τὴν προοπτικὴν και με τῆς Πετσαλότσειας ἀγάπης τὴν ἐκδήλωσιν, κατῴρθωσε νὰ συντάξῃ τὸ ψυχολογικὸν δελτίον και αὐτῆς και ὅλων τῶν συναδέλφων της, τὸ ὅπερ δὲ σπουδαιότερον νὰ διαφωτίσῃ και τοὺς συναδέλφους ποὺ ἐδίδασκον στὴν τάξιν της γύρω ἀπὸ τὸν τύπον της και ἀπὸ τὰ πλήγματα ποὺ δέχθη στὴ ζωὴ, ὥστε νὰ μὴ εἶναι ἕνας μυστηριώδης τύπος γιὰ ὅσους δὲν ἐγνώρισαν τίποτε ἀπὸ τὴν ζωὴν της.

Μὲ τὸν ρόλον μας δὲ αὐτὸν τοῦ Συμβούλου Ψυχολόγου οἱ συνάδελφοι κατετοπίσθησαν σὲ πλείστα σημεῖα γύρω ἀπὸ τὴν ψυχροσύνην ὅχι μονάχα τῆς ως άνω μαθητρίας, ἀλλὰ και πολλῶν ἄλλων συμ-μαθητριῶν της τὰς ὁποίας εἶχον πληγώσει με τὴν στάσιν των.

Γύρω λοιπὸν ἀπὸ τὴν ως άνω παιδαγωγικὴν μορφωτικὴν ἀποψιν, ἃς ἀκούσομε ἐν κατακλείδι τοῦ παρόντος ἄρθρου μας και κρίσεις ἀναγεγραμμένας στὸ Ἡμερολόγιό της γιὰ τοὺς καθηγητὰς τοῦ Γυμνασίου, γιὰ τὸ πνεῦμα τῆς διαπαιδαγωγῆσεως και γιὰ προβλήματα διδακτικῆς ἱ-

δίως στὴν ἐρμηνεία τῶν κλασσικῶν συγγραφέων.

Ἀναγράφομε μερικὲς κρίσεις της:

1) “Ὅταν κανεὶς δὲν μᾶς νοιώθει.

2) “Ὅταν αὐτοὶ ποὺ μᾶς μορφώνουν δὲν καταβάλλουν οὐδεμίαν προσπάθειαν νὰ μᾶς νοιώσουν.

3) “Ὅταν ἀκόμη δὲν ἔχομε βρῆ τὴν χαρὰ στὴν ἐργασία μας.

4) “Ὅταν μουντές, βασανισμένες, γεμάτες ἀνία διαβαίνουν αἱ μέρες μας αἱ σχολικὲς με συντροφιά τοὺς ἀγέλαστους Ἰππότες Καθηγητὰς μας.

5) Συντροφιά με τοὺς τυφλοσύρτες μας.

6) “Ὅταν ἡ θεὰ τῆς λατρεμένης φύσης πίσω ἀπ’ τὰ παράθυρα τοῦ 4ου Γυμνασίου μας, κάνει ἀνυπόφορη τὴ φυλακὴ μας.

7) “Ὅταν λαχταροῦμε νὰ δραπετεύσωμε γιὰ νὰ πᾶμε πρὸς συνάντησιν τῆς Ἀνοιξῆς.

Μιρ... (1955)

III

Ἐτελειώσαμε... χωρὶς βέβαια νὰ τελει-

ώσωμε, ἀλλὰ ἀπλῶς παρεθέσαμε ἀποσπάσματα και στοχασμοὺς ἀπὸ τὸ Ἡμερολόγιό τῆς ως άνω μαθητρίας, ποὺ φωτίζουν ὅλον τὸν ψυχικὸν της κόσμον.

Ἐὰν δὲν ἀναχωρήσομε ἀπὸ τὴν ἀποψιν ποὺ σὰν δόγμα ψυχολογικὸν τὴν διεκήρυξεν ὁ μέγας δάσκαλός μου SPRANGER, πὼς τὸ ἄτομον εἶναι στὴ ζωὴ του ὅτι εἶναι στὴν ἡλικία του τὴν ἐφηβικὴν, και πὼς αἱ ἐπιζήσεις τῆς χρυσῆς αὐτῆς περιόδου τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς προσδιορίζουν ὅλην τὴν κατοπινὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἀτόμου, ἐὰν τονίζομε ἀναχωρήσομε ἀπὸ τὴν ως άνω ἀποψιν, ἐνδείκνυνται ἀπὸ ἀπόψεως παιδαγωγικῆς ὅπως ἡ ψυχολογία τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας ἀποτελέσει ἀντικείμενον μνήσεως κατὰ τὴν μετεκπαίδευσιν ὅλων τῶν λειτουργῶν τῆς Μέσης Παιδείας μας.

Ἄλλως... τὰ ψυχικὰ κατορθώματα θὰ ἀποτελοῦν τὴν θλιβεράν εἰκόνα τῆς Γυμνασιακῆς μορφώσεως τῶν ἐφήβων μας ἀμφοτέρων τῶν φύλων.

ΕΥΓΡΗΠΙΑΔΗΣ ΣΟΤΡΛΑΣ

Παιδαγωγός

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

1) Τὸ «**ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ**» ἐκδίδεται συνεχῶς ἐπὶ 19 ὀλόκληρα χρόνια και συνεχίζει κανονικὰ τὴν πορεία του. Σύντομα θὰ γιορτάσουμε τὰ 20 ὀσάχρονά του.

2) Τὸ «**ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ**» κυκλοφορεῖ κατόπιν ἐγκρίσεως τοῦ ὑπουργείου Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως ὅπως, ἄλλωστε, και ὅλες οἱ ὑπόλοιπες ἐκδόσεις μας.

3) Παρακαλοῦνται οἱ κ.κ. Δ)νταὶ τῶν Σχολείων και ἀτομικοὶ συνδρομηταὶ τοῦ περιοδικοῦ μας νὰ ἀποστείλουν τίς ὀφειλόμενες συνδρομὲς των.

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ

Υπό τών Δίδων ΖΩΗΣ ΝΟΜΙΚΟΥ και ΤΖΟΥΛΙΑΣ ΠΑΤΣΗ, Αρχιτεκτόνων

Όρισμός

Ο παιδικός σταθμός είναι ένα ίδρυμα εκπαιδευτικόν και κοινωνικής προνοίας, για τὰ παιδιά τῆς προσχολικῆς ἡλικίας, τῶν δύο φύλων, ἤτοι:

1 η κατηγορία: Ἀπὸ ἡλικίας ἐβδομάδων ἕως συμπληρώσεως τοῦ πρώτου ἔτους.

2 η κατηγορία: Ἀπὸ ἔτους ἕως 2 ἐτῶν.

3 η κατηγορία: Ἀπὸ 2 ἐτῶν ἕως 3 ἐτῶν.

4 η κατηγορία: Ἀπὸ 3 ἐτῶν ἕως 6 ἐτῶν.

Σκοπός:

Ἡ ἁρμονικὴ ἀνάπτυξη τῶν πνευματικῶν καὶ σωματικῶν δυνάμεων τῶν παιδιῶν καὶ ἡ καλλιέργεια τοῦ κοινωνικοῦ συναισθήματος.

Ἱστορικά

Ἡ σημασία τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδιῶν καὶ ἰδιαίτερα τῶν νηπίων, παρουσιάστηκε νωρὶς ἀπὸ τὸν Πλάτωνα, Ἐρασμο, Λούθηρο κλπ.

Ἄσυλα δὲ γιὰ μικρὰ παιδιά ἰδρύθηκαν κατὰ τὸ πρῶτο ἡμίσυ τοῦ 17ου αἰῶνα. Ἄσυλα, ἐπίσης, ἦταν καὶ τὰ ἰδρυθέντα τὸν ἐπόμενον αἰῶνα στὴν Ὁλλανδία «σχολεῖα παιγνιδιῶν». Τὰ ἄσυλα ὅμως αὐτά, τὰ ὁποῖα διαδόθηκαν ἀργότερα στὴ Γαλλία, Γερμανία, Ἀγγλία, Σκωτία, ἦταν κυρίως ἀποθήκες, ἢ δουλειὰ δὲν τῶν εὐρισκομένων ἐκεῖ ἐπιστατριῶν ἦταν ἀπλῶς ἢ ἐπίβλεψη τῶν μικρῶν.

Κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα ὁ Rousseau (1712—1778) προπαγάνδιζε τὶς νέες παιδαγωγικὲς ἀρχὲς γιὰ τὴν ἀγωγήν τῶν παιδιῶν μὲ τὸ παιδαγωγικὸ τοῦ ἔργο «Αἰμίλιος» καὶ ἀπαιτοῦσε τὴν ἐλευθέραν ἀνάπτυξη τῶν φυσικῶν, σωματικῶν καὶ ψυχικῶν δεξιοτήτων τῶν τροφίμων. Ἄλλοι ὅπως ἡ ὁ-

μάδα τῶν φιланθρώπων, ὅπως ὁ Χάϊνριχ Πεσταλότσι (1745—1827) συνετέλεσαν στὴν παρατέρα ἐξέλιξη τοῦ παιδαγωγικοῦ συστήματος. Ταυτόχρονα ἐμφανίσθηκε ὁ κληρικὸς Γιόχαν Φρίντριχ Ὁμπερλιν, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν βοήθεια ὠρισμένων κοριτσιῶν καὶ γυναικῶν τῆς περιοχῆς του, ἀπὸ τὸ 1768, μάζευε τὰ παιδιά τῶν γεωργῶν στὶς δικές του σχολὲς πλεκτικῆς. Ἐδῶ κι' ἐκεῖ βρίσκει ὁ Ὁμπερλιν, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, οἱ ὁποῖοι ἀφιερώνονται σ' αὐτὴ τὴ δουλειὰ καὶ δημιουργοῦν νέες κατευθύνσεις ἕως ὅτου ὁ Θεόδωρος Φλῆντερ κατὰ τὸ 1836 δημιουργεῖ τὴν σχολὴ γιὰ μικρὰ παιδιά ὅλων τῶν θρησκειῶν καὶ ἰδρύει ἕνα σεμινάριο γιὰ δασκάλους παιδαγωγούς. Ἡ κοινωνικὴ παιδαγωγικὴ ἐργασία ἔτσι γίνεται ἔργο διακονίας.

Ἐπίσης ὁ Γάλλος Λεβὴ Ἀλβαρὲξ (1794—1876), ὁπαδὸς τοῦ Πεσταλότσι, ἰδρύει στὸ Παρίσι τὸ πρῶτο ἴδρυμα νηπιακῆς ἀγωγῆς.

Κύριος ὅμως θεμελιωτὴς τοῦ παιδικοῦ κήπου, ὅπως ὁ ἴδιος τὸ ὠνόμασε, εἶναι ὁ Φρειδερίκος Φραϊμπελ. Αὐτὸς ὑποστηρίζει, τὸ 1840, παράλληλα πρὸς τοὺς ἤδη 230 λειτουργοῦντες παιδικοὺς σταθμούς, τὴν ἴδρυση ἐνὸς γενικοῦ γερμανικοῦ νηπιαγωγείου, καὶ ἔτσι δίδει στὸν κόσμον ἕνα νέο παιδαγωγικὸ πρόγραμμα. Γιατί, ὅπως σ' ἕνα κήπο ὑπὸ τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ καὶ ὑπὸ τὴν παρακολούθησιν ἐνὸς εἰδικοῦ κηπουροῦ μεγαλώνουν τὰ φυτά, ἔτσι κι' ἐδῶ πρέπει νὰ ἀνατραφοῦν οἱ ἄνθρωποι, τὰ παιδιά σὰν μέλη τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὁ Φραϊμπελ δίνει μεγάλη σημασία στὸ παιγνίδι. Τὸ παιγνίδι εἶναι γιὰ τὸ παιδί ὁ βασικὸς τρόπος διαμορφώσεως τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ παιδιοῦ.

Ἐνῶ ὁ Φραϊμπελ δίδει πρωταρχικὴ ση-

μασία στὸ παιγνίδι γιὰ τὴ διαμόρφωση τοῦ παιδιοῦ, ἡ Ἰταλίδα γιατρὸς καὶ παιδαγωγὸς Μαρία Μοντεσσόρι φροντίζει γιὰ τὴν ἐξάσκηση τῶν μυῶν καὶ τοῦ μυαλοῦ, τῆς γλώσσας καὶ τῆς γραφῆς καὶ μάλιστα ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ ἄρρωστο παιδί.

Ἀκόμη μία φορὰ ἐξελίσσεται ἡ παιδαγωγικὴ καὶ μάλιστα διὰ τῆς ρυθμικῆς — μουσικῆς ἀγωγῆς, τὴν ὥθηση τῆς ὁποίας δίδει πρὶν ἀπὸ τὸν πρῶτο παγκόσμιον πόλεμον ὁ Ἑλβετὸς Αἰμίλιος Ἰάκωβος-Νταλκρόζ. Μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου γίνεται περισσότερο κατανοητὸ ὅτι πρέπει νὰ δοθῇ μεγάλη φροντίδα στὸν χώρο παιγνιδιοῦ τοῦ παιδιοῦ.

ΣΧΕΣΗ ΠΑΙΔΙΟΥ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ

Ὅταν ἡ Σουηδέζα συγγραφεὺς Ἑλλεν Κέϋ χαρακτήρισε τὸν αἰῶνα μας σὰν «αἰῶνα τοῦ παιδιοῦ», πολλοὶ λίγοι ἄνθρωποι πήραν τὰ λόγια τῆς στὰ σοβαρά. Κι' ὅμως ἡ προφητεία τῆς σήμερα ἔχει ἐκπληρωθῇ.

Περισσότερο παρὰ ποτὲ ἄλλοτε, τὸ παιδί στὸν αἰῶνα μας ἀνακαλύφθηκε καὶ μελετήθηκε σὰν παιδί, ἀναγνωρίσθηκε σὰν ἄτομον μὲ δικά του δικαιώματα καὶ δικές του ἀνάγκες, οἱ ὁποῖες ποικίλλουν ἀνάλογα μὲ τὴν ἡλικία του καὶ μὲ τὰ στάδια τῆς ἐξέλιξής του, καὶ ποὺ διαφέρουν βασικὰ ἀπὸ ἐκείνες τῶν μεγάλων.

Ἡ διαπίστωση αὐτή, προϊὼν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν ἀνάμεσα σὲ παιδιά, ὁδήγησε σὲ ἐπαναστατικὲς μεταβολὲς στὶς μεθόδους τῆς παιδαγωγικῆς καὶ τῆς διδασκτικῆς. Κτίστηκαν καινούργια σχολεῖα, παιδικοὶ σταθμοὶ καὶ ἄσυλα ποὺ νὰ ἀνταποκρίνονται στὶς ἀνάγκες τοῦ παιδιοῦ, σχεδιάστηκαν καινούργια παιγνίδια καὶ ἐγιναν κάθε λογῆς ἄλλες ἐνέργειες σὲ μιὰ πρώτη προσπάθεια νὰ δημιουργηθῇ ἕνα περιβάλλον μέσα στὸ ὁποῖο τὸ παιδί νὰ αἰσθάνεται εὐτυχισμένο καὶ σὰν στὸ σπίτι του, βρίσκοντας ἀπασχολήσεις ποὺ νὰ προωθοῦν τὴν κατοπινὴ του ἀνάπτυξη.

Οἱ ἀνακαλύψεις τοῦ Freud στὸν τομέα τῆς ψυχολογίας τοῦ βάθους εἶχαν παρόμοια σὲ εὐρύτητα ἀποτελέσματα. Ὁ Freud

ἀπέδειξε, πὼς ὅλες οἱ ψυχικὲς ἀνωμαλίες καὶ διαταραχὲς, ὅλες οἱ συναισθηματικὲς διαταραχὲς —καὶ ἐκείνες ἀκόμη ποὺ φανε- ρώνονται ἀργότερα, στὸν ἐνήλικον— ἔχουν τὴ ρίζα τους σὲ βιώματα τῆς παιδικῆς ἡλικίας καὶ ἀπαντοῦν παντοῦ ὅπου οἱ ζωτικὲς ἀνάγκες τοῦ παιδιοῦ ἔμειναν ἀνικανοποίη- τες ἢ καταπιέστηκαν θεληματικά. Κάτω ἀπὸ τὸ πρίσμα αὐτῶν τῶν ἐπιστημονικῶν πορισμάτων, εἶναι λογικὸ νὰ καταβάλουμε κάθε προσπάθεια γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουμε στὸ παιδί μιὰ νεότητα ὅσο γίνεται πιὸ ἄνετη, εὐχάριστη, ὑγιᾶ καὶ ὁμαλή.

Τὸ βρέφος πρέπει νὰ νοιώθῃ τὴν ἀγά- πη τῆς μάνας του ἀπὸ τὶς πρώτες μέρες τῆς ζωῆς του. Ἡ ἐπίγνωση τῆς τρυφερό- τητάς τῆς εἶναι τὸ ἴδιο ἀναγκαῖα ὅσο καὶ οἱ φροντίδες τῆς γιὰ τὶς ἐξωτερικὲς του ἀνάγκες. Στὰ πρῶτα τρία χρόνια τῆς ζωῆς τοῦ παιδιοῦ, ἡ φυσικὴ καὶ διανοητικὴ του ἀνάπτυξη, ἡ ὅλη προκοπὴ του ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ συναισθηματικὸ δεσμὸ μὲ τὴ μη- τέρα. Παιδιά μεγαλωμένα σὲ ἄσυλα, ἀπο- χωρισμένα ἀπὸ τὴ μητέρα ἀπὸ τὴ στιγμή τῆς γέννησής τους, παρουσιάζουν σχεδὸν πάντα κάποια σημάδα καθυστερημένης ἀ- νάπτυξης.

Οἱ παιδικοὶ σταθμοί, τὰ νηπιαγωγεῖα, τὰ σχολεῖα καὶ οἱ ὁργανώσεις τῶν νέων δὲν μποροῦν ποτὲ νὰ ἀντικαταστήσουν τὴ ζωὴ τοῦ σπιτιοῦ. Σ' αὐτὸ τὸν «αἰῶνα τοῦ παιδιοῦ» ξέρομε, πὼς τὸ καλὸ στίτι μὲ τοὺς καλοὺς γονεῖς εἶναι τὸ θεμέλιο γιὰ μιὰν ὑγιᾶ ζωὴ στὸν ἐνήλικον. Ἡ οἰκογε- νειακὴ ζωὴ καὶ ἀνατροφή πρέπει νὰ εἶναι ἐξασφαλισμένη καὶ ὅταν ἀκόμη οἱ δύο γο- νεῖς ἐργάζονται. Ὅ,τι χάνεται σὲ ποσό- τητα, πρέπει νὰ ἀναπληρωθῇ σὲ ποιότητα καὶ σὲ ἔνταση. Εἶναι ὑποχρέωση ὅλων ἐ- κείνων ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ αὐτὰ τὰ πρό- βλήματα, νὰ βοηθήσουν τοὺς γονεῖς στὴ δημιουργία αὐτῶν τῶν προϋποθέσεων γιὰ τὰ παιδιά τους.

Ὁ παιδικὸς σταθμὸς παρέχει στὸ παι- δι περισσότερα μέσα καὶ στοιχεῖα τὰ ὁ- ποῖα δὲν μποροῦν νὰ τοῦ δώσουν οἱ γο- νεῖς στὸ σπίτι καὶ πάντα σὰν συμπλήρω- μα καὶ μόνον τῆς διαπαιδαγωγήσεως αὐ- τοῦ ὑπὸ τῶν γονέων του.

ΠΑΙΔΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ — ΛΥΣΗ ΣΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Έχοντας υπ' όψη τὰ προηγούμενα ἐρχόμαστε νὰ ἐξετάσουμε τὶς περιπτώσεις ποὺ ἐπιβάλλονται οἱ παιδικοὶ σταθμοί:

1) Δὲν ὑπάρχει θέση γιὰ τὸ παιδί μέσα στὸ σπίτι, ποὺ ὅλο καὶ πὶο πολὺ στενεύει μέσα στὴν νεώτερη πόλη, ὅπου οἱ οἰκογένειες συνωθοῦνται καὶ στοιβάζονται.

2) Δὲν ὑπάρχει θέση γι' αὐτὸ στοὺς δρόμους, γιατί τὰ ὀχήματα πληθαίνουν καὶ τὰ πεζοδρόμια γεμίζουν ἀπὸ βιαστικούς διαβάτες.

3) Οἱ ἡλικιωμένοι δὲν ἔχουν τὸν καιρὸ νὰ ἀπασχοληθοῦν μὲ τὸ παιδί ὅταν ἡ bioποριστικὴ δουλειὰ τοὺς διάζει. Ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα πάνε καὶ οἱ δύο στὴν δουλειά. Κι' ὅταν δὲν ὑπάρχει δουλειά, ἡ ἀθλιότητα καταπιέζει τὸ παιδί καὶ τὸ παρσέρνει μὲ τοὺς ἡλικιωμένους.

1. Τοποθεσία.

Ὁ Παιδικὸς σταθμὸς γιὰ νὰ εἶναι σύντροφος, φίλος καὶ βοηθὸς τῆς οἰκογενείας πρέπει νὰ ἐγκατασταθῇ ἐκεῖ ποὺ ἐνδεῖκνται δηλ. στὰ οἰκοδομικὰ συγκροτήματα τῶν πόλεων, χωριῶν ἢ κωμοπόλεων, στὰ ὄρια δηλ. τῶν κατοικησίων χώρων. Τὰ παιδιὰ δὲν πρέπει νὰ θαδίζουν, μακρυνὰ γιατί εἶναι ἐπικίνδυνο. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἀποφεύγεται ἡ δημιουργία τοὺς σὲ χώρους κεντρικούς, δρόμους ἢ πλατείες μὲ μεγάλη κυκλοφορία.

Πρέπει ὁ κόσμος τοῦ παιδιοῦ, ὁλόκληρο τὸ σύμπλεγμα τοῦ παιδικοῦ σταθμοῦ, νὰ ἔχη σαφὴ διαχωρισμὸ ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ περιβάλλον καὶ ἀκόμη ἀπὸ τὴν αὐξανόμενη καθημερινὰ ἐχθρικὴ ζωὴ, δηλ. τὸν συνεχῆ ἀκουστικὸ καὶ ὀπτικὸ βομβαρδισμό (θόρυβος, μαζικὰ μέσα, ρεκλάμες κ.ά.) καὶ ἔτσι, ὥστε νὰ ἀνταποκρίνεται στὴν ψυχρὴ σύνθεσή του καὶ νὰ μπορέσῃ τὸ παιδί νὰ ἀναπτύξῃ τὴν φαντασία του καὶ τὴν προσωπικότητά του μέσα στὸ κοινωνικὸν σύνολον.

«Ὁ παιδικὸς σταθμὸς δημιουργούμενος αὐτὴ τὴν φορὰ ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ καλλιτέχνη ἀρχιτέκτονα καὶ κάτω ἀπὸ τὴν ἀναφώνη-

ση «καὶ ἐγένετο φῶς» γεμίζει τὴν καρδιά καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ παιδαγωγοῦ ποὺ περιβάλλει μὲ ἀγάπη τὰ παιδιὰ μας (Gunder).

2. Κτίριο. Ὁ παιδικὸς σταθμὸς δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἓνα κλειστὸ κτίριο, ἀλλὰ οἱ αἵθουσές του (τάξεις) νὰ τοποθετοῦνται στὴ σειρὰ καὶ ὄχι σὲ κλειστὴ ἐνότητα, ἡ ὁποία περιορίζει τὴν ἐλευθερία κινήσεως τοῦ παιδιοῦ καὶ τὶς ποικίλες παιγνιώδεις ἀπασχολήσεις του.

Ὁποῖος κτίζει ἓνα παιδικὸ σταθμὸ, τὸν κτίζει γιὰ τὸ παιδί καὶ πρέπει νὰ ἀνταποκρίνεται στὴν ψυχρὴ σύνθεσή του καὶ στὶς ἀνάγκες του. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ δώσῃ στοὺς χώρους τὸν χαρακτήρα μεγάλης αἵθουσας. Θὰ μπορούσε ὅμως μιὰ πολὺ χαμηλὴ ὀροφὴ νὰ κάμῃ τὸν χώρο τοῦ παιδιοῦ πρὸ φιλικό, πρὸ πάντων στὸ ὁμαδικὸ δωμάτιο.

α) Ἰματιοθήκη.

Θὰ πρέπει νὰ προβλέπεται ἓνας πάγκος γιὰ νὰ κάθεται κανεὶς (νὰ κουμπώνει τὰ παπούτσια του). Οἱ κρεμάστρες νὰ τοποθετοῦνται χαμηλὰ (σὲ ὕψος 1,20 φτάνει τὸ χέρι τοῦ τετραετοῦς).

Δὲν πρέπει νὰ τοποθετοῦνται πολὺ κοντὰ γιατί τότε τὰ παλτὰ δὲν μποροῦν νὰ ἀεριστοῦν.

β) Ἐπιχρίσματα.

Τὰ χέρια τῶν παιδιῶν εἶναι πολὺ εὐαίσθητα. Ἐὰν κατασκευάσουμε τροχειὰ ἐπιχρίσματα θὰ εἴμαστε ὑπαίτιο μικροπληγῶν.

γ) Ἐνα ἐπίπεδο σ' ὅλες τὶς ἐγκαταστάσεις.

Τὰ παιδικὰ πόδια μπερδεύονται εὐκόλα. Τὰ διαφορετικὰ ἐπίπεδα δημιουργοῦν πηγὲς ἀτυχημάτων.

Σὲ περίπτωσιν ποὺ τὰ σκαλιὰ εἶναι ἀναπόφευκτα, θὰ πρέπει κανεὶς νὰ δημιουργῇ ράμπα.

δ) Ὁχι γυάλινα χωρίσματα.

Ἡ παιδικὴ φαντασία ξεχνᾷ τὴν πραγματικότητα. Ὁποῖος δημιουργεῖ τοίχους μὲ γυαλὶ ἢ πόρτες χωρὶς ὀπτικὴ σιγουριά ὑπόκειται στὶς εὐθύνες.

ε) Διαχωρισμὸς σαφὲς τῶν θέσεων διαλ-

λείματος καὶ παιγνιδιοῦ μέσω πρασίνης ζώνης ἢ τοιχώματος. Ὁ μικρὸς δίνει μεγάλη σημασία γιὰ τὴν τοποθεσία τοῦ παιγνιδιοῦ του καὶ γιὰ τὸν τρόπο προσπελάσεως σ' αὐτήν.

ζ) Μορφολογικά.

Θὰ πρέπει νὰ ἔχουμε σὰν κύριο στοιχεῖο τῆς παιδαγωγικῆς τῶν μικρῶν τὸν κύκλο (κύκλο δημιουργοῦν στὸ παιγνίδι, στὶς διηγήσεις).

Στὸν κύκλο ἀνταποκρίνεται ὁ τετραγωνικὸς κύριος χώρος, ὁ ὁποῖος σὲ δεδομένη περίπτωσιν μπορεῖ νὰ δημιουργηθῇ σὲ πεντάγωνο, ἑξάγωνο, πολύπλευρο.

Ἐὰν βέβαια αὐτὸς ὁ μορφολογικὸς νόμος δὲν καταστρέφει τοὺς διπλανοὺς χώρους.

Ἐπίσης πρέπει ἡ πολυγωνικὴ μορφολογικὴ διάταξη νὰ δώσῃ καλὸ προσανατολισμό, τοῦ χώρου.

η) Ἀσφάλεια.

Οἱ τοῖχοι καὶ τὰ κάγκελα δημιουργοῦν ἀσφάλεια στὸ παιδί καὶ ἡσυχία στὶς νηπιαγωγοὺς προκειμένου γιὰ μιὰ ἀπόδραση κυρίως τῶν τριετῶν ποὺ ἔρχονται γιὰ πρώτη φορὰ καὶ αἰσθάνονται νοσταλγία γιὰ τὸ σπίτι τους.

Ἐπένδυση τῶν σωμάτων θερμάνσεως.

Ἀσφάλιση τῶν αἰχμηρῶν ἀντικειμένων.

θ) Ὁμαδικὸς χώρος.

Στοιχεῖο ὁ κινητὸς τοίχος.

Ἐὰν ἔχει μιὰ γιορτὴ τότε τὰ παιδιὰ συγκεντρώνονται στὸν ἓνα χώρο, οἱ γονεῖς στὸν ἄλλο.

Ἀνοίγεται τότε ὁ βοηθητικὸς τοίχος καὶ ἀρχίζει ἡ γιορτὴ. Οἱ βοηθητικοὶ τοῖχοι ἀπὸ πλαστικά ἔχουν μικρὴ παιδαγωγικὴ ἀξία γιατί προκαλοῦν ὀπτικὸ διαχωρισμὸ ὄχι ὅμως καὶ ἀκουστικό.

Πρέπει ἐπίσης νὰ εἶναι εὐχρηστοὶ στὸν μηχανισμό.

Πάντως δὲν συνιστᾶται ὁ διαχωρισμὸς αὐτὸς τῶν χώρων γιατί γιὰ τὶς 5 γιορτὲς τοῦ χρόνου εἶναι ὑποχρεωμένη ἡ μία τάξη νὰ ἀκούῃ τὴν ἄλλη ὅλο τὸν χρόνο.

ι) Κοινόχρηστοι χώροι.

Εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ βασικώτερα στοιχεῖα

ἐνὸς παιδικοῦ σταθμοῦ. Βέβαια τὸ σωστότερο εἶναι νὰ ὑπάρχῃ WC μέχρι τὸν νηπτήρα γι' αὐτὸ ἀφήνουμε τὴν μέχρι τώρα διάταξη.

Πρέπει ἐπίσης ἀνὰ δύο τάξεις νὰ ἔχουν δικούς τους κοινόχρηστους χώρους.

κ) Διεύθυνση.

Συγχρόνως ἐξυπηρετεῖ τὶς ἀνάγκες, γραφείου, ταμείου, γραμματείας, ὑποδοχῆς, ἀκροάσεως γονέων, εἶναι ἐπίσης χώρος γιὰ τὸ διάλλειμα τοῦ βοηθοῦ, ἐκεῖ βρίσκονται καὶ οἱ ἐγκαταστάσεις φωτισμοῦ. Δὲν πρέπει νὰ βρίσκεται στὴν ἄκρῃ ἐνὸς διαδρόμου.

λ) Κοζίνα.

Πρέπει νὰ εἶναι προσιτὴ στὰ παιδιὰ, ἰδίως τὰ μεγάλα, πλένουν μὲ ὑπερφάνεια τὰ πιάτα. Τότε τὸ ὕψος τοῦ τραπέζιου πρέπει νὰ εἶναι 0,75 ἐκ.

Συνέπεια ἐπίσης εἶναι ὅτι πρέπει νὰ εἶναι ἀσφαλισμένα ὅλα τὰ ἡλεκτρικὰ σκευή.

μ) Ἐξαερισμός.

Πρέπει νὰ εἶναι ἐξασφαλισμένος ὁ εξαερισμὸς τῶν χώρων, ἰδίως κατὰ τὸν χειμῶνα γιὰ τὴν ἐναλλαγὴ τοῦ ἀέρα.

Γενικά.

Ὁ σκοπὸς κάθε πόλης ποὺ χτίζει παιδικούς σταθμούς εἶναι νὰ δώσῃ τὴν χαρὰ καὶ τὴν εὐτυχία στὰ παιδιὰ καὶ νὰ βάλῃ τὸ θεμέλιο γιὰ μιὰ ἀργότερα εὐτυχισμένη καὶ ὁμαλὴ ζωὴ πράγμα ποὺ γενικώτερα συντελεῖ στὴν ἀνοδο.

Μετά τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον τὸ ποσοστὸν τῶν παιδικῶν σταθμῶν ἔχει αἰσθητὰ ἀνέβῃ στὶς προηγούμενες χώρες.

Ὁ σκοπὸς τῶν σταθμῶν εἶναι νὰ βοηθοῦν τὶς ἐργαζόμενες μητέρες. Τὸ σύνθημά τους: «Βοήθεια γιὰ τὴν Οἰκογένεια».

Τὰ κτίρια τῶν παιδικῶν σταθμῶν ἀποτελοῦν εἰδικὰ συγκροτήματα μὲ ἰδιόρρυθμην διαρρύθμιση, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ ἀποτελέσουν λύση στὸ μεγάλο ἀρχιτεκτονικὸ πρόβλημα.

Κτίρια τοῦ παρελθόντος εἶναι ἀδύνατον νὰ λειτουργήσουν μὲ ἀπαιτήσεις τοῦ παρόντος. Οἱ παιδικοὶ σταθμοὶ ἀποτελοῦν

μία ένδειξη καλλιέργειας μίας ομάδας ανθρώπων. Μία πόλη, ή όποία σαν ομαδικός οργανισμός νέος και δυνατός εργάζεται, αποτελεί στο ρεύμα της ζωής μία υπόσχεση για ένα ενθαρρυντικό μέλλον όπου καλύπτονται ανάγκες.

Η εμφάνιση των παιδικών σταθμών είναι αποτέλεσμα ανάπτυξης της Έπιστήμης και βασίζεται στην ψυχολογία.

Το παιδί ζή στο δικό του φανταστικό κόσμο των παραμυθιών.

Οί παιδικοί σταθμοί βοηθούν στην κοινωνική, φυσιολογική μετάβασή του από τον δικό του κόσμο στον αληθινό, τον καθημερινά γνωστό μας κόσμο.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Για την καλή λειτουργία μίας τάξης επιβάλλεται ή διαίρεση του αριθμού των μαθητών σε ομάδες τουλάχιστον ανά 6 παιδιά, διαλεγμένα ώστε να συμφωνούν, υπό την άμεση επίβλεψη του υπευθύνου.

Οί ομάδες καλά θα ήταν να εργάζονται σε χωριστά τραπέζια μέσα στην τάξη.

Έτσι εξηγείται ή ανάγκη μεγάλων αίθουσών διδασκαλίας σε τρόπο ώστε τα παιδιά να εργάζονται με άνεση χώρου ανεόχλητα από την διπλανή ομάδα τους.

Φυσικά το μέγεθος των αίθουσών εξαρ-

τάται από τον αριθμό των παιδιών.

Πάντως κατά τους κανονισμούς αναλογεί σε κάθε μαθητή χώρος το λιγότερο 2,00 μ. και ύψος 3,20 εκτός από την αναλογία του για την ιματιοθήκη, τουαλέττα και ντουλάπι.

Καλό, επίσης, είναι κάθε ηλικία παιδιών που αποτελούν μία τάξη σ' έναν παιδικό σταθμό να έχει ιδιαίτερη είσοδο, ιματιοθήκη, χώλ, τουαλέττες.

Μεγάλη σημασία σε μία αίθουσα διδασκαλίας έχει ή κατασκευή των τοίχων ώστε ή ακουστική να είναι όσο το δυνατόν καλύτερη σε τρόπο ώστε και τα τελευταία θρανία, παρ' όλο τον θόρυβο των προηγούμενων, να μπορούν να παρακολουθήσουν.

Άλλο πρόβλημα είναι ό φωτισμός. Πρέπει να είναι έτσι καταμερισμένος ώστε να πέφτει το απαιτούμενο (πάντα άπλετο) φως πάνω από τα κεφάλαια των παιδιών.

ΣΥΜΜΕΤΡΙΕΣ

Στα κτίρια χρησιμοποιούνται καθαρά συμμετρικές διατάξεις.

- 1) Συμμετρία από αριστερά και δεξιά.
- 2) Άντισυμμετρία.
- 3) Περιστρεφόμενη συμμετρία.

ΤΕΛΟΣ

Η ΤΙΜΩΡΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΗΠΩΣ ΕΙΝΑΙ ΜΟΡΦΗ ΔΙΑΛΟΓΟΥ;

Υπό JEAN BERTON

Μήπως το «λουρί» κατήντησε πια άπρηχαι-
ωμένη μέθοδος σωφρονισμού για τα παιδιά;
Πολλοί γονείς επιμένουν στην άποψη, ότι «το
ξύλο βγήκε απ' τον Παράδεισο». Άλλοι, αντι-
θέτως, που θέλουν να εμφανίζονται συγχρο-
νισμένοι άνθρωποι αρνούνται κάθε είδους τιμω-
ρία, την ελάχιστη απαγόρευση. Το επιχείρημά
τους είναι ότι, διαφορετικά, υπάρχει φόβος ν'
άποκτηση το παιδί «πλέγματα» και να υπο-
στή «τραύματα». Κι' όμως οι παιδαγωγοί, που
δεν συνιστούν στους γονείς τις πολύ άγριες
τιμωρίες, αναγνωρίζουν παραλλήλως ότι επι-
βάλλεται κάποιος περιορισμός στα παιδιά.

Ο κόσμος άπορεί καμμία φορά, υποστηρί-
ζουν οι παιδαγωγοί, όταν παιδιά, τα οποία με-
γάλωσαν με άπόλυτη έλευθερία, αν όχι με άσυ-
δοσία, «ξεσπούν» ξαφνικά μετά την εφη-
δική τους ηλικία και διαπράττουν πράξεις
βίας. Κι' όμως πρόκειται για μία αντίδραση
φυσιολογική: Με το να μην έχουν ακούσει
ούτε ένα όχι στο οικογενειακό τους περιβάλ-
λον, στερήθηκαν τις εύκαιριες να εκφράσουν
την επιθετικότητά τους. Για ν' αναπτυχθή ή
προσωπικότητά του άρμονικά, το παιδί πρέ-
πει να έχει ανεξαρτησία, μα πρέπει έξ ίσου να
βλέπει στους γονείς του την ενσάρκωση ώρι-
σμένων κανονισμών: άποδεχόμενο αυτούς τους
κανονισμούς ή αντιδρώντας εναντίον τους, έ-
τοιμάζεται για την μελλοντική του κοινωνική
ζωή».

Ο σκοπός λοιπόν δεν είναι να χτυπάμε ά-
μείλικτα τα έλαττώματα του παιδιού, σαν να
είναι καμμία καμπούρα με την έλπίδα ότι μ'
αυτόν τον τρόπο θα εξαφανισθή όριστικά. «Τις
περισσότερες φορές ή καμπούρα παραμένει,
δηλώνει ή Μαντελαίν Ντρεύφους, σύμβουλος της
Σχολής Γονέων και ειδική σ' αυτά τα θέματα,
ή εμφανίζεται κάπου άλλου με χειρότερη μορ-
φή. «Τα έλαττώματα αυτά έξ άλλου έχουν συ-
νήθως κάποια αίτία, την όποία πρέπει να προσ-
παθήσουμε ν' ανακαλύψουμε μαζί με το παιδί.
«Η τιμωρία θ' άποδειχθή εύεργετική μόνο αν
το ίδιο το παιδί την νοιώσει σαν ένα άπαραί-
τητο μέτρο για την βελτίωσή του κι' όχι σαν
μία έχθρική πράξη εναντίον του.

Πραγματικά, τις περισσότερες φορές δυσ-
τυχώς, οι τιμωρίες σημειώνουν μία διακοπή του
διαλόγου γονέων - παιδιών. Κι' όμως θα έπρε-
πε να είναι μία «έσχατη ενέργεια» στην όποία
οί γονείς προσφεύγουν μόνον όταν βεβαιωθούν

«ότι δεν μπορούν να κάνουν διαφορετικά» για
να καταλάβη το παιδί τους έναν κανονισμό ή
μία αρχή.

Οί τιμωρίες που πρέπει ν' άποφεύγονται
κατ' έξοχήν, είναι αυτές που προκαλούν τον
φόβο ή ταπεινώνουν το παιδί. «Η άγωνία που
βά έξουσίαση το παιδί, όταν το κλείσουν σε
μια σκοτεινή κάμαρα —προπάντων όταν αυτού
του τύπου ή τιμωρία γίνεται συστηματικά—
μπορεί να του προκαλέσει αντιδράσεις, οι ό-
ποιες θα χαάσουν τον χαρακτήρα του. Το μέ-
τρο αυτό, το βλέπει σαν μία έχθρική πράξη,
έναντίον της όποίας δεν μπορεί ν' αντιδράσει
φανερά και που του δίνει το μέτρον της άδυ-
ναμίας του. Θα γίνη ντροπαλό, κλειστό στον
εαυτό του και θα έκδικηθή με όποιον τρόπο
μπορεί. Άκόμη και βρέχοντας το κρεβάτι του.

Το λουρί κι' ό μπάτσος, προνόμιο του πα-
τέρα συνήθως, δεν αποτελούν καλύτερη λύση.
Το παιδί που ξέρει ότι θα «φάη ξύλο» απ'
τον πατέρα του, αν δη το μηδενικό που πήρε
στον έλεγχό του, ίσως να καταφύγη στην πλα-
στογραφία της υπογραφής του ή του κακού
βαθμού. Θα άποκτήσει δηλαδή μία όλέθρια
συνήθεια. Άλλά κι' άπλώς να πη ότι έχασε
τον έλεγχό του ή (στην έπιθυμία του ν' ανα-
βάλει την κακή στιγμή) ότι δεν τον πήρε ά-
κόμη, είναι και πάλι κακό: Μαθαίνει το ψέμα.
Δεν είναι αυτοί σωστοί τρόποι για να κα-
ταλάβη το παιδί ότι έχει φταίξει. Μόνο μίσος
μπορεί να νοιώσει εναντίον του ανθρώπου που
τον χτυπά και το μίσος αυτό κινδυνεύει να
έπεκταθή άργότερα σ' ό,τι αντίπροσωπεί
στα μάτια του τον νόμο.

Υπάρχουν γονείς που νομίζουν ότι θα κό-
ψουν από τα παιδιά τους την κακή συνήθεια
να τρώνε τα νύχια τους επί παραδείγματι ή
να μην πλένονται, «ρεζιλεύοντας τα» στους φί-
λους τους ή στα άλλα μέλη της οικογενείας.
Το ντροπιάσμα αυτό δημοσίως θα τα άποθαρ-
ρύνει περισσότερο, στην περίπτωση μάλιστα
που καταβάλλουν από μόνα τους μία σχετική
προσπάθεια ν' άπαλλάγουν απ' την κακή τους
συνήθεια χωρίς να τα καταφέρνουν. Το «για
ποιο λόγο;» θα γίνη ή αρχή τους και θα συνε-
χίσουν με πείσμα πια τη μικρομανία τους ά-
γνοώντας τις εφώνειες και τους έξευτελισμούς.

Για να γίνη άντιληπτή απ' το παιδί και να
έχη εύεργετική επίδραση επάνω του, ή τιμω-
ρία πρέπει να του φαη σαν δίκαιη κι' άνα-

Ἡ ἀγωγή τοῦ παιδιοῦ κατὰ τὶς ἀπόψεις τοῦ Δρ Σπὸκ χωρὶς πειθαναγκασμὸ καὶ ἀγία ράβδο!

Υπὸ ΜΑΤΤ ΚΛΑΡΚ

«Ἡ φροντίδα τοῦ δρέφους καὶ τοῦ παιδιοῦ» εἶναι ὁ τίτλος ἐνὸς βιβλίου, ποὺ ἐπηρέασε καὶ ἐπηρέαζε ἀκόμα τὴ ζωὴ ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων στὴν Ἀμερικὴ καὶ τὴ Δυτικὴ Εὐρώπη. Εἰκοσιδύο ἑκατομμύρια ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ πουλήθηκαν στὴν Ἀμερικὴ μόνον ἀπὸ 22 χρόνια ἀπὸ τὴν πρώτη του ἐκδόση, τὸ 1946.

Στὴν περίοδο αὐτὴ γεννήθηκαν γύρω στὰ 75.000.000 παιδιὰ στὴν Ἀμερικὴ καὶ ἡ ἀνατροφή τους ἐπηρέασθηκε, ἄμεσα ἢ ἔμμεσα, ἀπὸ τὶς ἰδέες τοῦ βιβλίου αὐτοῦ.

Τὰ δύο τελευταῖα χρόνια, τὰ παιδιὰ ποὺ ἀνατράφηκαν μὲ τὶς ἰδέες αὐτὲς ἔφτασαν στὴν ἡλικία πού, συνήθως οἱ Ἀμερικανοὶ παντρεύονται καὶ ἡδη ἔχουν ἀποκτήσει παιδιὰ, ποὺ ἀρχίζουν νὰ τ' ἀνατρέφουν κι' αὐτὰ μὲ τὶς ἴδιες ἰδέες.

Συγγραφεὺς τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ βιβλίου εἶναι ὁ διαβόητος γιὰ τὶς πολιτικές του ἐνέργειες —κατὰ τοῦ πολέμου τοῦ Βιετνάμ, ὑπὲρ τῶν Νέγρων— δόκτωρ Μπενζαμίν Σπὸκ. Πολλοὶ ἀποδίδουν στὴν ἐπίδραση τῶν ἰδεῶν του γιὰ τὴν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν, τὸ «ξέσπασμα» τῶν σημερινῶν νέων ποὺ ἐκδηλώθηκε συγκλονιστικά, τὸν τελευταῖο καιρὸ.

Μὲ δυὸ λόγια, ὁ Σπὸκ ὑπεστήριξε πρῶτος ὅτι οἱ γονεῖς πρέπει νὰ συμπεριφέρονται στὰ παιδιὰ μὲ καλὴ σὺντη καὶ ἡρεμία καὶ νὰ τὰ μαθαίνουν ν' ἀγαποῦν καὶ ὄχι νὰ φοβοῦνται τοὺς μεγαλύτερους. Ἡ πείρα ἀπέδειξε, ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἀπόψεων τοῦ Σπὸκ δημιούργησε μιὰ γεννὰ μὲ ἰσχυρότατη κοινωνικὴ συνείδηση.

πότρεπτη συνέπεια τῆς πράξεώς του. Ἄν αἰσθάνεται σ' αὐτὸν ποὺ τὸν ἐπιβάλλει θυμὸ ἢ ἐκνευρισμὸ, δὲν θὰ ὠφληθῇ. Οἱ τιμωρίες, γιὰ τοὺς γονεῖς, πρέπει νὰ εἶναι ἕνα μέσον διὰ τοῦ ὁποίου θὰ δώσουν στὸ παιδί τους νὰ καταλάβῃ ὅτι θὰ ἀπαιτηθῇ νὰ ζήσει σ' ἕνα κόσμον ὅπου ἡ ἐλευθερία του δὲν θὰ ἀσκήσῃ παρὰ μόνο μέσα στὰ ὅρια ριζμένων κοινωνικῶν κανόνων. Κι' ἐφ' ὅσον ἡ τιμωρία πάρη ἔτσι τὴν ἐννοια μιᾶς μαθητεύσεως στὶς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων, θὰ ἀναπτύξῃ τὸ αἶσθημα τῆς ἐμπιστοσύνης ποὺ τὸ παιδί πρέπει νὰ ἔχῃ ἐναντὶ τῶν δυνατοτήτων του προσαρμογῆς καὶ τῆς ἐλευθέρως ἀναπτύξεως τῆς προσωπικότητός του.

ΤΑΡΑΧΟΠΟΙΟΙ ΣΤΑ 18

Οἱ ψυχολόγοι Μπρούστερ Σμιθ, Νόρμα Χάαν καὶ Ζὰν Μπλόκ, διενήργησαν ἐπὶ τρία χρόνια μιὰ συστηματικὴ ἔρευνα ἀνάμεσα σὲ 1.000 φοιτητὲς τῶν Πανεπιστημίων Μπέρκλεϋ καὶ Σὰν Φρανσίσκο Στέητ, γιὰ νὰ διαπιστώσουν κατὰ πόσο ἡ ἀνάμειξή τους στὶς φοιτητικὲς διαδηλώσεις εἶχε καμμιὰ σχέση μὲ τὸν τρόπο ποὺ εἶχαν ἀνατραφῇ.

Οἱ διαπιστώσεις ἦταν ἀποκαλυπτικές. Ὅλοι οἱ φοιτητὲς ποὺ εἶχαν ἀναμειχθῇ στὸ κίνημα τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου στὸ Μπάρκλεϋ, εἶπαν ὅτι οἱ γονεῖς τους, τοὺς εἶχαν ἀναθρέψῃ χωρὶς αὐταρχικότητα. Γονεῖς καὶ παιδιὰ εἶχαν στενὴ ἐπαφὴ καὶ οἱ πρῶτοι ἀπέφευγαν νὰ ἐπιβάλλουν ἀπαγορεύσεις καὶ τιμωρίες. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ὅτι τὰ παιδιὰ ἀπέκτησαν τὴν τάση νὰ μὴν ὑπακούουν καὶ ν' ἀκολουθοῦν ἀσυζητητὶ τοὺς γονεῖς τους, ἀλλὰ ν' ἀμφισβητοῦν καὶ νὰ συζητοῦν τὶς ἰδέες τῶν μεγάλων καὶ τὶς καθιερωμένες ἀξίες σ' ὅλους τοὺς τομεῖς, στὴ θρησκεία, τὴν πολιτικὴ καὶ τὴν ἐκλογή τῆς προσωπικῆς τους σταδιοδρομίας.

Οἱ τρεῖς ψυχολόγοι κατέληξαν στὸ συμπέρασμα, ὅτι «ἡ δημιουργία μιᾶς γενεᾶς ἀνήσυχης, μὲ ἀγωνία γιὰ τὶς ἀνθρωπιστικὲς ἀξίες καὶ τὴν αὐθεντικότητα τῆς προσωπικῆς τους ὑπάρξεως, ἀποτελεῖ θρίαμβο τῆς μεθόδου Σπὸκ».

ΤΕΚΝΑ ΕΠΙΕΙΚΩΝ!

Παρόμοια ἔρευνα, ποὺ ἔγινε σὲ κολλέγια τοῦ Σικάγου ἀπὸ τὸν κοινωνιολόγο Ρίτσαρντ Φλάκς, τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Σικάγου, ἀπέδειξε, ὅτι ὅλοι σχεδὸν οἱ «ταραχοποιοὶ» φοιτητὰ θεωροῦν τοὺς γονεῖς τους ἐπιεικεῖς, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι τοὺς θεωροῦν αὐστηροὺς. Ὁ κ. Φλάκς ὑποστηρίζει, ὅτι μεγαλύτερη σημασία στὸν ἰδεολογικὸ σχηματισμὸ τῶν νέων ἔχουν οἱ ἀξίες, στὶς ὁποῖες πιστεύουν οἱ γονεῖς καὶ ὄχι ἡ εἰδικὴ τεχνικὴ τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδιῶν.

Οἱ ἰδέες τοῦ Σπὸκ δὲν μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν σὰν ἀποκλειστικὴ ἐπιρροὴ πάνω στὴ στάση τῶν νέων. Στὴν οὐσία, δὲν εἶναι παρὰ μιὰ ἀπεικόνιση τῶν μεταβολῶν, ποὺ πραγματοποιήθηκαν στὴ νοοτροπία τῶν μεγάλων. Ἄν ὁ Σπὸκ δὲν ὑπῆρχε, θὰ ἔπρεπε νὰ τὸν ἐφεύρουμε.

Η «ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ» ΠΑΙΔΙΚΗ ΑΝΑΤΡΟΦΗ

Στὴ δικτωριανὴ ἐποχὴ, οἱ μητέρες ἔλεγαν στὶς θυγατέρες τους ν' ἀναθρέψουν τὰ παιδιὰ τους διὰ τοῦ παραδείγματος, μὲ τὸ νὰ τοὺς ἐπιδεικνύουν τὶς ἀρετὲς τῆς εὐγενείας, τῆς τιμιότητος, τῆς τάξεως, τῆς γενναιοφροσύνης. Καθὼς ὁμως ἡ ἐπιρροὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς μητρικῆς ἐπιβολῆς ἄρχισε νὰ παρακμάζῃ, ἀπὸ τὸ 1890, βασιμαίει, τὰ γυναικεῖα περιοδικὰ ἄρχισαν νὰ δημοσιεύουν ἄρθρα μὲ συμβουλὲς γιὰ τὶς μητέρες.

Σύμφωνα μὲ τὴν ἀποψη τῶν περιοδικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὰ χὰδια πρὸς τὰ παιδιὰ δὲν ἐπρόκειτο νὰ τὰ «χαλάσουν», ἐφ' ὅσον παράλληλα τὰ παιδιὰ διδάσκονταν νὰ εἶναι ὑπάκουα κι' ὄχι ἐγωπαθεῖ.

Μὲ τὴν πρόοδο τῆς τεχνολογίας ἦρθε καὶ ἡ μόδα τῆς ἀντικειμενικῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδιῶν. Στὰ χρόνια τοῦ Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου οἱ ψυχολόγοι τῆς ἀμερικανικῆς σχολῆς, μ' ἐπικεφαλὴ τὸν δόκτορα Τζὼν Οὐάτσον, ἀπεφάσισαν νὰ παραμερίσουν τὰ ἄπιαστα πράγματα ποὺ λέγονται συναισθήματα, κίνητρα καὶ φιλοδοξίες. Γιὰ τὴ σχολὴ αὐτὴ, ἡ ἐξέλιξη τοῦ παιδιοῦ ἐξαρτιόταν ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὶς συνήθειες, τὶς ὁποῖες ἀποκτοῦσε ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ μὲ τὸ περιβάλλον. Οἱ γονεῖς ἔπρεπε νὰ προσέξουν, ὥστε τὸ παιδί τους ν' ἀποκτήσῃ τὶς ἐπιθυμητὲς συνήθειες. Ὁ δόκτωρ Οὐάτσον συμβούλευε τὶς μητέρες νὰ συμπεριφέρονται πρὸς τὰ παιδιὰ τους σὰ νὰ ἦταν μικροσκοπικοὶ ἐνῆλικες.

ΟΙ ΚΑΚΕΣ ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ

Στὰ 1930 ἡ ἐπίδραση τοῦ Φρόυντ, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὶς ἐργασίες φωτισμένων εκπαιδευτικῶν, ὅπως ὁ Τζὼν Ντιούη, ἔλλαξε πάλι τὴν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν. Οἱ φροϋδιστὰ ὑποστήριζαν, ὅτι ἡ συναισθηματικὴ ἀνάπτυξη τοῦ παιδιοῦ μποροῦσε νὰ ὑποστῇ ἐπιβλαβεῖς ἐπιδράσεις ἀπὸ δυσάρεστες ἐμπειρίες τῶν δυὸ πρῶτων ἐτῶν τῆς ζωῆς του. Ἡ αὐστηρότητα στὴν ἐπιβολὴ πειθαρχίας σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὶς φυσικὲς ἀνάγκες τοῦ παιδιοῦ, καλλιεργοῦσε μιὰ σχολαστικὴ, κλειστὴ προσωπικότητα. Οἱ προοδευτικοὶ εκπαιδευτικοὶ ὑποστήριζαν, ὅτι τὰ παιδιὰ εἶναι ἀπὸ τὴ φύση τους ἐρευνητικὰ καὶ περιέργη καὶ αἰσθάνονται ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη νὰ ἐξερευνήσουν τὸν περίγυρό τους.

Ἡ σημασία τῆς φύσεως τὸνίσθηκε στὴν ἴδια περίπτω ἐποχῇ ἀπὸ τὸν καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Γέηλ Ἀρνολτ Γκέσσελ, ὁ ὁποῖος ὑποστήριξε ὅτι οἱ δυνατότητες τοῦ παιδιοῦ, σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν εὐφυΐα καὶ τὴν προσωπικότητα, σφραγίζονται ἀπὸ τὴν κληρονομικότητα. Μέσα στὰ ὅρια αὐτά, τὰ καθορισμένα ἀπὸ τὴν κληρονομικότητα, τὸ παιδί θὰ περάσῃ ἀπὸ ὀρισμένα στάδια ἀναπτύξεως, κατὰ τὰ ὁποῖα ἡ ἀνατροφή μποροῦσε νὰ βελτιώσῃ ἐνδεχομένως, ἀλλ' ὄχι καὶ ν' ἀλλάξῃ τὰ κληρονομικὰ χαρακτηριστικά. Ὁ Γκέσσελ ἔμαθε τὶς μητέ-

ρες νὰ μὴν ἀνησυχοῦν γιὰ τὶς «κακὲς συνήθειες» τοῦ παιδιοῦ, τὶς ὁποῖες ἔβλεπε σὰν φυσικὸ στάδιο τῆς ἀναπτύξεως.

ΡΑΒΔΟΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΑΘΕΙΑ — ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΜΟΝΗ

Ὁ δόκτωρ Σπὸκ ἔγραψε τὸ βιβλίο του στὰ 1946. Στὶς διαδοχικὲς ἐκδόσεις του, ἐπέφερε σημαντικὲς μεταβολὲς σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ θέμα τῆς αὐστηρότητας καὶ τῆς ἐπιβολῆς. Στὴν τελευταία ἐκδόση, ὁ δόκτωρ Σπὸκ ὑποστηρίζει ὅτι οἱ Ἠνωμένες Πολιτεῖες ἔγιναν μιὰ χώρα, ποὺ ἔχει στὸ ἐπίκεντρο τοῦ ἐνδιαφέροντος τὸ παιδί. «Οἱ Ἀμερικανοί, λέει ὁ δόκτωρ Σπὸκ, ἀπασχολοῦνται ὑπερβολικὰ μὲ τὸ τί θὰ κάνη τὰ παιδιὰ τους εὐτυχισμένα. Ἡ εὐτυχία ὁμως ἀποκτᾶται σὲ λειτουργικὴ σχέση μὲ τὴν κοινωνία. Τὰ παιδιὰ πρέπει ν' ἀνατρέφονται μὲ τὸ αἶσθημα ὅτι ἔχουν τὸ προνόμιο καὶ τὸ καθήκον νὰ ὑπηρετήσουν τὴν ἀνθρωπότητα καὶ νὰ δημιουργήσουν ἕνα καλύτερο κόσμον».

Αὐτὰ λέει ὁ δόκτωρ Σπὸκ. Στὴν πραγματικότητα ὁμως ὑπάρχουν κάποιες διαφορὲς ἀνάμεσα στὴ θεωρία καὶ τὴν πράξη.

ΗΝ. ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ
ΚΛΑΜΑ: ΠΑΓΙΔΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ

Ἡ τυπικὴ «εἰκόνα» τῆς ἀνατροφῆς στὴν Ἀμερικὴ, ὅπως τὴν συνθέτουν οἱ ἀνθρωπολόγοι τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Χάρβαρντ Τζὼν καὶ Ἄν Φίσερ, εἶναι ἡ ἀκόλουθη:

Τὰ περισσότερα δρέφη τρέφονται μὲ τὴ μέθοδο Σπὸκ. Δηλαδή ὅποτε κλάψουν, οἱ μητέρες τοὺς δίνουν ἀμέσως τὸ μπιμπερό. Σὲ ἡλικία ἐνὸς ἔτους πίνουν μὲ φλυτζάνι. Οἱ περισσότερες μητέρες ἔχουν πλήρη συνείδηση τῶν κινδύνων ποὺ συνεπάγεται ἡ προσπάθεια πρόωρης ἐπιβολῆς ἐλέγχου στὶς φυσικὲς ἀνάγκες τῶν παιδιῶν. Στὶς περισσότερες περιπτώσεις, «δυσκολὶα παιδιῶν» πάντως, πτίπτει καὶ ράβδος καὶ μάλωμα. Οἱ μητέρες ποὺ εἶχαν ἀποφασίσει νὰ ἐπιβάλλουν τὸν ἐλεγχὸ νωρὶς εἶχαν συνήθως ἐπιτυχία, ἐνῶ ἐκεῖνες ποὺ ἀμφέβαλλαν καὶ πότε προσπαθοῦσαν, πότε ἀπελπιζόνταν, ἀντιμετώπιζαν τὶς μεγαλύτερες δυσκολίες. Πάντως, στὰ δύομισι χρόνια, τὰ περισσότερα ἀγόρια καὶ ὅλα τὰ κορίτσια δὲν εἶχαν πιὰ πρόβλημα «στὶς» καὶ «κακὰ».

Οἱ περισσότεροι γονεῖς θεωροῦν τὸ κλάμα τῶν μαρῶν σὰν δείγμα ὑγείας καὶ οἱ περισσότερες μητέρες καταφέρνουν νὰ μὴν πέφτουν στὴν παγίδα, ποὺ στήνουν τὰ δρέφη κλαίγοντας γιὰ νὰ ἐλκύσουν τὴν προσοχή. Τὰ περισσότερα ξυλίσματα εἶχαν σὰν αἰτία τὴν ἀπὸ μέρους τῶν παιδιῶν ἐπίδειξη θυμοῦ, ὑστερίας, ἀναιδίας ἢ σὲ περιπτώσεις ποὺ τὰ παιδιὰ σήκωναν χέρι στοὺς μεγάλους.

Οἱ μητέρες θεωροῦν ὅτι τὰ παιδιὰ τους ἔχουν τὴ σφραγίδα τῆς κληρονομικότητας καὶ πιστεύουν ὅτι, μὲ τὴν ἀνατροφή ποὺ τοὺς δίνουν, δὲν κάνουν τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ ἐν-

βαρύνουν την ανάπτυξη των επιθυμητών χαρακτηριστικών και την άσπωση των άλλων.

ΒΡΕΤΑΝΝΙΑ ΔΕΝ ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ Η ΕΠΙΔΕΙΞΗ ΣΤΟΡ- ΓΗΣ

«Όπως είναι φυσικό, οι βικτωριανές αντιλήψεις για την ανατροφή των παιδιών υποχώρησαν δυσκολότερα στην Αγγλία. «Μην επιτρέπετε στα παιδιά να τρώνε γλυκά ή ό,τιδήποτε άλλο, ανάμεσα στα γεύματα», έγραφε στο βιβλίο της για τις μητέρες ή μίς Μέμπελ Λίντιαντ το 1928. «Η μητέρα που υποχωρεί στο παιδί, είτε γιατί δεν έχει χρόνο, είτε γιατί δεν έχει αρκετή δύναμη χαρακτήρος, ώστε να άνεχθαι το κλάμα του παιδιού, έχει κιάλας πάρει τον κατήφορο».

«Ολ' αυτά αντικαταστάθηκαν με τα διδάγματα του Σπώκ και του δόκτορος Τζών Μπύλμπυ, της Παιδιατρικής Κλινικής Τάβιστοκ του Λονδίνου. «Ο δόκτωρ Σπώκ έχει πείσει τις μεσοαστικές τάξεις να μη ντρέπωνται να χαρούν τα παιδιά τους», είπε ένας άλλος διαπρεπής Άγγλος παιδίατρος, ο δόκτωρ Λέο Στίμλερ.

Η Έγγλεζα «νέρις» έχει εξαφανισθή. Λιγότερο από 3% των νοικοκυρών διαθέτουν πιά γκουβερνάντες και τούτο έχει επιφέρει ακόμη μεγαλύτερη χαλάρωση στην παραδοσιακή αγγλική παιδαγωγική αυστηρότητα. Σε πολλά σπιτικά, τη γκουβερνάντα έχει αντικαταστήσει μια κοπελλίτσα με μίνι - φούστα, που βοηθάει τη νοικοκυρά. Συνήθως ή κοπέλλα άκουει έλαφρά μουσική από το ραδιόφωνο και το παιδί δεν πηγαίνει στην τουαλέτα παρά μόνον όταν το ζητήσει το ίδιο.

Ο θηλασμός, μολονότι συνηθέστερος από ό,τι στην Αμερική, εγκαταλείπεται θαμνιά. Η στενότερη έπαφή ανάμεσα στους γονείς και τα παιδιά, έχει καταργήσει πολλές απαγορεύσεις. Δεν υπάρχουν γονείς όμως, που ανέχονται να έχη το παιδί τους κακό τρόπο, ιδίως δημοσία.

«Οι Άγγλοι γονείς επιμένουν να διατηρούν κάποιον έλεγχο πάνω στα παιδιά τους, λέει ο δόκτωρ Στίμλερ. Στην Αμερική τα παιδιά, τελικά, πολλές φορές, καταντούν ανυπόφορα για όλον τον κόσμο, εκτός από τους γονείς τους».

ΓΑΛΛΙΑ Η ΑΓΙΑ ΡΑΒΔΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΚΑΝΟΝΑΣ

«Οι Γαλλίδες μητέρες έχουν πολύ λιγότερα να μάθουν από τον δόκτορα Σπώκ, γιατί στις λεγόμενες Λατινικές χώρες υπάρχει μια πολύ μεγαλύτερη συναισθηματική θερμότητα προς το παιδί», λέει ο Γάλλος παιδίατρος δόκτωρ Συρίλ Κουπερνίκ. Οι περισσότερες Γαλλίδες μητέρες συμβουλευονται κυρίως τις μητέρες τους. Το έζλο είναι ο κανόνας και όχι η εξαίρεση.

«Υπάρχει ακόμη έλλειψη στέγης και δεν

είναι δυνατόν να επιτραπή στα παιδιά να ένοχλούν τους γείτονες», λέει ο δόκτωρ Κουπερνίκ.

Μολοντούτο, οι ιδέες του δόκτορος Σπώκ φαίνεται να έχουν μια όλοένα και ευρύτερη διάδοση.

Εδώ και δυο αιώνες, ο φιλόσοφος Ζαν - Ζακ Ρουσσώ χαρακτήρισε το παιδί σαν έναν εύγενο άγριο, που έπρεπε να ανατραφή σε θερμότητα, προστατευμένο από τις επιδράσεις επιδράσεις της κοινωνίας. Η ιδέα είναι ύψηλή, αλλά στην πράξη εφαρμόζεται διαφορετικά. «Τα παιδιά στη Γαλλία, λέει η συγγραφέας Κριστίν Λαμπέρ, γυμνάζονται σαν έξυπνα μικρά πιθηκάκια σε τσίρκο. Οι μπάτσοι και τα μαλώματα είναι στην ήμερησία διάταξη και για την παραμικρή άταξία. Η επιμονή των γονέων στη σχολική επίδοση, έχει καταστρέψει την υγεία τους».

Η Κριστίν Λαμπέρ έχει μια δική της θεωρία, χαρακτηριστικά «γαλλική». Τα πρώτα αίσθηματά του παιδιού προέρχονται από τη χώνευση της τροφής του. Έτσι, από την ψυχολογική άποψη, με το να προσαρμοσθούν τα δικαιολόγια του παιδιού στα γούστα του, του δίδεται μεγαλύτερη δυνατότητα να έκφρασθαι. Γι' αυτό και η μαμζέλ Λαμπέρ έγραψε ένα βιβλίο, που λέγεται «Κουζίνα τριών αστέρων για δρέφη και παιδιά», στο οποίο περιλαμβάνει διάσημες συνταγές μεγάλων έστιατορίων, προσαρμοσμένες για παιδιά.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ, ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΠΑΙ- ΧΝΙΔΙ — ΠΑΛΙ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ

Αμέσως μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, ή σύζυγος ένός Αμερικανού αξιωματικού παρακολουθούσε μια ομάδα Αμερικανόπουλων του στρατού κατοχής, που έπαιζαν σε μια «Παιδική Χαρά», μέσα στην άμμο. Χάος και σύγχυση επικρατούσε, γιατί, φυσικά, τα παιδιά έκαναν ό,τι ήθελαν. Σε λίγο τα Αμερικανόπουλα έφυγαν και μια ομάδα από Γερμανόπουλα κατέλαβε την άμμο. Αμέσως το μεγαλύτερο από τα παιδιά όργάνωσε ένα όμαδικό παιχνίδι για όλους.

Σήμερα οι γονείς στη Γερμανία προσπαθούν να βρουν τη μέση όδο ανάμεσα στον παραδοσιακό αυταρχισμό της γερμανικής κουλτούρας και τις δημοκρατικές μεθόδους που εισήχθησαν μεταπολεμικά από την Αμερική. Τα γερμανικά περιοδικά είναι γεμάτα από συμβουλές προς τους γονείς, που τους υποδεικνύουν να δίνουν στα παιδιά τους όσο γίνεται περισσότερες λογικές εξηγήσεις και λιγότερες διαταγές.

Μια συγκριτική έρευνα μεταξύ Αμερικανίδων και Γερμανίδων μητέρων, για να διαπιστωθεί ποιά προτερήματα του παιδιού θεωρούν και οι μόν και οι δε σημαντικά, έδωσε τον ακόλουθο πίνακα, κατά σειρά προτιμήσεως:

— ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΔΕΣ μητέρες: 1) Κοινωνι-

κή προσαρμοστικότητα. 2) Σεβασμός των δικαιωμάτων των άλλων. 3) Τιμιότητα. 4) Επίδοση στο σχολείο. 5) Τάξη στο σπίτι.

— Γερμανίδες μητέρες: 1) Υπακοή. 2) Τιμιότητα. 3) Επίδοση στο σχολείο. 4) Τάξη στο σπίτι.

Η αυταρχικότητα στο σπίτι, σύμφωνα με την άποψη της δόκτορος Κάρμεν Νταίρ - Έλνερ, παρατείνει την εξάρτηση του παιδιού από το σπίτι. Τα Γερμανόπουλα δεν έχουν την αυτοπεποίθηση των συνομηλίκων τους στην Αμερική, γιατί οι γονείς τους έχουν την τάση και περιορίζουν την περιέργεια και τα όρμευματα των παιδιών τους. Το ίδιο συμβαίνει και στο νηπιαγωγείο.

Η ψυχολόγος δόκτωρ Άννεμαρι Τάους, ή οποία έκανε έρευνα σε 13 τυπικά νηπιαγωγεία, ανέκάλυψε ότι το 82% των εκφράσεων που χρησιμοποιούσαν οι νηπιαγωγοί ήταν διαταγές. «Βάλε την κούκλα στο κρεββατάκι. Μπράβο. Τώρα βάλε το άρκουδάκι δίπλα στην κούκλα. Μπράβο. Τώρα χάιδεψε την κούκλα!». Η δόκτωρ Τάους έχει μαγνητοφωνήσει τη χαρακτηριστική αυτή φράση της νηπιαγωγού προς το παιδί.

ΙΑΠΩΝΙΑ ΥΠΟΜΟΝΗ ΚΑΙ ΤΣΙΜΠΙΕΣ ΣΤΑ ΜΟΥΛΩ- ΧΤΑ

Επιφανειακά τουλάχιστον, ή Ιαπωνία θα έπρεπε να παράγει τα πιό κακομαθημένα παιδιά του κόσμου. Από τη στιγμή που θα γεννηθή, ως την ώρα που θα πάη σχολείο, το παιδί είναι μουσαφίρ στο σπίτι του. «Ό,τι κι' αν ζητήσει, πρέπει να του δοθή. Δεν το τιμωρούν ποτέ. Χαρακτηριστικό είναι, ότι τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας κάθονται στο λεωφορείο και στο τραίνο, ενώ οι μητέρες τους μένουν όρθιες. Ωστόσο, το παιδί, μαθαίνει να υποκλίνεται στους ξένους και να καταλαβαίνει τις ευθύνες του απέναντι στην οικογένειά του.

Η προϊούσα δυτικοποίηση της χώρας, μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, έχει περιπλέξει το θέμα της ανατροφής των παιδιών. Υπάρχουν βέβαια, οι φιλόδοξες μητέρες, που προσπαθούν να στρώσουν τα παιδιά τους στη σπουδή από πολύ νωρίς, για να επιτύχουν όποια αποτελούν προθάλαμο των μεγάλων στην εισαγωγή τους στα καλά σχολεία, τα ταιριών.

Η μαζική μετακίνηση πληθυσμών προς τις μεγάλες πόλεις, έχει ουσιαστικά διαλύσει το παραδοσιακό γιαπωνέζικο νοικοκυριό που, κανονικά, περιλάμβανε τρεις και τέσσερις γενέες. Οι νέες μητέρες, που δεν έχουν πιά μαζί τις μητέρες ή τις πεθερές τους, βασίζονται για συμβουλές στα βιβλία και τα περιοδικά. Πολύς μητέρες εγκατέλειψαν τον θηλασμό, που

ήταν ο κανόνας στην Ιαπωνία, γιατί δεν έθεωρείτο πιά της μόδας.

Οι μητέρες στην Ιαπωνία διακρίνονται για την υπομονή τους και ένας λόγος, για τον όποιο κατορθώνουν να αντρέφουν τα παιδιά τους χωρίς να επιβάλουν αυστηρή πειθαρχία, είναι ότι μπορούν και περιμένουν τη στιγμή που το παιδί είναι σε κατάλληλη διάθεση. Η μητέρα προσπαθεί να κάνει το παιδί της να καταλάβει, και όχι απλώς να υπακούσει. Θεωρεί ότι, το να δείρη το παιδί, είναι δείγμα χαμηλής κοινωνικής προελεύσεως. Έτσι ή τιμωρία είναι το πολύ-πολύ μια τιμωρία, κι' αυτή ποτέ μπροστά σε κόσμο.

Ο πατέρας παίζει έντελώς άσημαντο ρόλο στην ανατροφή των παιδιών. Η κυρία Ισόκου Χατάνο, που είναι ή αθηντία στα ζητήματα ανατροφής των παιδιών στην Ιαπωνία, λέει: «Το σημαντικότερο στοιχείο στη ζωή ένός άνδρος είναι ή δουλειά του. Ο καλός πατέρας είναι εκείνος που έχει καλωσύνη και θεωρεί τα παιδιά του παιχνίδια».

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΠΕΙΡΑΜΑ

Σε πολλές χώρες, οι σύγχρονες ιδέες για την ανατροφή των παιδιών εξακολουθούν να παραμένουν άγνωστες. Στην Ισπανία, λόγω χάρη, οι μητέρες έχουν σαν αποκλειστικό σύμβουλο τις μητέρες των. «Κανείς, είτε παιδίατρος, είτε πατέρας, δεν τολμά να πη στη γιαγιά πως θα έπρεπε να αναθρέψει τα εγγόνια της», είπε χαρακτηριστικά ένας Ισπανός παιδίατρος.

Υπάρχουν όμως ακόμη πιό «προοδευτικές» μέθοδοι. Ορισμένοι ειδικοί πιστεύουν ότι τα παιδιά μπορούν να ανατραφούν καλύτερα σε ένα ειδικό περιβάλλον, μακριά από την οικογένειά τους. Τα παιδιά πολλών Ισραηλινών «κιμπούτζ» βλέπουν τους γονείς τους μονάχα το βράδυ. Η ζωή στο «κιμπούτζ» προστατεύει το παιδί από τα αίσθηματά ζήλειας για τ' αδέρφια του, ενώ συγχρόνως αποκτά όλα τα χαρακτηριστικά της κοινωνικότητας.

Το αμερικανικό πείραμα όμαδικής ανατροφής στηρίζεται στην άποψη, ότι οι σημερινοί γονείς είναι ανίκανοι να εφοδιάσουν τα παιδιά τους με τα στοιχεία επιβιώσεως σε μια τεχνοκρατική κουλτούρα. Το είδος του ανείδικευτου ανθρώπου δεν χρειάζεται πιά, κι' έτσι τα παιδιά από άπαρων γονέων αντιμετωπίζουν σκοτεινό μέλλον. Ακόμα και οι μορφωμένοι γονείς, το μόνο που μπορούν να κάνουν είναι να εξασφαλίσουν τις υπηρεσίες των ειδικών για την ανατροφή των παιδιών τους.

Ο καθηγητής του Πανεπιστημίου της Βορείου Καρολίνας Χάλμπερτ Ρόμπινσον, προσπάθησε να συγκεντρώσει σε ένα κέντρο όλες αυτές οι υπηρεσίες. Στο πειραματικό κέντρο που διευθύνει, 40 περίπου νήπια έως τεσσά-

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΥΠΟ ΝΙΚΟΥ ΑΔΑΛΟΓΛΟΥ

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός των νέων μας είναι ένα θέμα σοβαρό και σπουδαίο π' απέκτησε τώρα στα χρόνια μας μεγάλη σημασία και εξετάζεται με μεγάλο ενδιαφέρον από όλους τους παράγοντες της αγωγής στην πατρίδα μας και στα ξένα κράτη. Σήμερα πιά δεν αμφισβητείται από κανένα πνευματικό άνθρωπο πως απαραίτητο συμπλήρωμα της εκπαιδευτικής και κοινωνικής αγωγής του σύγχρονου νέου είναι ο Επαγγελματικός του Προσανατολισμός. Ο θεσμός αυτός δεν έχει και πολύ παλιά ιστορία, μα δεν εμπόδισε όλους τους φωτισμένους εργάτες της επιστήμης που σ' πρόδρομοι κι επιφυλακτές χάραξαν τους νέους ορίζοντες στη ζωή των λαών και κήρυξαν ότι το έμβλημα κάθε οργανωμένης κοινωνίας είναι η επιστημονική οργάνωση κι απόδοση της εργασίας. Ο θεσμός αυτός δεν είναι πιά ούτοπια κι επεκράτησε σ' όλα τα έθνη εδώ και πενήντα χρόνια. Και για την πραγματοποίησή σ' όλες τις χώρες παίρνουν ενεργό μέρος τα Πανεπιστήμια, τα Βιομηχανικά Έπιμελητήρια, τα Εργατικά Σωματεία, τα Πνευματικά Ίδρύματα και Επαγγελματικές Οργανώσεις, με τη σαφή συνείδηση για τη μελλοντική ανανέωση των Εθνικών των δυνάμεων πως είναι ανάγκη η οργάνωση του θεσμού για την μόρφωση και αγωγή του νέου για να γίνει μελλοντικά χρήσιμος πολίτης με την χάραξη και την κατεύθυνση για μια έντιμη δημιουργική

ρων έτών, περνούν όλη τη μέρα τους κάτω από την επίβλεψη γιατρών και παιδαγωγών για να μάθουν να μιλούν, να διαβάζουν και να μετρούν όσο γίνεται πιο γρήγορα. Όλα τα παιδιά έχουν μάθει να διαβάζουν στα τρία τους χρόνια.

«Προσπαθούμε, λέει ο κ. Ρόμπινσον, να βρούμε τον πιο κατάλληλο συνδυασμό ανάμεσα στην οικογένεια και την κοινωνική ομάδα».

MATT CLARK

εργασία, κάμνοντας τον ήθικό παράγοντα για την καλλιέργεια των ψυχικών, πνευματικών και ήθικων του δυνάμεων. Η θεμελιώδης λοιπόν αρχή της θεωρίας του Επαγγελματικού Προσανατολισμού είναι με λίγα λόγια η εξής: «Κάθε άνθρωπος πρέπει να πάρει τη θέση την οποία δικαιούται να έχει στη Πολιτεία και στη Κοινωνία, ανάλογα με τις γνώσεις και τα προσόντα και να κάνει το επάγγελμά του για το οποίο αίσθάνεται τον έαυτό του ικανό, σύμφωνα με τις σωματικές του δυνάμεις και τις ιδιαιτερές του κλίσεις (HOMME CUALIFIE). Για να διαλέξει ο νέος το επάγγελμά του και να πετύχει σ' αυτό χρησιμοποιώντας τις ικανότητές του για τη δημιουργία μιας καλής κι ευτυχισμένης ζωής δεν εξαρτάται από την τύχη, ούτε από τις γνώμες των διαφόρων ανευθύνων, τις επιθυμίες και τα όνειρά τους. Σ' αυτό μονάχα θα βοηθήσει ο επαγγελματικός του προσανατολισμός. Κάποιος ποιητής λέγει πως το ευγενέστερο από τα πάθη μας είναι η φιλοδοξία, γιατί κεντρίζει τη φυσική μας νοχέλεια και μας αναγκάζει να δώσουμε β' καλύτερο έχουμε. Μα μπορεί να είναι και άκαθερό κεντρί που να μας ρίξει σε καταστροφές». Αυτό βέβαια μπορεί να είναι μια εξαιρετική περίπτωση. Μα οι σφαίρες της ζωής είναι στρωμένες από άθωα κι αξιολόπητα πλάσματα αγοριών και κοριτσιών που παρέσχε η ψεύτικη αντίληψη της επιτυχίας. Γι' αυτό μας χρειάζονται νέοι ευχαριστημένοι από την ζωή, αισιόδοξοι με αυτοπεποίθηση και κατάλληλοι για την θέση που κληρονομήσαν στη κοινωνία. Και που σωστά λέγει ο φημισμένος Αμερικανός Κοινωνιολόγος I. WKKILLIE. «Δεν είναι ποτέ άργα να προσπαθήσει να δώσει κανείς κάτι καλύτερο από τον έαυτό του, αλλά δικό του κι όχι με στόχο τη δίψα του κέρδους, της ματαιοδοξίας και της ψεύτικης γνώσης κι επιτυχίας. Αν μπορούσαμε να φτάσουμε στην αποδοχή μιας τέτοιας αντίληψης απέναντι στον έαυτό μας, απέναντι στον άλλο κι απέναντι στη θέση μας στο κόσμο αυτό, νομίζω ότι το περισσότερο μέρος των ήθικων αναπηριών της εποχής μας θα έχουν νικηθεί ολότελα από τους νέους μας».

Λαογραφία — Πατριδογνωσία

ΥΠΟ Δ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ, Έντεταλ. Υφηγητοῦ Παν)μίου

Κατὰ τὰς ἐπικρατεστέρας σήμερον ἀντιλήψεις βασικός σκοπὸς τῆς λαογραφικῆς ἐπιστήμης εἶναι ἡ σπουδὴ τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ τῆς πατρίδος καὶ ἡ βαθύτερα γνώσις τῶν ὑλικῶν, κοινωνικῶν καὶ πνευματικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ λαοῦ με ἀναδρομὴν εἰς τὰς ἱστορικὰς καὶ ψυχικὰς πηγὰς τῶν ἐκδηλώσεων τούτων. Κέντρον τῆς ἐρεύνης αὐτῆς εἶναι ὁ ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ, τοῦ ὁποῦ ἀποκαλύπτεται ὁ πνευματικὸς κόσμος καὶ ἡ ψυχικὴ καὶ ἐθνικὴ ἰδιοσυστασία. Ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἡ λαογραφία εἶναι μάθησις, ποῦ ἔχει ὡς κύριον ὑποκείμενον μελέτης τὴν ἐθνικὴν ζωὴν. Διὰ τοῦτο ἡ ὁσημέραι σημειουμένη ἐντονωτέρα ἐνίσχυσις τῶν λαογραφικῶν ἐρευνῶν εἰς τὰς περισσοτέρας χώρας τοῦ κόσμου εἶναι ἐκ τῶν σπουδαιωτέρων κρατικῶν μελημάτων.

Ἐκ τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ ἔργου τῆς λαογραφίας ἀπορρέει ἀναντιρρήτως κατὰ τρόπον φυσικὸν ἡ παιδευτικὴν των ἀξία. Ἐν Γερμανίᾳ π.χ., ὅταν αὕτη εἰσέχθη ὡς μάθημα εἰς τὴν ἐκπαιδευσιν, συνέδεσε τὸν μαθητὴν ψυχικῶς μετὰ τὴν γενέτειραν καὶ τὸν δώδηγενεν εἰς τὴν καλύτεραν κατανόησιν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἔθνους του καὶ τὴν πληρεστέραν γνώσιν τοῦ ἑαυτοῦ του. Εἰς τὰ δημοτικὰ τραγούδια καὶ τὰ παραδόσεις, τὰς παροιμίας καὶ τὰ ἀνιγμὰτα, τοὺς μύθους καὶ τὰ παραμύθια, τὰ ποικίλα ἔθιμα καὶ τὴν τέχνην, τοὺς βίους καὶ τὰ ἐπάγγελα, ἐκδηλώνεται καὶ ἀποτυπώνεται περισσότερον παρὰ εἰς ὅ,τι δῆποτε ἄλλο ὁ ψυχικὸς καὶ πνευματικὸς χαρακτῆρ ἐνὸς λαοῦ. Ὅποιος τὰ γνωρίσῃ καλύτερον, εἶναι φυσικὸν νὰ συνδεθῇ στενότερον μετὰ τὴν πατρίδα, μέσῃ εἰς τὴν ὁποῖαν αὐτὰ ἐγεννήθησαν καὶ συντηροῦνται, ὅπως καὶ ὁ ἴδιος. Ἄλλως τε τὸ ἄμεσον περιβάλλον τοῦ παιδιοῦ εἶναι συνυφασμένον μετὰ αὐτὰ.

Ἡ ἰδιαιτέρα πατρίς εἶναι τὸ ἔδαφος, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ συνάγονται ὅλαι αἱ διὰ

τῶν αἰσθήσεων συλλαμβανόμενοι ἰσχυραὶ ἐντυπώσεις, ἡ βάσις ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται ἡ πνευματικὴ του ἀνάπτυξις. Ὅ, τι δοκιμάζει κανεὶς εἰς τὰ πρῶτα θέματα τῆς ζωῆς καὶ ὅ,τι μαθαίνει ἀπὸ τὸ παρὸν ἢ τὸ παρελθὸν εἰς τὸν τόπον, ποῦ πρωτοβλέπει τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, αὐτὸ τὸν συντροφεύει μέχρι τοῦ τάφου, αὐτὸ τοῦ διαμορφώνει τὸν χαρακτῆρα.

Εἰς τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα ἀρχίζει κανεὶς νὰ ὀμιλῇ τὴν διάλεκτον τοῦ τόπου του, ἐκεῖ δοκιμάζει τὰς ἐντονωτέρας συγκινήσεις, ἐκεῖ πρωτογνωρίζει τὸν ἑαυτὸν του. Μετὰ τὴν γεωγραφικὴν λοιπὸν ἔννοιαν τῆς πατρίδος, πλὴν τῶν φυσικῶν στοιχείων, συνδέεται καὶ ἕνας ὁλόκληρος ψυχικὸς καὶ πνευματικὸς κόσμος. Ἡ ἀγάπη πρὸς αὐτὴν εἶναι φυσικὸν ἐπακολουθήμα τῆς σχέσεως. Διὰ τοῦτο δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος ἄξιος τοῦ ὀνόματος, ὁ ὁποῖος, μεταβάς εἰς ξένην χώραν, ἐλησμόνησε τὸν τόπον, εἰς τὸν ὅποιον ἐγεννήθη. Εἶναι ἀλήθεια ἀναμφισβήτητος ὅτι ὅσοι ἔτυχε νὰ ζήσουν ἢ νὰ ζοῦν εἰς τὴν ξένην ἐνθυμούνται συχνὰ τὴν πατρίδα ὡς μέγιστον ἀγαθόν, μάλιστα δὲ ὅταν δυστυχούν. Ἀλλὰ καὶ οἱ εὐτυχούντες θεωροῦν ὡς μεγάλην στέρησιν ὅτι εὐρίσκονται μακρὰν τῆς πατρικῆς γῆς. «Ἡ ξενιτεία», κατὰ τὸν Λουκιανόν, φαίνεται εἰς αὐτοὺς ὡς ὄνειδος. Διὰ τοῦτο ὅσοι κατάρθωσαν νὰ εὐτυχῇσιν ἐκτὸς τῆς πατρίδος ἢ διὰ τοῦ πλοῦτος ἢ διὰ τῆς δόξης ἢ διὰ τῆς ἀνδραγαθίας, τοὺς βλέπομεν, λέγει, νὰ σπεύδουν νὰ ἐπανέλθουν εἰς αὐτήν, νομίζοντες ὅτι μόνον ἐκεῖ δύναται ν' ἀπολαύσουν καλύτερον τὴν εὐτυχίαν των. Τόσον δὲ μάλλον ἐπιθυμεῖ κανεὶς νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, ὅσον περισσότερον τιμᾶται μακρὰν αὐτῆς».

Τὰ δημῶδη ἑλληνικὰ ἄσματα τῆς ξενιτείας τονίζουν καὶ ἀποδίδουν εὐστοχώτερον παντὸς ἄλλου λαογραφικοῦ στοιχείου τὰς ὡς ἄνω σκέψεις. Εἰς ἕνα ἀπ' αὐτὰ

τὰ τραγούδια, ἀπεικοίζων ὁ λαϊκὸς ποιη-
τὴς τὴν θλιβερότητα τῆς ζωῆς τοῦ ξενι-
τευμένου καὶ συγκρίνων τὴν ξενιτειὰν
πρὸς τὴν φυλακὴν, τὴν πίκραν, τὴν ἀγά-
πην, καὶ εὐρίσκων αὐτὴν βαρυτέραν τού-
των, θρηνεῖ τὸν εἰς τὴν ξένην ἀποθανόντα.

Τὴν ξενιτειά, τὴν φυλακή, τὴ πίκρα τὴν
(ἀγάπη,
τὰ τέσσερα τὰ ζύγιασαν, βαρύτερα ἢ
(τὰ ξένα.

«Καὶ οἱ νέοι ἀγαποῦν τὴν πατρίδα, λέ-
γει πάλιν ὁ Λουκιανός, ἀλλὰ καὶ οἱ γέ-
ροντες ὅσον αὐξάνει ἡ φρόνησις των,
τόσον διακαέστερος γίνεται ὁ πρὸς τὴν
πατρίδα πόθος των. Πάντες οἱ γηράσαν-
τες εὐχονται καὶ σπεύδουν ν' ἀποθάνουν
εἰς τὴν πατρίδα των ἐκεῖ, ὅπου ἤρχισαν
νὰ ζοῦν, θέλουν καὶ νὰ τελευτήσουν καὶ
νὰ καταθέσουν τὸ σῶμα των εἰς τὴν γῆν,
ποῦ τοὺς ἀνέθρεψε, καὶ εἰς τοὺς προγονι-
κοὺς των τάφους. Εἰς ὅλους φαίνεται δυ-
στύχημα μέγα νὰ μένουν καὶ μετὰ θάνα-
τον εἰς τὴν ξενιτειάν... Καὶ νησιώτης ἂν
εἶναι κανεὶς καὶ ἡμπορεῖ νὰ εὐτυχῇ εἰς
ξένην χώραν, πάλιν ποθεῖ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς
τὴν πατρίδα του· καὶ ἀθανασίαν ἂν τοῦ
προσφέρουν, προτιμᾷ ν' ἀποθάνῃ καὶ νὰ
ταφῇ εἰς τὴν γενέτειραν. Τόσον δὲ πολύ-
τιμον εἶναι γενικῶς τῆς πατρίδος τὸ ὄνο-
μα, ὥστε καὶ οἱ νομοθετοῦντες εἰς ὅλας τὰς
χώρας ὡς μεγαλυτέραν τιμωρίαν ἐπιβάλ-
λουν τὴν ἐξορίαν. Δὲν φρονοῦν δὲ μόνον
οἱ νομοθέται ἔτσι, ἀλλὰ καὶ οἱ διοικοῦντες
στρατοὺς· καὶ εἰς τὰς μάχας ὡς μεγίστην
παρακίνησιν θεωροῦν νὰ λέγουν εἰς τοὺς
στρατιώτας ὅτι ὁ πόλεμος γίνεται χάριν
τῆς πατρίδος. Καὶ οὐδεὶς ὁ μὴ φιλοτιμού-
μενος ἐκ τούτου νὰ πολεμήσῃ καλῶς. Τὸ
ὄνομα τῆς πατρίδος καὶ τὸν δειλὸν μετα-
βάλλει εἰς ἀνδρεῖον».

Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Λουκιανοῦ, ποῦ εἴ-
ναι τόσον ἀληθινὰ καὶ ζωντανά, ἴσχυσαν
καὶ θὰ ἰσχύσουν πάντοτε. Ὅποιος γνω-
ρίζει πόσῃν ἐπιδρασίῳ ἄσκει τὸ περιβάλ-
λον τῆς πατρίδος ἐπὶ τὴν διαμόρφωσιν τῆς
ἀνθρωπίνης προσωπικότητος, δὲν παραξε-
νεύεται π.χ. ὅταν βλέπῃ πολλοὺς ἀπὸ
τοὺς ξενιτευμένους Ἕλληνας νὰ διατη-
ροῦν ζωηρὸν καὶ ζωντανὸν εἰς τὴν καρδί-
αν καὶ τὸν νοῦν των ὅτι ἔζησαν κατὰ τοὺς

παιδικούς των χρόνους εἰς τὴν πατρίδα.
Διὰ τοῦτο καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς
χρησιμωτάτη εἶναι πάντοτε ἡ λαογραφί-
κῃ ἔρευνα τῶν ἐλληνικῶν πληθυσμῶν τοῦ
ἐξωτερικοῦ.

Εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς μητρικῆς γλώσσης,
τοῦ πατρίου δημῶδους ἁσματος καὶ τῆς
λαϊκῆς διηγήσεως, σκιρτᾷ ἡ ψυχὴ τοῦ ξε-
νιτευμένου, ἀναπολεῖ καὶ νοσταλγεῖ. Ἄν
δὲ συμβαίῃ αὐτὸς νὰ ἔχῃ φρόνησιν
καὶ νὰ ἔχῃ διδαχθῇ τὴν λαογραφίαν τῆς
πατρίδος του, τότε θὰ αἰσθάνεται ἀκόμη
καλύτερον τὰς ἀξίας ποῦ καὶ ἡ μία καὶ
ἡ ἄλλη ἀντιπροσωπεύουν.

Ὑπογραμμίζω τὴν ἔννοιαν τῆς φρονή-
σεως, διότι «ἡ φρόνησις εἶναι, κατὰ τὸν
ἀείμνηστον Συκουτρήν, ἡ κατάστασις τῆς
ψυχῆς, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρω-
πος ἀντικρύζει εἰς τὴν καθαρότητα καὶ
αἰωνιότητά της τὴν πραγματικότητα καὶ
τὰς αἰωνίας ἀξίας, τοῦ ἀληθινοῦ, τοῦ ἀ-
γαθοῦ καὶ τοῦ ωραίου. Μὲ τὴν εἰρήνην
τοῦ Θεοῦ ἐντὸς τοῦ ἀποτελεῖ τότε ὁ ἄν-
θρωπος, ποῦ ἔχει τὴν φρόνησιν τὸν στα-
θερὸν παράγοντα καὶ τὴν σανίδα σωτη-
ρίας μέσα εἰς τὴν τρικυμίαν τοῦ πέλ-
αγους τῶν ὑλικῶν φροντίδων.

»Αὐτὸς εἶναι ἱκανὸς νὰ ὑποτάσῃ τὴν
μοῖραν του καὶ νὰ γίνεται ὁ δημιουργὸς
τῆς εὐτυχίας του· διότι τὴν εὐτυχιάν του
τὴν εὐρίσκει μέσα εἰς τὸ εἶναι του καὶ
τὴν κρατεῖ πάντοτε ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν
του καὶ ὄχι εἰς τὰς ἐξωτερικὰς περιστά-
σεις τῆς ὑλικῆς ζωῆς, ποῦ εἶναι ρευστὰ
καὶ τοῦ διαφεύγουν. Καλλιιεργεῖ ὁ φρόνι-
μος τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν του καὶ ἡ
καλλιέργεια αὐτὴ δὲν εἶναι ἐξωτερικὴ
συσσώρευσις γνώσεως καὶ πολυμαθείας.
Αἱ γνώσεις εἶναι ἔργον ἀνθρώπινον καὶ ὄ-
χι θεϊκόν, ὑλικὸν ὅπως εἶναι ὁ πλοῦτος ἢ
ἄλλο τι γήϊνον. Ἡ χρῆσις των τὰς μετα-
βάλλει εἰς ὄργανον εὐτυχίας ἢ δυστυχίας
εἰς τὸν βίον. Ἐκεῖνος ποῦ γνωρίζει τὸ
συμφέρον του ἐργάζεται καὶ γνωρίζει, ἐρ-
γάζεται καὶ καλλιιεργεῖ τὸν νοῦν καὶ τὴν
ψυχὴν του. Τὴν γνώσιν ἐπιδιώκει καὶ ὄχι
τὰς γνώσεις. Τὸ γνῶσι σαυτὸν ἐπιθυμεῖ,
τὸν Λόγον ἐπιζητεῖ, διότι θέλει νὰ ζήσῃ
ὡς ἄτομον ἐλεύθερον, ἀδέσμευτον, μέσα
εἰς τὸν περιορισμένον κλοιόν, ποῦ τοῦ

ΜΗΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΓΙΑΤΡΟΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΥΝΕΡΓΑΖΩΝΤΑΙ

—Ἡ πιὸ μεγάλη στιγμή τῆς γυναίκας εἶ-
ναι, ἀσφαλῶς, ἐκείνη ποῦ γίνεται μητέρα, γρά-
φει ἡ Ἀγγλίδα γιατρός Σ. Κίτζινγκερ. Καὶ σή-
μερα στὰ μαιευτήρια ὑπάρχουν ὅλες οἱ δυνα-
τότητες καὶ ὅλα τὰ μέσα γιὰ νὰ γίνῃ κατὰ
τὸν ὑγιέστερο καὶ ἀσφαλέστερο τρόπο ἡ δια-
δικασία αὐτή. Σὲ σημεῖο μάλιστα ποῦ ἡ γυ-
ναίκα νὰ μὴ χρειασθῇ νὰ σκεφθῇ πολλὰ πρά-
γματα, ἀλλὰ ἀπλῶς νὰ πάῃ στὸ μαιευτήριον.
Ἀλλὰ χρειάζεται νὰ συνεργασθῇ μὲ τὸν για-
τρὸ καὶ ἡ γυναίκα ποῦ παίρνει αὐτὴ τὴν ἀ-
πόφασις ποῦ ἐξυπηρετεῖ καλύτερα καὶ τὸν ἑ-
αυτὸ της καὶ τὸ παιδί της. Πρέπει νὰ ὑπάρ-
χῃ στενότερη συνεργασία μεταξὺ τῶν μητέ-
ρων καὶ τῶν γιατρῶν καὶ αὐτὸ ἀπαιτεῖ περισ-
σότερη κατανόηση, χρόνο καὶ χρήμα.

Κατὰ τὴν Ἀγγλίδα ἐπιστήμονα, ἡ μέλλου-
σα μητέρα ποῦ πηγαίνει στὸ μαιευτήριον, δὲν
πρέπει νὰ ὑπόκειται σὲ μιὰ περιορισμένη τε-
χνικὴ ἐργασία. Οὔτε οἱ γιατροὶ νὰ θεωροῦν
ὅτι ἡ δουλειά τους περιορίζεται ἀπλῶς καὶ μό-
νο στὸ νὰ βγάλουν τὸ παιδί. Ἡ στιγμή ἀπαι-
τεῖ ἰδιαίτερη προσοχὴ καὶ ἡ συνεργασία για-
τρῶν καὶ μητέρων εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ νὰ
τεθῇ τὸ πρόβλημα σὲ μιὰ νέα βάση. Ὁ για-
τρός πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζῃ κάθε γυναίκα
ποῦ ἔρχεται στὸ μαιευτήριον, σὰν ἓνα ἄτομον
ποῦ ἔχει τὰ δικά του προβλήματα, τοὺς φό-
βους καὶ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ νὰ δείξῃ ὅτι τὰ
σέβεται. Οἱ περισσότερες γυναῖκες σήμερα δὲν
περιορίζονται στὴν τεχνικὴ διαδικασία τοῦ το-
κετοῦ, θέλουν νὰ ἐνημερώνονται καὶ νὰ βοη-
θοῦν, ὥστε αὐτὴ ἡ δοκιμασία τους νὰ γίνεται
μὲ τὸν καλύτερο δυνατό τρόπο. Δὲν ἐνδιαφέ-
ρονται μόνο γιὰ τὴ δική τους ζωὴ καὶ υγεία,

ἀλλὰ καὶ τοῦ παιδιοῦ ποῦ θὰ φέρουν ὅταν κό-
σμο.

Σήμερα ὅμως τὰ περισσότερα νοσοκομεία,
ὅσες ἀνέσεις καὶ μέσα καὶ ἂν ὑπάρχουν, δὲν
παρέχεται ἡ εὐκαίρια καὶ ἡ δυνατότητα γιὰ
μιὰ ἀνταλλαγὴ ιδεῶν καὶ γιὰ μιὰ συνεργασία
μεταξὺ μητέρων καὶ γιατρῶν ἢ νοσοκόμων.
Ἀντιθέτως μάλιστα, στὰ περισσότερα μαιευ-
τήρια δὲν δίδονται ἐξηγήσεις στὶς μέλλουσες
μητέρες, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ καταλαμβάνονται
ἀπὸ φόβο καὶ νὰ μὴ συνεργάζονται γιὰ τὸν
τοκετό. Βρίσκουν ὅτι δὲν ἔχουν περιθώρια ἐκ-
λογῆς καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἀφεθοῦν στὰ χεῖρα
τῶν γιατρῶν καὶ τῶν νοσοκόμων, χωρὶς νὰ κά-
νουν τίποτε γιὰ νὰ διευκολύνουν τὴ θέσιν τους.

Ἀλλὰ καὶ πολλοὶ γιατροὶ καὶ νοσοκόμες
βλέπουν τὴ μέλλουσα μητέρα σὰν μιὰ ἄρρω-
στη, δίχως βέβαια καὶ νὰ εἶναι. Μάλιστα, θε-
ωροῦν ὅτι εἶναι ἄρρωστη ποῦ βρίσκεται σὲ
κίνδυνο καὶ ὅτι πρέπει νὰ διασποῦν γιὰ νὰ
τὴν σώσουν. Πολλὲς γυναῖκες, ὅσο πλησιάζει
ἡ ἡμέρα τοῦ τοκετοῦ, καταλαμβάνονται ἀπὸ
νευρικοὺς καὶ φοβίες, ἐπιδεικνύουν τὴ θέσιν
τους, δημιουργοῦν προβλήματα καὶ δυσκολεύ-
ουν ἀκόμη καὶ τὸν γιατρὸ στὴ δουλειά του.
Δὲν εἶναι ἐκείνη ποῦ φταίει. Ἡ αἰτία βρίσκε-
ται στὴν ἄλλειψη συνεργασίας μὲ τοὺς για-
τροὺς. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀκόμη αὐτὴ ἡ συνεργα-
σία ὑπάρχει, δὲν πρέπει νὰ περιορίζεται στὸ
ἐλάχιστον χρονικὸ διάστημα ποῦ ἡ μέλλουσα
μητέρα θὰ βρίσκεται στὸ μαιευτήριον. Ὅταν
θὰ ἐπιστρέψῃ στὸ σπίτι της, ἔχει νὰ ἀντιμε-
τωπίσῃ πολλὰ προβλήματα καὶ γιὰ τὸν ἑαυ-
τό της καὶ γιὰ τὸ παιδί της. Ἡ συνεργασία,
λοιπόν, ἀπαραίτητο νὰ συνεχισθῇ. Ὅσες πε-
ρισσότερες πληροφορίες, ὁδηγίες καὶ γνώσεις

διαγράφουν αἱ ἐπιδιώξεις τῆς χοϊκῆς τοῦ
ὕπαρξως.

Ἡ λαογραφία λοιπὸν ἔχει μεγάλαν
συνάφειαν καὶ σχέσιν πρὸς τὴν πατριδο-
γνωσίαν, εἶναι ἀπαραίτητος διὰ πᾶσαν
ἀξιόλογον λαϊκὴν μόρφωσιν καὶ ἄσκει ὅ-
λως ἰδιάζουσιν παιδευτικὴν (μορφωτικὴν)
ἐπίδρασιν. Τὴν δὲ λαογραφικὴν πατριδο-
γνωσίαν — ἃς ἐπιτραπῇ ἡ ἐκφρασις —
θὰ διδάξῃ κυρίως ὁ διδάσκαλος. Ἐκ τῶν
σπουδαιωτέρων κεφαλαίων τοῦ μαθήμα-
τος τούτου, ἐκτὸς τῆς ἐξετάσεως τοῦ φυ-
σικοῦ περιβάλλοντος, εἶναι ὁ βίος τῶν εἰς
τὸν α ἢ β γεωγραφικὸν χώρον διαβιούν-
των ἀνθρώπων μὲ τὰς παντὸς εἶδους κοι-
νωνικὰς καὶ πνευματικὰς ἐκδηλώσεις των.

Ὁφείλει ὅπωςδήποτε ὁ διδάσκαλος νὰ
καταγίνεται μὲ τὴν λαογραφικὴν πατρι-
δογνωσίαν, διότι αὐτὴ θὰ τὸν βοηθήσῃ
πολὺ εἰς τὴν γονιμωτέραν ἀπόδοσιν τοῦ
ὅλου διδακτικοῦ τοῦ ἔργου. Μὲ τὴν λαο-
γραφίαν ὡς μέσον θὰ δυνηθῇ ἀφ' ἐνὸς μὲν
νὰ κατανοήσῃ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα
τοῦ ἔθνους του, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ κατευ-
θύνῃ τὸ βλέμμα του πρὸς τοὺς εὐρεῖς καὶ
φωτεινοὺς ὀρίζοντας μιᾶς ἀληθινῆς καὶ
καρποφόρου ἐθνικῆς παιδείας. Τὸ κέρδος
ποῦ θ' ἀποκομίσῃ τόσον δι' αὐτὸν ὅσον
καὶ διὰ τὸν μαθητὴν θὰ εἴναι ἀντιπρολόγι-
στος σημασίας.

Έχει μια μητέρα, τόσο το καλύτερο για το παιδί και για την ίδια. Πολύ περισσότερο μάλιστα όταν πρόκειται για το πρώτο παιδί της.

Υπάρχουν πολλές ένστικτώδεις δυνάμεις σε μια μητέρα, υπάρχει ο ψυχολογικός παράγοντας και μια υπερευαίσθησία. Η μέλλουσα μητέρα περνά από διάφορα στάδια και είναι απαραίτητο ο γιατρός να την βοηθήσει να αποκτήσει μια εμπειρία. Αλλά και οι νοσοκόμες μπορούν να αποδείξουν ιδιαιτέρως χρήσιμες, αφού είναι βέβαιο ότι η μητέρα δεν ξέρει ακόμη πώς να κρατήσει το παιδί της, πώς θα το θηλάσει, πώς να το περιποιηθεί. Ανάμεσα στην μητέρα και στο παιδί δημιουργείται μια νέα σχέση αγάπης και τρυφερότητας, μιας αμοιβαίας ανάγκης και οι πρακτικές γνώσεις έχουν τη σημασία τους και βοηθούν ώστε και η μητέρα και το παιδί να επωφεληθούν από αυτή την εμπειρία.

Δυστυχώς, τα περισσότερα μαμείρια, ενώ υπάρχουν όλα τα σύγχρονα μέσα, ενώ έχει γίνει κάθε τεχνική τελειοποίηση, ο παράγων αυτός της συνεργασίας ανάμεσα στη μητέρα και στο γιατρό και στις νοσοκόμες δεν έχει αντιμετωπισθεί θετικά. Βέβαια, το κύριο και πρωταρχικό είναι η εξασφάλιση της ζωής, τόσο της μητέρας όσο και του παιδιού. Αλλά υπάρχουν πολλά άλλα πράγματα μεταξύ της ικανότητας του μαμειρίου να κάνει καλά τη δουλειά του και της ικανότητας να δημιουργήσει

γηθή μια εύτυχισμένη ατμόσφαιρα κατά τον τοκετό, ώστε δεν θα πρέπει να παραμεληθεί τίποτα. Η συνεργασία μητέρων και γιατρών θα διευκολύνει τα πράγματα και θα εξασφαλίσει καλύτερες προϋποθέσεις.

Το θέμα της υγείας και της καλής συντηρήσεως της μητέρας και του παιδιού είναι βαθύτερο και αφορά επίσης και το κοινωνικό σύνολο. Είναι και προσωπικό θέμα. Μια μητέρα μέσα σε ένα περιβάλλον στοργής, αγάπης και επιστημονικής φροντίδας ενθαρρύνει τη μητέρα και καταλαβαίνει καλύτερα τη σημασία του τοκετού και ενθαρρύνεται στην αποστολή της.

Οι αντιλήψεις αυτές δεν αποτελούν τίποτα το καινούργιο, ούτε από πλευράς ανθρωπίνων σχέσεων, ούτε και από επιστημονικής σκοπιάς. Θα έλεγε μάλιστα κανείς ότι είναι κάτι το αυτονόητο. Χρειάζεται το προσωπικό των μαμειρίων να δείχνει όλη την συμπάθειά του στις μητέρες και να εξασφαλίσει τις καλύτερες προϋποθέσεις του τοκετού. Αλλά εκείνο που δεν γίνεται είναι μια υπεύθυνη καθοδήγηση της μητέρας για τον τρόπο αυτό που θα αντιμετωπίσει τα προβλήματα της στο σπίτι. Πρέπει να μάθει να οργανώνει τη ζωή της σε μια νέα βάση και κατά τρόπο επιστημονικό. Πρέπει να μάθει πώς θα περιποιηθεί το παιδί της, πώς θα ξεκουράζεται η ίδια, πώς θα εκπληρώσει τα πρόσθετα καθήκοντά της

Οι αντιλήψεις αυτές δεν αποτελούν τίποτα το καινούργιο, ούτε από πλευράς ανθρωπίνων σχέσεων, ούτε και από επιστημονικής σκοπιάς. Θα έλεγε μάλιστα κανείς ότι είναι κάτι το αυτονόητο. Χρειάζεται το προσωπικό των μαμειρίων να δείχνει όλη την συμπάθειά του στις μητέρες και να εξασφαλίσει τις καλύτερες προϋποθέσεις του τοκετού. Αλλά εκείνο που δεν γίνεται είναι μια υπεύθυνη καθοδήγηση της μητέρας για τον τρόπο αυτό που θα αντιμετωπίσει τα προβλήματα της στο σπίτι. Πρέπει να μάθει να οργανώνει τη ζωή της σε μια νέα βάση και κατά τρόπο επιστημονικό. Πρέπει να μάθει πώς θα περιποιηθεί το παιδί της, πώς θα ξεκουράζεται η ίδια, πώς θα εκπληρώσει τα πρόσθετα καθήκοντά της

Οι αντιλήψεις αυτές δεν αποτελούν τίποτα το καινούργιο, ούτε από πλευράς ανθρωπίνων σχέσεων, ούτε και από επιστημονικής σκοπιάς. Θα έλεγε μάλιστα κανείς ότι είναι κάτι το αυτονόητο. Χρειάζεται το προσωπικό των μαμειρίων να δείχνει όλη την συμπάθειά του στις μητέρες και να εξασφαλίσει τις καλύτερες προϋποθέσεις του τοκετού. Αλλά εκείνο που δεν γίνεται είναι μια υπεύθυνη καθοδήγηση της μητέρας για τον τρόπο αυτό που θα αντιμετωπίσει τα προβλήματα της στο σπίτι. Πρέπει να μάθει να οργανώνει τη ζωή της σε μια νέα βάση και κατά τρόπο επιστημονικό. Πρέπει να μάθει πώς θα περιποιηθεί το παιδί της, πώς θα ξεκουράζεται η ίδια, πώς θα εκπληρώσει τα πρόσθετα καθήκοντά της

ΣΑΡΗ ΠΑΤΣΗ

“ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ”

ΤΟΜΟΙ 24-ΣΧΗΜΑ ΜΕΓΑ-ΓΛΩΣΣΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗ

● Το έργο που γαφυρώνει τον 20ο με τον 21ο αιώνα.

● Από κανένα σχολείο, σπίτι, γραφείο δεν πρέπει να λείψει.

● Κυκλοφορεί σε εβδομαδιαία τεύχη ΠΕΝΤΑΠΛΑ (των 30 δρχ.) για να την αποκτήσουν όλες οι ελληνικές οικογένειες.

● Συμπληρώθηκαν και εκυκλοφόρησαν οι 10 πρώτοι τόμοι της Ν.Ε.Ε. Παραδίδονται άμεσα μετρητοίς και με εύκολιες πληρωμές.

● Έγγραφε συνδρομητάς και Σείς και τα Σχολεία σας.

● Επίσης, ολοκληρώθηκε και ο ιδιαίτερος τόμος «ΑΘΗΝΑΙ» (23ος) για πρώτη φορά σε Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια.

● Ετοιμάζεται δε και ο ιδιαίτερος τόμος «ΕΛΛΑΣ» (24ος στην όλη σειρά) και θα παραδοθή συντόμως.

SAMUEL LIVINGSTON

Τί μπορεί να κάμη ο δάσκαλος για το μαθητή που πάσχει από έπιληψία

Απόδοση υπό Δ. ΨΑΘΑ, Δ)λου

Εντός των τελευταίων ετών πολλοί πρόσδοι έχουν επιτευχθεί όσον αφορά την διάγνωση και την νοσηλείαν των σπασμωδικών παιδιών. Με κατάλληλη θεραπεία πολλοί έπιληπτικοί ήμπορούν να ζήσουν ούσιαστικώς φυσιολογική ζωή. Οι περισσότεροι σοβαροί κίνδυνοι μιάς αϊφνίδιου έπιληπτικής προσβολής, εις πολλὰς περιπτώσεις δεν είναι συνήθως ή αϊφνίδιος προσβολή αλλά αϊ σχετικαϊ συναισθηματικαϊ ταραχαϊ αϊ όποια ήμπορούν να άναπτυχθουν εις ένα παιδι ώς άποτέλεσμα κακής αντιμετώπισεως μέσα εις το σπίτι, εις το σχολείο ή μέσα εις την κοινωνία.

Επειδή τα παιδια εύρίσκονται πολύν χρόνον εις το σχολείον, ό διδάσκαλος ήμπορεί να παίξη σπουδαίον ρόλον βοηθώντας το έπιληπτικό παιδι πώς να αντιμετώπιση τα προβλήματά του. Επειδή ό διδάσκαλος πρέπει να είναι καλά πληροφορημένος τί να κάμη, διά τουτο παραθέτομεν τας έπομένας έρωτήσεις και άπαντήσεις σχετικά με την έπιληψία και πώς να αντιμετώπιση αυτήν μέσα εις την τάξιν.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΠΙΛΗΨΙΑ;

Ο πολύν κόσμος συνήθως νομίζει ότι ή έπιληψία εκδηλούται διά βιαίων κλονικών κινήσεων, με άφρους εις το στόμα, δάγκωμα της γλώσσης, μελάνιασμα των βραχιόνων και των σκελών και με λιποθυμία. Αυτό το είδος της αϊφνίδιου προσβολής, γνωστόν ώς «μεγάλη έπιληψία» (ORAND MAL) είναι ό πιό κοινός τύπος.

Μία χαρακτηριστική αϊφνίδιος προσβολή («μεγάλη έπιληψία») συνήθως συνίσταται από μίαν αϊφνίδιον άπώλειαν συνειδήσεως και γενικών τονικών και κλονικών κινήσεων. Εάν ό έπιληπτικός ίσταται όρθιος, μόλις άπαλότη τη συνείδησίν του πίπτει άπότομα (ώσαν κεραυνόπληκτος) και βρίσκειται εις άκαμψίαν (τονική φάσις). Η άκαμψία αυτή γρήγορα με-

ταβάλλεται εις ταχείας και βιαίας κλονικάς κινήσεις των μυών (κλονική φάσις). Αυταϊ αϊ κλονικαϊ συσπάσεις βαθμηδόν ελαττώνονται και τελικά εκλείπουν.

Ενας άλλος πολύν συνήθης τύπος έπιληψίας όνομάζεται «έλαφρά έπιληψία» (PETIT MAL SEIZURE). Ο χρόνος της έλαφράς αϊφνίδιου προσβολής είναι βραχύς. Συνήθως διαρκεί 5-25 δευτερόλεπτα. Κατά την διάρκειαν αυτού του χρόνου ό έπιληπτικός γενικά χλωμιάζει, και τα μάτια του φαίνεται να είναι άφηρημένα μέσα εις το διάστημα. Εις άλλας περιπτώσεις τα μάτια του γυρίζουν πρὸς τα έπάνω, ακολουθούν έλαφραϊ κινήσεις της κεφαλής, ή των άνω μελών του σώματος. Μετά τον παροξυσμόν ό άσθενής σηκώνεται, είναι συνήθως εύκίνητος και ίκανός να συνεχίση ό,τι είχε κάμει προτού επέλθει ή κρίσις.

Ο τρίτος των γνωστών τύπων έπιληψίας είναι μία έγκεφαλκή αϊφνίδιος προσβολή (PSYCHOMOTOR OR TEMPORAL LOBE). Αυτή είναι ένας παράξενος τύπος της έπιληπτικής προσβολής ή όποια χαρακτηρίζεται από αυτόματους στερεοτύπους κινήσεις ή από μία ποικιλία άνωμάτων εκδηλώσεων συνδυασμένων με δυσάρεστα συναισθήματα και τελικά με μερική άμνησία διά το γεγονός. Αϊ έπιληπτικαϊ αϊφνίδιοι προσβολαϊ (έκ των όποιων υπάρχουν επίσης μερικοί όλιγώτερον κοινοϊ τύποι) είναι δυνατόν να ελέγχωνται εις τας περισσότερας περιπτώσεις με κατάλληλον ιατρικήν φροντίδα. Πράγματι μία πρόσφατος έπισκόπησις μέσα εις την κλινικήν μας άπεκάλυψε ότι ένας πλήρης έλεγχος κατωρθώθη κατά προσέγγισιν 60% των περιπτώσεων και εις ποσοστόν 25% ότι αϊ έπιληπτικαϊ προσβολαϊ δεν θα έπιφέρουν εις τον άσθενή σοβαρόν έμπόδιον.

Η έπιληψία είναι μία άσθένεια του σώματος και όχι του πνεύματος. Πριν από έτη, σχεδόν όλοι οϊ άνθρωποι ένομίζαν ότι οϊ έπιληπτικοϊ ήσαν ή θα έγινοντο διανοητικώς καθευστερημένοι ή φρενοβλαβείς. Αυτή ή παρανόησις προήρχετο αρχικά από τότε που δεν

υπήρχαν αποτελεσματικά φάρμακα δια τὰς αἰφνιδίους ἐπιληπτικές προσβολάς. Ἐχω περιποιηθῇ χιλιάδες ἀσθενῶν με ἐπιληψία καὶ δύναμαι πρωτίστως νὰ δηλώσω ὅτι ἡ πλειονότης ἔχει διατηρήσει διανοητικά ἐπίπεδα.

Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας οἱ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων συμπεριλαμβανομένων καὶ μερικῶν ἰατρῶν εἶχαν νομίσαι ὅτι ἡ ἐπιληψία εἶναι κληρονομική. Σήμερον πολλοὶ ἐξέχοντες εἰδικοί εἰς τὰ θέματα τῆς ἐπιληψίας καὶ τῆς κληρονομικότητος συμφωνοῦν ὅτι ὁ γενετικός παράγων εἰς τὴν ἐπιληψίαν εἶναι ἀδύνατος καὶ ὅτι ὁ κληρονομικός τρόπος μεταδιάσεως δὲν ἔχει ἀκόμη ἀποδειχθῇ.

ΤΙ ΟΦΕΙΛΕΙ ΝΑ ΚΑΜΗ Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΕΑΝ ΕΝΑ ΠΑΙΔΙ ΕΧΕΙ ΑΙΦΝΙΔΙΟΝ ΠΡΟΣΒΟΛΗΝ ΜΕΣΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΑΞΙΝ;

Αἱ πλείστοι αἰφνιδίον προσβολαὶ εἶναι μικρὰς διαρκείας καὶ δὲν χρειάζεται ἄμεσος καὶ εἰδικὴ φροντίδα. Πράγματι αἱ περισσότερα αἰφνιδίον προσβολαὶ ἐπιληψίας τελειοῦν προτοῦ ἀκόμη προληφθῇ νὰ ἀποδοθῇ σχετικὴ βοήθεια. Οἱ δύο τύποι τῆς αἰφνιδίου προσβολῆς οἱ ὅποιοι δημιουργοῦν ἕνα πρόβλημα εἰς τὴν τάξιν εἶναι ἕνας ἐγκεφαλικὸς παροξυσμὸς (ὁ ὅποιος παρουσιάζεται συνήθως εἰς τὰ ἄτομα πέρα ἀπὸ τὴν σχολικὴν ἡλικίαν) καὶ ἕνας πολὺ δυνατὸς σπασμὸς.

Ἐνα πρόσωπο με αἰφνιδίους ἐγκεφαλικὰς προσβολὰς ἐνίοτε γίνεται θορυβώδης, ἐμπόλεμον καὶ ἀνταγωνιστικὸν καὶ κάπου - κάπου περιφέρεται ἀπὸ μίαν θέσιν εἰς ἄλλην, ἔχει μίαν διάθεσιν παραφορᾶς ἢ ἀκόμη γίνεται μανιώδης.

Ἡ πιὸ πολύτιμος βοήθεια ποὺ ἡμπορεῖ ὁ διδάσκαλος νὰ προσφέρῃ εἶναι νὰ προφυλάξῃ τὸν μαθητὴν ἀπὸ τὸ νὰ προκαλέσῃ βλάβη εἰς τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτόν του ἢ νὰ πληγώσῃ τοὺς ἄλλους. Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς θαρείας αἰφνιδίου προσβολῆς ὁ ἀσθενὴς πρέπει νὰ παραμείνῃ ἐὰν εἶναι δυνατόν εἰς τὴν θέσιν ὅπου ἡ προσβολὴ συνέβη μέχρις ὅτου παρέλθῃ ἡ κρίσις. Ὁ ἀσθενὴς θὰ τοποθετηθῇ τοιοῦτοτρόπως ὥστε νὰ μὴν ἡμπορῇ νὰ βλάψῃ τὸν ἑαυτόν του με κτύπημα εἰς τὸ σῶμα του καὶ μακρυὰ ἀπὸ σκληρὰ ἀντικείμενα. Στενὰ ρούχα, ἰδίως γύρω ἀπὸ τὸν λαιμὸν θὰ πρέπει νὰ χαλαρωθοῦν ἢ νὰ ἀφαιρεθοῦν. Ἐὰν εἶναι δυνατόν τὸ παιδί θὰ κρατηθῇ πλάγια, ἔτσι ὥστε ἡ βλένα καὶ ὁ σῆλος νὰ φύγουν πιὸ ἐλεύθερα ἀπὸ τὸ στόμα.

Ἡ παρεμβολὴ ἐνὸς ἀντικειμένου μεταξὺ τῶν δοντιῶν εἰς τὰς πιὸ πολλὰς περιπτώσεις εἶναι περιττὴ καὶ εἶναι δυνατόν νὰ κάμῃ περισσότερο κακὸ παρά καλὸ. Αὐτὸς ὁ τρόπος θὰ ἀκολουθηθῇ ἐν τούτοις διὰ πρόσωπα ποὺ σαγκάνουν τὴν γλῶσσαν τοὺς ἢ τὰ μάγουλα ἢ σὲ ἐκεῖνα ποὺ παρουσιάζουν δυσκολίας εἰς τὴν ἀναπνοὴν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κρίσεως. Εἰς μίαν τέτοιαν περίπτωσιν ὁ διδάσκαλος δύναται νὰ παρεμβάλῃ μεταξὺ τῶν δοντιῶν

τοῦ παιδιοῦ κάτω στερὸ (ἀλλὰ ὄχι σκληρό), ἀμβλὺ ἀντικείμενον π.χ. μία δερμάτινη ζώνη, ἕνα γάντι ἢ ἕνα διπλωμένο μανδύλι.

Καμμία προσπάθεια δὲν ἡμπορεῖ νὰ σταματήσῃ τὰς μυϊκὰς κινήσεις με βίαια μέσα ὅπως τὸ νὰ κρατᾶμε τὰ χέρια ἢ τὰ πόδια τοῦ μαθητοῦ πρὸς τὰ κάτω. Ἐφαρμόζοντας κρύα ἐπιθέματα εἰς τὸ πρόσωπον ἢ ἐκτελώντας ἄλλας προσπάθειάς γιὰ νὰ παρέλθῃ ἡ λιποθυμία δὲν ὠφελεῖ εἰς τίποτε. Ἡ συνείδησις θὰ ἐπανέλθῃ ἀφ' ἑαυτῆς.

Ἐνας ἀσθενὴς ἡμπορεῖ νὰ διέλθῃ τὴν κρίσιν μέσα εἰς βαθὺν ὕπνον ἢ σὲ κωματώδη κατάσταση ἀκολουθώντας τὰς ἐνεργητικὰς φάσεις τῆς θεωρίας σπασμωδικῆς καταστάσεως. Ἀς τοῦ ἐπιτραπῇ νὰ ἀναπαυθῇ ὅπου αὐτὸς εὐρίσκεται μέχρις ὅτου φθάσῃ ὁ ἱατρός.

Δὲν εἶναι ἀσύννητος τὸ φαινόμενον μετὰ τὸν παροξυσμὸν, μίαν ἀνωμάλου συμπεριφορᾶς ὅπως ἀσυνάρτητος ὁμιλία, ὑπερβολικὴ ἀνησυχία καὶ σύγχυσις. Αὕτῃ ἡ συμπεριφορὰ ἴσως νὰ διαρκέσῃ μόνον 5 - 10 λεπτὰ τῆς ὥρας ἢ ἴσως νὰ παραμείνῃ ἐπὶ ὥρας ἢ ἀκόμη καὶ ἐπὶ ἡμέρας. Τὸ παιδί δὲν εἶναι ὑπεύθυνον διὰ τὰς παραδόξους αὐτὰς ἐνεργείας κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῆς τῆς περιόδου καὶ ἡ βοήθεια τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀνωφελής. Εἰς ἀρκετὰς περιπτώσεις ὁ ἀσθενὴς εἶναι ἐνήμερος καὶ εὐαίσθητος εἰς τὰς ἀντιδράσεις τῶν θεατῶν. Ἰσως τὴν πιὸ πολύτιμον ἐκδούλευσιν τὴν ὅποιαν ὁ διδάσκαλος καὶ οἱ συμμαθηταὶ τοῦ ἀσθενοῦς ἡμποροῦν νὰ προσφέρουν εἶναι νὰ δείξουν κατανόησιν καὶ νὰ ἐνθαρρύνουν ὥς καὶ προὔθως νὰ προσφέρουν κάθε βοήθειαν.

ΠΟΙΑΙ ΠΟΡΕΙΑΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΟΥΝ ΕΑΝ ΕΝΑ ΠΑΙΔΙ ΔΟΚΙΜΑΣΘΗ ΑΠΟ ΜΙΑΝ ΜΙΚΡΑΝ ΑΙΦΝΙΔΙΟΝ ΠΡΟΣΒΟΛΗΝ ΕΠΙΛΗΨΙΑΣ;

Οἱ πλείστοι τῶν ἐπιληπτικῶν εἶναι εὐκίνητοι καὶ δύναται νὰ ἐργασθοῦν κανονικὰ μετὰ ἀπὸ μίαν μικρὰν αἰφνιδίου προσβολήν.

Εἰς περίπτωσιν ποὺ ἕνας μαθητὴς ἔχει πάθῃ προηγουμένως αἰφνιδίους προσβολὰς ἐπιληψίας, ὁ διδάσκαλος ὀφείλει νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν φοίτησιν τοῦ μαθητοῦ ἐὰν αὐτὸς εἶναι σωματικῶς καὶ διανοητικῶς ἱκανός. Διαφορετικὰ ἐὰν ὁ μαθητὴς φαίνεται νὰ εἶναι νυσταλέος ἢ ἀνήσυχος ὁ διδάσκαλος θὰ στείλῃ αὐτὸν εἰς τὸ νοσοκομεῖον ὅπου θὰ παραμείνῃ μέχρις ὅτου ἡ ἀνάρρωσις του εἶναι πλήρης.

Ἐὰν ἕνα παιδί, ποὺ δὲν εἶναι γνωστὸν ὅτι εἶναι ἐπιληπτικόν, πάθῃ αἰφνιδίου προσβολήν μέσα εἰς τὴν αἰθούσαν διδασκαλίας θὰ ζητηθῇ ὁ διδάσκαλος τὴν βοήθειαν ἱατροῦ ἀφοῦ προηγουμένως ἐκτελέσῃ τὰ ὅσα ἔχουν ἤδη περιγραφῇ.

Ἡ ἐπιτυχία τοῦ διδασκάλου εἰς τὰς περιπτώσεις ἐπιληπτικῶν μαθητῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν στάσιν τοῦ διδασκάλου ἀφ' ἐνὸς καὶ ἀπὸ τὴν περίπτωσιν τῆς αἰφνιδίου ἐπιληπτικῆς προσβολῆς ἀφ' ἑτέρου. Ἡ περίπτωσις θανά-

του ἀποκλείεται ἐξ ὁλοκλήρου κατὰ τὰς ἐπιληπτικὰς προσβολάς. Ἐὰν ἡ κατάσταση χειρισθῇ καταλλήλως ἀπὸ τὸν διδάσκαλον οἱ ἄλλοι αἰσθηταὶ θὰ νομίσουν ὅτι πρόκειται περὶ λιποθυμίας ἢ μίαν βραχείαν περίδου ἐκρήξεως ὀργῆς.

ΤΙ ΟΦΕΙΛΕΙ ΝΑ ΕΙΠῃ Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΜΜΑΘΗΤΑΣ ΕΝΟΣ ΕΠΙΛΗΠΤΙΚΟΥ ΜΑΘΗΤΟΥ;

Ὁ διδάσκαλος δὲν πρέπει νὰ εἰπῇ εἰς τοὺς μαθητὰς ὅτι ἕνα παιδί ἔχει ἐπιληψία ἐκτὸς ἐὰν ὁ ἐπιληπτικὸς μαθητὴς ἔχει μίαν αἰφνιδίου προσβολήν ἐνώπιόν των. Ἐχω δορὴ τὰς ἐπομένους ἐξηγήσεις αἱ ὁποῖαι εἶναι πολὺ ἱκανοποιητικαὶ εἰς τὰς περιπτώσεις ποὺ ἕνα παιδί ἔχει ἐπιληπτικὴν προσβολὴν μέσα στὴν τάξιν. Ὁ διδάσκαλος ἐξηγεῖ (ἀπόντους τοῦ ἐπιληπτικοῦ μαθητοῦ) ὅτι τὸ ἀξιολύπητο ἄτομο ἔχει μίαν παραχὴ καὶ ὅτι ἡ αἰφνιδίου προσβολὴ εἶναι μία ἐκδηλώσις τῆς ἀσθενείας του. Ὁ διδάσκαλος θὰ εἰπῇ ὅπωςδήποτε εἰς τοὺς μαθητὰς ὅτι ἡ ἀσθενεία τοῦ συμμαθητοῦ των δὲν εἶναι μεταδοτική. Ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ συναμιλῇ μετὰ τὸν ἀσθενὴ ἐὰν ἐνοχλῇται ἀπὸ τὴν συμπεριφορὰ κανενὸς τῶν συμμαθητῶν του. Ἐὰν δὲ ἐνοχλῇται, ὁ διδάσκαλος διακόπτει τὴν συζήτησιν. Ἐὰν ὁ ἀσθενὴς φανερῶσθι ὅτι ἐνοχλεῖται, ὁ διδάσκαλος συμβουλεύει τοὺς συμμαθητὰς τοῦ ἀσθενοῦς μαθητοῦ ποῖα πρέπει νὰ εἶναι ἡ συμπεριφορὰ ὅλων ἀπέναντί του.

ΠΩΣ ΘΑ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΘῃ Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΕΝΑΝ ΕΠΙΛΗΠΤΙΚΟΝ ΜΑΘΗΤΗΝ;

Γνωρίζω πολλὰς περιπτώσεις ποὺ οἱ διδάσκαλοι ἦσαν προστατευτικοὶ καὶ πράοι κατὰ τὴν διάρκειαν αἰφνιδίου ἐπιληπτικῶν προσβολῶν μαθητῶν των. Πολλὰς φορὰς οἱ διδάσκαλοι ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὰς συστάσεις τῶν γονέων ὅτι εἰς τὸ παιδί των πρέπει νὰ δοθοῦν εἰδικὰ προνόμια, ὅπως συχναὶ περίοδοι ἀναπαύσεως, ὀλιγωτέρα ἐργασία εἰς τὸ σπίτι καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπιπλήττεται ἢ νὰ τιμωρῇται. Χαϊδεύοντας ἕνα ἐπιληπτικὸν μαθητὴν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δυνατόν νὰ προξενῇ σωμαὲν εἰς αὐτὸν περισσότερον κακὸν ἀπ' ὅτι ὅταν τὸν μεταχειρίζομεθα κανονικὰ ὅπως καὶ τοὺς συμμαθητὰς του. Ὁ ἐπιληπτικὸς μαθητὴς θὰ τύχῃ τῆς ἰδίας μεταχειρίσεως καθὼς ὅλοι οἱ συμμαθηταὶ του ἐκτὸς ἐὰν ὁ προσωπικὸς του ἱατρός ἔχει παραγγεῖλει εἰς τὸν διδάσκαλον νὰ πράξῃ ἄλλως.

ΠΩΣ ΗΜΠΟΡΕΙ Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣῃ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΝ ΤΗΣ ΕΠΙΛΗΨΙΑΣ;

Ἐνας καλὸς πληροφορημένος διδάσκαλος ἡμπορεῖ νὰ βοηθῇ εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν αἰτίων ἰδιαίτερος εἰς ἐκεῖνας τὰς περιπτώσεις

τῆς ἐπιληψίας αἱ ὁποῖαι δὲν χαρακτηρίζονται ἀπὸ σπασμωδικὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα. Δύναται νὰ ἀναφέρω αἰτίας αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἀποδειχθῇ διότι οἱ διδάσκαλοι ὁρθῶς ὑποπτεύθησαν μίαν ἐπιληπτικὴν ἀδιαθεσίαν εἰς τοὺς μαθητὰς των οἱ ὅποιοι συχνὰ ἐσθκῶντο καὶ ἐπροχώρουν ἐνὺ εὐρίσκοντο μέσα εἰς τὴν αἰθούσαν διδασκαλίας. Εἰς τὴν παράκλησιν τοῦ ἱατροῦ, ὁ διδάσκαλος μόνον ἡμπορεῖ νὰ βοηθῇ ὅπως ὁ ἀσθενὴς δεχθῇ νὰ ὑποβληθῇ εἰς θεραπείαν. Μὲ ὀλίγην προσπάθειαν ὁ διδάσκαλος ἡμπορεῖ νὰ ἐφοδιάσῃ τὸν ἱατρὸν με πολυτίμους πληροφορίες σχετικὰ μετὰ τὴν συχνότητα τῶν αἰφνιδίων προσβολῶν ὡς καὶ ἐὰν αἱ ἀντιεπιληπτικαὶ θεραπείαι ἔχουν προξενῇσει ὠρισμένας δυσμενεῖς ἀντιδράσεις εἰς τοὺς σπουδαστὰς ὅπως νωθρότητα ἢ ὑπερενεργητικότητα.

ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ Ο ΕΠΙΛΗΠΤΙΚΟΣ ΜΑΘΗΤΗΣ ΝΑ ΣΤΑΜΑΤΗΣῃ ΤΑΣ ΣΩΜΑΤΙΚΑΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ;

Καθαρὸς ἀέρας, λακάδα καὶ ἄσκησις γενικά, ἔχουν εὐνοϊκὸ ἀποτέλεσμα εἰς τὴν πορείαν τῆς ἐπιληψίας. Ἐφ' ὅσον τὸ παιδί ποὺ ἔχει ἐπιληψία καὶ σωματικῶς εἶναι ἱκανὸν θὰ ἐνθαρρύνεται νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς περισσότεράς σωματικὰς ἀσκήσεις.

Ἐκ πείρας γνωρίζομεν ὅτι πολλοὶ ἐπιληπτικοὶ μαθηταὶ ἔχουν ὀλιγωτέρας αἰφνιδίους ἐπιληπτικὰς προσβολὰς ὅταν συμμετέχουν εἰς φυσικὰς δραστηριότητας ἀπ' ὅτι ὅταν εἶναι ἀργοί. Εἰς τὸν ἐπιληπτικὸν ἐπιτρέπεται καὶ πρέπει νὰ ἐμψυχώνεται νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς ὅλας τὰς κανονικὰς φυσικὰς δραστηριότητας ἐκτὸς ἐκεῖνων αἱ ὁποῖαι ἐκτελοῦνται ὑψηλὰ εἰς τὸν ἀέρα, ὅπως σχοινάκι, ἢ ἀναρρίχσις εἰς ἀνεμόσκαλαν. Ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἐπιληπτικὸν νὰ συμμετέχῃ εἰς τὴν καλύμψιν ἐὰν εἶναι ὠφέλιμη δι' αὐτὸν ἀλλὰ μόνον ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν ἄλλου.

Αὐτοὶ οἱ περιορισμοὶ δὲν ἐφαρμόζονται εἰς τὸ παιδί ποὺ ἐπὶ ἕνα παρατεταμένον χρονικὸ διάστημα δὲν εἶχε αἰφνιδίους προσβολὰς. Πολλοὶ νομίζουν ὅτι οἱ ἐπιληπτικοὶ δὲν πρέπει νὰ ἐπιδίδωνται εἰς ἀθλητικὰ σπορ (πυγμαχία, ποδόσφαιρο, πάλη) διότι ἐνδέχεται νὰ κτυπήσουν εἰς τὸ κεφάλι. Δὲν πιστεύω ὅτι αἱ συνήθεις συγκρούσεις ποὺ παρατηροῦνται εἰς τέτοια σπορ ἐπιδεινώνουν μίαν προϋπάρχουσαν ἐπιληπτικὴν αὐτίαν. Σητηρίζω αὐτὴν τὴν γνώμην εἰς λεπτομερεῖς παρατηρήσεις καὶ μελέτες τράκοντα ἔτων ἐπὶ 17.000 περίπου ἐπιληπτικῶν, πολλοὶ τῶν ὁποίων συμμετείχον ἐνεργῶς εἰς ἀθλητικὰ σπορ ὅλων τῶν τύπων. Πρέπει τὸ ἐπιληπτικὸν παιδί νὰ ἐνθαρρύνεται γιὰ νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὴν συνήθη σχολικὴ γυμναστική. Ἡ συμμετοχὴ τοῦ παιδιοῦ εἰς τὴν γυμναστικὴν ἀπομακρύνει συναισθηματικὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα εἶναι πιθανόν νὰ ἀναπτυχθοῦν ἐὰν αὐτὸ χωρίζεται ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπὴ τάξιν μεταχειρίζεται διαφορετικὰ καὶ ἀναγκά-

ζεται να κάθεται εις την άκρη χωρίς να κάμη τίποτε.

ΠΩΣ ΗΜΠΟΡΟΥΝ Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΟΥΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΕΠΙΛΗΠΤΙΚΟΥ ΜΑΘΗΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟ, ΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΣ "Η ΑΠΛΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΟΥ;

Ο διδάσκαλος και ο σύμβουλος του σχολείου είναι εις θέσιν να συμβουλεύουν τον επιληπτικόν σπουδαστή γύρω από τα εκπαιδευτικά προγράμματα τα οποία προετοιμάζουν δι' ένα έπαγγελμα ή μίαν επιστήμη που να συμβιβάζεται με την επιληπτικήν άδιαθεσίαν (π.χ. αρχιτέκτων, καλλιτέχνης, υπάλληλος, δημοσιογράφος, γεωλόγος, δικηγόρος υπό ώρισμένους περιορισμούς, φαρμακοποιός, ψυχολόγος, διδάσκαλος εις μικρούς μαθητάς, στενογράφος, φωτογράφος, μαραγκός, φούρναρης, λευκοσίδηρουργός, ηλεκτρολόγος, μηχανικός, γεωργός, διακοσμητής, κοσμηματοπώλης, ύδραυλικός, μικροπωλητής).

Γενικά ο πλέον κατάλληλος χρόνος δι' έ-

παγγελματικόν προσανατολισμόν είναι όσον διαρκεί το πρώτον ή το δεύτερον έτος του Γυμνασίου. Όταν ο σπουδαστής με έπιληψία είναι πληροφορημένος περί της ένδεχομένης περιπτώσεως του περιορισμού, άρκετών έκ των έπαγγελμάτων πρό της ήλικίας του έπαγγέλματος έχει άρκετον χρόνον να άναθεωρήση την γνώμην του εάν είναι άναγκαίον. Εάν ένα άτομο δέν είχε έπιληπτικές προσβολάς επί τέσσαρα τουλάχιστον έτη θα πρέπει να ένθαρρυνθή για να προετοιμασθή δι' ένα μέλλον ώσαν να μñν είχε ποτέ έπιληψία. Εν τούτοις χρειάζεται προς το παρόν να καταλάβη ο υπό παρακολούθησιν έπιληπτικός ότι ένδέχεται να συναντήση έπαγγελματικές δυσκολίας έξ αίτίας παρεξηγήσεων από μέρους μερικών προϊσταμένων. Θα άποκλεισθή πιθανώς και δικαίως από μερικούς τύπους έπαγγελμάτων, όπως όδηγός εις λεωφορείον. Διά τον σπουδαστήν ο όποιος έτυχε κακής Ιατρικής θεραπείας και έχει άκόμη έπιληπτικές προσβολάς, όταν φθάση εις ήλικίαν 14 ή 15 έτών είναι εις θέσιν να έννοήση ότι αυτή ή κατάσταση θα συνεχισθή πιθανώς και ότι θα πρέπει να άκολουθήση το έπαγγελμα το όποιον θα είναι κατάλληλον διά την άσθενείαν του.

ΔΩΣΤΕ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΣΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΣΚΛΗΤΗΡΙΟ

● Από τον Σεπτέμβριο του 1966 άρχισε να κυκλοφορή σε έβδομαδιαία τεύχη διά του Πρακτορείου Αθηνάϊκού Τύπου το περίφημο έργο «ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ» — ΧΑΡΗ ΠΑΤΣΗ (Ν.Ε.Ε.Π.).

● 10.000 Έλληνες και ξένοι παιδαγωγοί, έπιστήμονες, λογοτέχνες, συγγραφείς κι άνάμεσά τους διακεκριμένοι Ακαδημαϊκοί, Καθηγητές Πανεπιστημίων, Πολυτεχνείων και Ανωτάτων Σχολών, συνεργάζονται στη μνημειώδη έκδοση της Ν.Ε.Ε.Π.

● Ολόκληρη ή πνευματική ήγεσία της χώρας μας σε μιá πανεθνική σταυροφορία έκλαϊκεύει και προσφέρει μέσα από τις 20.000 σελίδες των 24 τόμων της Ν.Ε.Ε.Π. τον άπέραντο θησαυρό των γνώσεων και της σοφίας 5.000 χρόνων πολιτισμού για την άνοδο του πνευματικού επιπέδου του Έλληνικού Λαού.

● Από το μεγάλο αυτό έθνικό προσκλητήριο δέν πρέπει να άπουσιάζουν οι εκπαιδευτικοί λειτουργοί. Στείλτε όλοι συνεργασία στη Ν.Ε.Ε.Π. Κυρίως, συντάξτε, για την Ν.Ε.Ε.Π. την ιστορία του χωριού σας (γενέτειρας), του χωριού στο όποιο ύπηρετήτε, διαφόρων, ιστορικών τοπωνυμίων, τοπικών ήρώων, ευεργετών κ.λ.π.

ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Υπό ΧΑΡΑΛ. ΚΟΥΡΤΗ, Δ)λου Καρυάς Λευκάδος

Η έποχή κατά την όποιαν έπρυτάνευσεν παντού εις τας σχολικάς αίθούσας ο θερμπαλισμός και παρείχετο πληθωρισμός των γνώσεων άσυστόλων εις την έκτασιν και άσυστάτων εις την ύπόστασιν, οι δέ τρόφιμοι άπετέλουν δέκτας των παντοίων ψυχολογικών πορισμάτων, παιδαγωγικών κατευθύνσεων και διδακτικών δοξασιών, παρήλθεν άνεπιστρεπτή. Η δέ σαφής ρήσις του Έλληνοσ Σταγειρίτου φιλοσόφου «ούδέν έν τώ νώ ο μη πρότερον έν τή αίσθήσει», κατέστη κλασσικόν σύνθημα συνοψίζων έν τή καθολικότητί του την παιδαγωγικήν άπροκρουσάλλωσιν του σοφού «παίζων ώ άριστε τους παίδας μάθων» με την προτροπήν του Χριστού της Παιδαγωγικής Πεσσεαλότης «δίδασκε έποπτικώς». Άλλα περιττός ο λόγος όταν αί ίδιαι πράξεις, τα ίδια γεγονότα και μάλιστα αυτό το αυτο το άντικείμενον έρεύνη, ήτοι το παιδί, έκών άκων, δίδασκε την έπιστήμην της άγωγής διδασκόμενον, ποίαν όδόν όφείλει αυτή να άκολουθήση ίνα άχθή καρποφόρως και άποτελεσματικώς εις τον ύψηλόν ύπ' αυτής έπιδιωκόμενον σκοπόν.

Και προς άποφυγήν άσκόπου λογοκοπίας και περιττής καταναλώσεως φαίδς ούσίας δι' έξέυρεσιν, προς πίστωσιν του άληθούς, σχετικών έγχειρημάτων, παραθέτομεν σχετικώς το άπόφθεγμα του μεγάλου RUSSEAU: «Εάν θέλωμεν να επιτύχωμεν εις το έργον της άγωγής, όφείλομεν να άκολουθώμεν δñμα προς δñμα την φύσιν του παιδός».

Η ύλοποίησις των διανοητικών καρπών του ανθρώπου, ή αύξησις των βιωτικών άναγκών της ζωής, ή ανάγκη καλύτερας άπολαύσεως της ζωής σαν φυσικόν επακόλουθον και της εξέλιξεως του ανθρώπου, αλλά και σαν μοιραίον μέσον έπουλώσεως των νευρικών κλονισμών και λοιπών καταλοίπων των συνεχών τελευταίων πολέμων ηύξησαν άλματωδώς τας άπαιτήσεις διά και την συχνότεραν χρήσιν και την ολοκληρωμένην άπόλαυσιν των έργων της δημιουργίας του ανθρώπου, τούτέστιν των αγαθών του πολιτισμού. Άλλά αύξηθεισών των άναγκών έπέρχεται ταυτόχρονος αύξησις απαιτήσεως, ήτις συνεπάγεται ύψηλότεραν ζήτησιν, άνάγκην περισσοτέρων έργατικών χειρών και δη ειδικευμένων, με συνακόλουθον την άνάγκην του προσανατολισμού των σχολείων μας προς τα εκεί. Και θα ήγεν ήμās μακράν ο λόγος εάν ήθέλωμεν άναπτύξει την άντιστροφίαν των σχέσεων μεταξύ πνευματικών τάσεων των νέων της έποχής μας ή καλύτερον γραμματοθηρίας άφ' ένός και αύξησεως των βιωτικών άναγκών

ή άπολαύσεως των αγαθών του πολιτισμού άφ' έτέρου. Άλλά που όφείλεται αυτή ή άντιστροφή των σχέσεων; Μήπως έξ αυτής ταύτης της άγωγής ή όρθότερον του τρόπου παροχής των άγωγίμων γνώσεων και δεξιότητων; Μήπως το μέχρι πρό τιος σύστημα άγωγής έν άγνοία του συνέθετεν το θερμοκήπιον της αύξησεως αυτών των σημερινών δυσαναλόγων σχέσεων των ανθρώπινων έκδηλώσεων; Μάλλον καί. Μάλλον εδώ θα εύρισκον την ρίζαν του κακού οι πολέμοι του ούρμπατισμού. Μάλλον εδώ θα ύπήρχον τά μέσα θεραπείας της ανθρώπινης μάστιγος των πολλών δυστυχιών. Έκεθεν θα έξεκίνη ή ευημερία μιās χρηστής, ήθικης, άνωτέρας και ευήγμένης κοινωνίας, εάν γίνετο το σχολείον το θερμοκήπιον και των πνευματικών αγαθών και γνώσεων, αλλά και των έν γένει ίκανοτήτων, δεξιότητων και πολλαπλών έκδηλώσεων.

Άλλ' έν πάση περιπτώσει, ούτως ή άλλως ήχθημεν εις μιαν έποχήν έπιθυμίων δυσαναλόγων προς τας έπιδιώξεις μας και εύρέθημεν πρό ένός γεγονότος, το όποιον δέν δύναται να θεραπευθή ούτε δά λόγων, ούτε και έκ της κρτικής του παρελθόντος. Βεβαίως εκείνα που συνάγομεν έκ των παρατηρήσεων και κρίσεων επί των συνετελεσθέντων γεγονότων του παρελθόντος, είναι διά μñν τ' αγαθά ή βελτίωσις και επανάληψις των εις το παρόν και το μέλλον, διά δέ τά κακά ή άποφυγή και προληπτική μας μερίμνα.

Ας άποτίσωμεν όμως φόρον τιμής εις τας άχρι τούδε εργάτας της έπιστήμης της άγωγής και άς έμπνευσώμεν έκ των έκδηλώσεων, των άναγκών, των έπιθυμιών της ζωής μας διά να συντελέσωμεν συντείνοντες τας δυνάμεις και προσπάθειάς μας επί την άνέγερσιν του καλλιμαρμάρου οίκηματος της άγωγής, εις την έτι περισσότερον αξιολόγησιν, εύστοχίαν και ολοκληρωτικήν έπίτασιν προς άκτινοβολίαν του μελλοντικού φάρου της ανθρωπότητος.

Και γεννάται ήδη ζωηρόν το έρώτημα: Ποία είναι ή στάσις, την όποιαν δέον να λάβη το σχολείον το σύγχρονον, το σχολείον άγωγής, το σχολείον των βασικών και κατευθυντηρίων γραμμών όπως απέκαλεσαν τούτο Πρώτιστον και κύριον μέλημά του, είναι να εισαγάγη τους μαθητάς φυσικώς και άδιόστως εις τας μεθόδους του αυτενεργώς εργάζεσθαι και του διά των προσφόρων εις αυτούς μέσων προσκτάσθαι γνώσεις και δεξιότητάς, αί όποιαι παραλλήλως συμβαδίζουναι άρμονικώς και τείνουσαι επί την τελείωσιν θα δημιουργή-

γήσουν ήθικας προσωπικότητας, ολοκληρωμένους χαρακτήρες και τελίους ανθρώπους ως ήθέλησεν αυτούς ή θρησκεία του Ναζωραίου, ό άνθρωπισμός του Ντυνάν και ή παιδική αγάπη του Πεσσταλότι.

Διά νά εισαχθώσιν δέ οί παίδες εἰς τὰς μεθόδους τοῦ ἐργάζεσθαι παρουσιάζονται πλείσται όσαι εύκαιρίαι εἰς τόν «αθ'» ήμέραν μαθητικόν βίον. Καί συγκεκριμένως: "Εκαστον μάθημα διά νά διδαχθῇ καί προσπορίσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τὰς ἀπαραιτήτους καί προβλεπομένας γνώσεις ἀκολουθεῖ ἴδιον στάδιον ἐργασίας καί διέρχεται ἐξ ώρισμένων τύπων, οἵτινες ἀπαραιτήτως πρέπει νά ἀκολουθηθοῦν διά νά γίνουιν φορεῖς δεξιότητων εἰς τοὺς μαθητευόμενους τροφίμους. Ἀρκεῖ ό διδάσκων νά διακρίνεται ἀπό τόν ἀνάλογον ζήλον καί τήν ἀνάλογον θέρηνη πρὸς περαιώσιν ολοκληρωμένης εύσυνειδήτου ἐργασίας.

Βεβαίως οί τρόποι εἰσαγωγῆς εἰς τήν μέθοδον τοῦ ἐργάζεσθαι ποικίλουσιν ἀναλόγως τοῦ δείκτου νοημοσύνης, ἀλλὰ ἐν πάσῃ περιπτώσει δυνάμεθα νά κατατάξωμεν εἰς τέσσαρας βασικούς, ἀναφορικῶς μετὰ τήν χρῆσιν των ἐν τῷ Δημοτικῷ Σχολείῳ, οἵτινες ἀπαραιτήτως δέον νά ἐφαρμόζωνται δεδομένου ότι οί παίδες εύχαρίστως θά θέτουιν σκοποὺς ἐργασίας ἐν τῇ ζωῇ των. Διότι ὡς χαρακτηριστικὰ λέγει ό μέγας Ἐξαρχόπουλος: «Ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου ἐκδηλοῦται κατὰ κύριον λόγον οὐχί ἐν τῇ τάσει τοῦ εἰσδέχεσθαι, ἀλλ' ἐν τῇ προσπαθείᾳ τοῦ θέτειν σκοποὺς καί ἐπιδιώκειν τήν πραγμάτωσιν αὐτῶν».

Πρώτος τρόπος εἶναι ἐκεῖνος κατὰ τὸν ὁποῖον ό διδάσκων ἐργάζεται ὑποδειγματικῶς πρὸ τῶν μαθητῶν του, μετὰ δὲ ἀναλύει τὸ σχέδιον ἐργασίας του τονίζων εἰ δυνατόν καί τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι κατὰ τήν ἐργασίαν καί τέλος οἱ μαθηταὶ προσπαθοῦν νά ἐπιτύχουν τὸν αὐτὸν σκοπὸν διὰ τῶν αὐτῶν μέσων ἀκολουθοῦντες τήν αὐτὴν ὁδόν.

Ὁ τρόπος αὐτὸς ὡς ἀποδεσμεύων οὕτω πῶς τήν αὐτενέργειαν ἐνδείκνυται μόνον ἐπὶ παίδων διανοητικῶς καθυστερημένων κάπως καί ἀντικαθίσταται διὰ τοῦ δευτέρου τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον συλλαμβάνεται τὸ σχέδιον, γίνεται προπαρασκευὴ διὰ κριτικῆς αὐτοῦ καί ἀκολουθεῖ ή ἐκτέλεσις τοῦ σχεδίου. Ἐτσι προδιαγραφόμενου τοῦ σχεδίου προλαμβάνονται τὰ τυχόν καταστρατηγήματα αὐτοῦ, ἅτινα καί κρίνονται τῇ καθοδηγήσει πάντοτε τοῦ διδασκάλου.

Τρίτος τρόπος εἶναι ἐκεῖνος κατὰ τὸν ὁποῖον οἱ μαθηταὶ μόνον ἐξευρίσκουν τρόπον ἐργασίας, προδιαγράφουν σχέδια, ἐκτελοῦν καί κρίνουν καί ὁδηγοῦμενοι ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων ἐπανορθώνουν τὰ σφάλματα καί πορεύονται εἰς τήν ἀσφαλῆ ὁδόν. Ἐνδείκνυται ό τρόπος εἰς προηγμένους πῶς πνευματικῶς μαθητὰς καί ό διδάσκαλος ἀναγνωρίζει δημιουργικὰς δυνάμεις τῶν μαθητῶν καί τῆς τάξεώς του ἐν γένει.

Τέταρτος, τέλος, τρόπος εἶναι ό ἐξῆς: Κατὰ χρονικὰς περιόδους ἐκλέγεται ἓνα θέμα, συζητεῖται, ἀπασχολεῖ ὁλόκληρον τήν τάξιν, γίνεται σχέδιον, καταγράφεται τοῦτο καί ἐκτελεῖται.

Εὐκολονόητον τυγχάνει ότι μετὰ τὸ πέρας ἐκάστης ἐργασίας ἐπακολουθεῖ ἔλεγχος καί κριτικὴ διὰ τὰς ὡς ἄνω καί ὡς εἴρηται λόγους. Οὕτω εἰσαγόμενοι οἱ παίδες ἀπὸ τῶν πρώτων ἐτῶν, τῆς εἰσδοχῆς εἰς τήν συνειδησίαν των γνώσεων καί δεξιότητων καί εἰς τοὺς τρόπους τοῦ συστηματικῶς ἐργάζεσθαι θ' ἀποδῶσιν ὠφέλιμοι καί δι' ἑαυτοὺς καί διὰ τὸ ἔθνος καί διὰ τήν ἀνθρωπότητα καί θά δημιουργήσωσιν τὸν ταπεινὸν λαὸν τούτου τοῦ πλανήτου ν' ἀποτελέσῃ τήν κορωνίδα τῆς πυραμίδος καί τήν αἴγλην τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἀδιανόητον σύστημα τῆς υδρογείου.

ΧΑΡΑΛ. ΚΟΥΡΤΗΣ

Σ' ΟΛΟΚΛΗΡΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Η ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΚΑΤΑΚΤΑ ΤΩΡΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΣΧΟΛΙΚΕΣ ΒΑΘΜΙΔΕΣ

ΑΠΟΔΟΤΙΚΩΤΑΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Τὸ ὀπτικό - ἀκουστικό σύστημα διδασκαλίας ἢ καλύτερα ἢ χρησιμοποίηση τῆς τηλεόρασεως σὲ σκοποὺς ἐκπαιδευτικῶς κερδίζει διαρκῶς ἐδαφος.

Ἡ ἀρχὴ ἐγίνε ὕστερα ἀπὸ μιὰ διαπίστωση πού ἦρθε νὰ στεφανώσῃ τὶς συγκλίνουσες στὸ θέμα αὐτὸ ἐρευνες τῶν Εὐρωπαϊῶν καὶ Ἀμερικανῶν ἐπιστημόνων: Ὁ ἐγκέφαλος συγκρατεῖ τὰ 30% τῶν ὀπτικῶν παραστάσεων πού προσλαμβάνει ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ 20% μόνον τῶν ἀκουστικῶν τοῦ παραστάσεων. Πρόκειται γιὰ μιὰ ἀπλὴ ἐπιβεβαίωση τῆς ἀνωτερότητος τῆς ὁράσεως ἐναντὶ τῆς ἀκοῆς πού πρώτος στὸν κόσμον διετύπωσε ὁ Ἡράκλειτος πρὸ 2500 ἐτῶν στὴν Ἐφεσο. Ἐνῶ ὅμως ὡς τώρα ἡ παιδαγωγικὴ χρησιμοποιοῦσε τὰ «πρωτόγονα μέσα» τῶν γραφικῶν παραστάσεων καὶ τῶν ἄλλων ἐποπτικῶν ὀργάνων, ἡ τηλεόραση συνδυάζει τὴν ὀπτικὴ καὶ ἀκουστικὴ μαζὶ ἐπίδραση πάνω στὸ μαθητὴ καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς γίνεται πολὺ ἀποτελεσματικώτερη.

Ἄς πάρουμε τὸ γαλλικὸ λύκειο Ἀνρὺ - Μαρτέν τοῦ Σαιν Κεντέν: πενήντα δύο συσκευὲς τηλεόρασεως, μοιρασμένες σὲ 26 αἰθούσες παραδόσεων, μεταδίδουν σ' ἑκατοντάδες μαθητὲς γοητευμένους ἀπὸ τὴν μαγεία τῆς μικρῆς ὁθόνης, μαθηματικά, ἱστορία, φυσικὴ, ψυχολογία ἢ χημεία, ποικίλλοντας τὴ διδασκαλία μὲ παραστατικὲς εἰκόνες ἀπὸ τὴ ζωὴ, ἀπὸ τὸ ἐργαστήριον τῆς φυσικῆς, ἀπὸ πειράματα ψυχολογίας ἢ ἀπὸ ἐργαστήρια χημικῆς βιομηχανίας.

Ἡ θεωρητικὴ διδασκαλία πλουτίζεται. Κι' ὄχι μόνον ἀπὸ τὶς παραστατικὲς εἰκόνες. Καὶ τὸ κέρδος εἶναι διπλό, δεδομένου ότι συνεργεῖα μαθητῶν, βοηθώντας τοὺς καθηγητὲς στὴν προετοιμασίαν τῶν μαθημάτων, γυρίζουν τὶς ἐκπαιδευτικὲς ταινίες πού ἐτοιμάζονται γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τῶν σχολικῶν προγραμμάτων.

Κι' ἔτσι στὸ συνδυασμὸ ὀπτικῶν καὶ ἀκουστικῶν εἰκόνων ἐρχεται νὰ προστεθῇ ἓνα ἀκόμη πολυτιμώτερο στοιχεῖο: ἡ προετοιμασία

τῆς ταινίας πού θά προβληθῇ στὴν τάξη, προϋποθέτει μιὰ προσπάθεια γνωριμίας τοῦ θέματος στὶς λεπτομέρειές του, ὅπως καὶ μιὰ ἀκόμη προσπάθεια ἀνασυνθέσεως αὐτῶν τῶν λεπτομερειῶν στὴν ταινία. Πρόκειται φυσικά, γιὰ μιὰ κατάκτηση τῆς παιδαγωγικῆς, ἀν προπαντὸς συγκρίνῃ κανεῖς τὰ μικρὰ κομψοτεχνήματα κινηματογραφικῆς τεχνικῆς πού ἐτοιμάζουν οἱ μαθητὲς σήμερα, μὲ τὰ μουντζουρωμένα τετράδια τοῦ παρελθόντος. Τὰ στατιστικὰ στοιχεῖα ἐρχονται ἐξ ἄλλου νὰ μιλήσουν καὶ μόνον τοὺς γιὰ τὰ σημεῖα τῆς νέας αὐτῆς μεθόδου: μέσα στὰ τρία τελευταῖα χρόνια, παντοῦ ὅπου ἡ τηλεόραση χρησιμοποιήθηκε ὡς ἐποπτικὸ μέσο τὸ ποσοστὸ τῶν στασίμων μαθητῶν ἔπεσε ἀπὸ 20% σὲ 6%.

Στὴ Γαλλία ὅπου ἔχουν γίνε ἀπὸ καιρὸ τὰ πρῶτα βήματα, ἡ γενίκευση τοῦ συστήματος προσκοροῦει βέβαια ἀκόμη σὲ κάτι ἀρκετὰ σημαντικό: Οἱ ἐγκαταστάσεις εἶναι ἀκριβές. Κάθε ἐκπαιδευτικὸ ἴδρυμα θά χρειάζεσταν γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ μιὰ συμπληρωματικὴ δαπάνη 500.000 φράγκων (ἢ 3.000.000 δραχμῶν).

Παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ πρόδος σημειώνεται καὶ οἱ καθηγητὲς εἶναι ἐνθουσιασμένοι μὲ τ' ἀποτελέσματα. Στὴν ἀρχὴ βέβαια νομίσθηκε ότι ἡ μικρὴ ὁθὴν θά μπορούσε νὰ ἀντικαταστήσῃ τελείως τὴ φυσικὴ παρουσία τοῦ καθηγητῆ. Γρήγορα, ὅμως, τὰ πράγματα μῆλκαν στὴ θέσιν τοὺς κί' ἡ τηλεόραση ἔμεινε αὐτὸ πού ἦταν: Ἐνα τέλειον τεχνικὸ μέσο ἐποπτικῆς διδασκαλίας πού εἶναι σὲ θέση νὰ χρησιμοποιοῖ βασικές ἐνημοτεχνικὲς μεθόδους, ἀλλὰ τίποτε περισσότερο. Ἐνα βοηθητικὸ μέσο πού δὲν μπορεῖ νὰ συναγωνιστῇ τὴν ἀναντικατάστατὴ ἀνθρώπινη παρουσία καὶ τὴν ἄμεση ἐπίδραση τοῦ παιδαγωγοῦ πάνω στοὺς μαθητὲς τοῦ. Ἡ παρουσία μάλιστα τοῦ καθηγητῆ δημιουργεῖ ἓνα σοβαρὸ ἀντίβαρο σὲ μιὰ τάση παθητικῆς ἀποδοχῆς, τῶν εἰκόνων πού μεταδίδει ἡ τηλεόραση, ἐνισχύοντας τὴν ἐνεργὸ κριτικὴ ἐπεξεργασία τῶν θεωμένων. Καὶ ἡ παιδαγωγικὴ αὐτὴ ὑπηρεσία καταντὰ πολὺ-

τιμη και για την αντιμετώπιση των εξωσχολικών προγραμμάτων της τηλεόρασης.

Ένας από τους εκπαιδευτικούς που διευθύνουν την προσπάθεια χρησιμοποίησης της τηλεόρασης στη γαλλική παιδεία ο καθηγητής Κλώντ Τρωφους τόνιζε έπ' αὐτοῦ: 'Η πείρα μας έδειξε ότι οι μαθητές πρέπει να μάθουν να μην 'υφίστανται' παθητικά τις εικόνες, αλλά να τις βλέπουν κριτικά, να θέτουν ερωτήματα, να αντιδρούν στα προσλαμβανόμενα για να τα αναλύουν καλύτερα και έπομένως να τα αφομοιώνουν. Διάφορα σχολικά ιδρύματα του Μπορντώ που χρησιμοποίησαν ήδη το σύστημα της τηλεόρασης στηρίζουν όλη τη διδασκαλία τους σ' αυτήν ακριβώς την «αντίδραση» των μαθητών τους όποιους και χειραγωγούν με ειδικά μαθήματα «Εισαγωγής στην όπτικο - ακουστική παιδεία». Οι μαθητές, εκτός των ειδικών σχολικών έκπομπών τους παρακολουθούν και τα προγράμματα της γαλλικής τηλεόρασης τα όποια υποβάλλονται σε κριτική ανάλυση βάσει των παρατηρήσεων των ίδιων των μαθητών.

Η τηλεόραση όμως δημιουργεί μια ολόκληρη επανάσταση στις μεθόδους διδασκαλίας. 'Ας πάρουμε τις ξένες γλώσσες: αντί ο μαθητής ν' αρχίζει από την άγνωση του ξε-

νόγλωσσου κειμένου, που πρέπει μετά να το μελετήσει, για να καταλήξει μετά να ψελλίζει τις ξενόγλωσσες φράσεις όπως τα καταφέρνει καλύτερα, η τηλεόραση αρχίζει έντελως άναποδα. Οι μαθητές άκουε άπλωσ το σχολιασμό μιας καταστάσεως που προβάλλεται στη μικρή όθονη. Το νόημα του σχολίου γίνεται έτσι άμέσως αντιληπτό, ή προφορά των λέξεων προσλαμβάνεται άμέσως κι' ύστερα όταν οι μαθητές προσπαθήσουν να αναπαραγάγουν σε γραπτό κείμενο τα όσα άκουσαν και είδαν διαπιστώνουν ότι ή προσπάθειά τους εύκολύνεται πολύ. 'Άμεσο άποτέλεσμα: οι μαθητές που στέλνονται από το σχολείο να περάσουν τις διακοπές ένα μήνα στην 'Αγγλία βλέπουν με έκπληξη τους ότι είναι σε θέση να συνεννοηθούν και να γράψουν ένα γράμμα στ' άγγλικά.

Η μεταμόρφωση αυτή είναι ένα γενικό φαινόμενο σ' όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα που έγκατέστησαν κινώματα τηλεόρασεως. Γενική δεν είναι άκόμη όμως ή έγκατόσταση αυτών των κινωμάτων σ' όλα τα σχολικά ιδρύματα. Στη Γαλλία μόλις 6.000 μαθητές έπωφελούνται των πλεονεκτημάτων του νέου συστήματος. Και ένα 5% μόνο από το σύνολο των φοιτητών.

ΑΓΑΠΗΤΟΙ ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΙ,

• Μικροί και μεγάλοι σ'ς ρωτούν πολλές φορές:

— Θέλομε να μάθωμε ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ, θέλομε να μάθουν τα παιδιά 1—2 τουλάχιστον ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ.

• 'Από σήμερα και στο έξής θα μπορήτε χωρίς δισταγμό να τοῦς άπαντάτε:

— Μην ξοδεύεσθε άσκοπα και μη χάνετε τον καιρό σας:

— 'Αγοράστε τις «ΜΕΘΟΔΟΥΣ ΔΙΔΑΛΙΑΣ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ» — ΧΑΡΗ ΠΑΤΣΗ και θα μάθετε σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα την ξένη γλώσσα ή τις γλώσσες που σ'ς ενδιαφέρουν.

— 'Αγοράστε άκόμη και το περίφημο «ΛΕΞΙΚΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ» — ΧΑΡΗ ΠΑΤΣΗ.

• Με τα «Λεξικά Ξένων Γλωσσών» και τις «Μεθόδους Αὐτοδιδασκαλίας Ξένων Γλωσσών» του ΧΑΡΗ ΠΑΤΣΗ εξασφαλίζετε με έλάχιστα χρήματα να μάθουν τα παιδιά σας (άλλα και σε'ς οι μεγάλοι) όλες τις ΒΑΣΙΚΕΣ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ (Γαλλική — 'Αγγλική

— Γερμανική — 'Ιταλική) ή και μία από αυτές.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Α' - Β' Εκπαιδευτική Περιφέρεια Βεροίας

Στις 29 Μαρτίου τρέχοντος έτους έπραγματοποιήθη εις Νάουσας και εις τον κινηματογράφο «ΔΙΑΝΑ» Παιδαγωγικών Σεμιναρίων των Διδασκάλων άμφοτέρων των Περιφερειών Βεροίας. Τοῦτο έγινετο υπό την αιγίδα του Νομάρχου 'Ημαθίας κ. 'Ανδρέου Κατερινιά, παρόντων δέ: 'Ο Μητροπολίτης Βεροίας και Νάουσας κ. Παῦλος, ο Νομάρχης κ. 'Ανδρέας Κατερινιάς, ο Γενικός 'Επιθεωρητής ΙΑ' Περιφέρειας κ. Γκόβελας 'Αναστάσιος, οι 'Επιθεωρηταί Α' και Β' Περιφερειών Βεροίας κ. κ. Κουνάβος 'Αλέξανδρος και Παρούσης Λάμπρος, εκπρόσωπος του Β' Σώματος Στρατού, ο Διοικητής Χωροφυλακής Βεροίας, ο Διοικητής του έν Ναούση έδρεύνοντος Τάγματος, ο Διοικητής της 'Τποδιοικήσεως Χωροφυλακής Ναούσης, ο Δήμαρχος Ναούσης κ. Χρυσόχοου, οι Γυμνασάρεαι κ.κ. Νικολαΐδης του Γυμνασίου 'Αρ. Ναούσης, Παπαδόπουλος Δημήτριος Γυμνασίου Θηλέων Βεροίας, Βαλαμίδης 'Εμμανουήλ 'Ιδιωτικού Γυμνασίου Ναούσης και άπαντες οι Διδάσκαλοι. Διδασκάλισσα και Νηπιαγωγοί του Νομού, άνερχόμενοι εις 480.

Μετά την προσεσχόν, ή οποία έβήλη υπό μαθητικής χορωδίας, άνέπεμψεν εχόν την πρός εῶδοσιν των εργασιών του Συνεδρίου και εχαιρέτησεν τοῦς Συνέδρους ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Βεροίας και Νάουσας κ. Παῦλος, χαρακτηρίσας το έργο της άγωγής ως «'Επιστήμην 'Επιστημών» και «Τέχνην Τεχνών». 'Εν συνεχεία ο Νομάρχης κ. 'Ανδρέας Κατερινιάς έκήρυξεν την έναρξιν των εργασιών του Σεμιναρίου, άπευθύνas συγχρόνως έμπνευσμένας παραινέσεις προς τοῦς Συνέδρους 'Εκπαιδευτικούς, τονίσας έν κατακλείδι ότι ο Διδάσκαλος οφείλει να έπιδεικνύη παντοῦ την 'Ελληνικήν του καρδίαν, την άγάπην του, τον πόλεμον έναντί της αντοχής και άνωτέραν αντίληψιν καθήκοντος, άρετᾶς με τας όποιας θα έμπνεύσῃ και θα καθοδηγήσῃ τόσον την σπουδάζουσαν νεολαίαν, όσον και τοῦς ενήλικας, ίνα οὔτω καταστή δυνατή ή πραγματώσις των σκοπών και στόχων της 'Εθνικής Παιδείας. 'Εν συνεχεία εις το βήμα άνήλθεν ο κ. Γεν. 'Επιθεωρητής Δημ. 'Εκπαιδεύσεως κ. 'Αναστ. Γκόβελας, όστις έν μέσω γενικής συγχι-

νήσεως άπηνύθεν θερμών χαιρετισμών προς τοῦς συνέδρους, χαρακτηρίσας το Παιδαγωγικόν Συνέδριον ως «μυσταγωγίαν του Πνεύματος» και διεβεβαίωσεν τοῦς αντιπροσώπους των άρχων και της Κυβερνήσεως, ότι οι 'Ελληνες Διδάσκαλοι είναι έτοιμοι δι' οίανδήποτε θυσίαν, προκειμένου να έπιτευχθώσιν οι μεγάλοι σκοποι της Παιδείας και της έλληνοχριστιανικής άγωγής των νέων μας.

Αί εργασίαι του Σεμιναρίου συνεχίσθησαν με τας εισηγήσεις, την διεξαγωγήν συζητήσεων και εξαγωγήν πορισμάτων επί των συζητηθέντων θεμάτων.

Το πρώτον θέμα «Ποία τα παρουσιαζόμενα σήμερα έν τῷ Νομῷ 'Ημαθίας προβλήματα, άτινα άσκούν δυσμενή επίδρασιν επί της έν γενει σχολικής εργασίας και ποιος ο καλύτερος και πρακτικώτερος τρόπος αντιμετώπισεως των» εισηγήθη ο 'Επιθεωρητής Δημ. Σχολείων Α' 'Εκπαίδ. Περιφέρειας Βεροίας κ. 'Αλέξανδρος Κουνάβος, το δεύτερον θέμα «Το βαθύτερον νόημα της 'Επαναστάσεως της 21ης 'Απριλίου και ή άποστολή του Διδασκάλου ως και ή θέσις της Πολιτείας και της Κοινωνίας έναντι των σχολικών προβλημάτων» εισηγήθη ο Διδάσκαλος κ. Καραλής Χαράλαμπος και το τρίτον θέμα «Η άγωγή ως βασική λειτουργία της ζωής» εισηγήθη ο Διδάσκαλος κ. Τσέος 'Αντ.

Μετά την συζήτησιν και επί του τελευταίου θέματος ο κ. Νομάρχης 'Ημαθίας, ως Πρόεδρος του Σεμιναρίου, συνόψισεν τα πορίσματα του Συνεδρίου επί των συζητηθέντων θεμάτων και έν συνεχεία οι συνέδροι παρορκολούθησαν την προβολήν της κινηματογραφικής ταινίας «Δίδασθε έποικτιώς».

Πρό της λήξεως των εργασιών του Συνεδρίου ένεκρίθη ψήφισμα πίστεως και συμπαραστάσεως προς την 'Εθνικήν Κυβέρνησιν και το άναμορφωτικόν έργον αυτής.

Αί εργασίαι του Συνεδρίου έκλεισαν με τον 'Εθνικόν Ύμνον, όστις έβήλη υπό της χορωδίας του 2ου Δημοτικού Σχολείου Ναούσης.

'Επικολούθησεν συνεστάσις των συνέδρων μετά του κ. Νομάρχου εις το έξοχικόν Κέντρον Ναούσης «ΚΙΟΣΚΙ».

ΑΔΑΛΟΓΑΟΥ ΝΙΚΟΣ

ΔΑΣΚΑΛΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Στὸ Χάρη Πάτον

πού ἐνσαρκώνει τὰ ὄνειρά μας

Ἀπ' τὸν παπποῦ μου τᾶκουσα —
«Θεὸς σχωρεῖται τὴν ψυχὴν του».
Θυμάμαι! Ναί! ὁ πάππος μουλεγε:
Στὸν κόρφο κουβαλοῦσες τὴν κοιλούρα
Καὶ πήγαινες στὰ Γιάννενα νὰ μάθης καὶ νὰ
(φωτιστῇς!

Εὐπόλυτος, μὲ ροῦχα μπαλωμένα, πήγαινες
Τὸ πνέμα σ' ἐπλάθ' ὄνειρα, νὰ βγῇ ἀπὸ τὴ
(φτώχεια

Καὶ νὰ πετάξῃ, νὰ στηθῇ ὁλόρθο,
Τὸ χέρι σπλαχνικὰ νὰ δώσῃ στὸν ἀγρότη,
Στὸ χωριανὸ τὸ γείτονα καὶ στὸ φτωχὸ γι-
(δάρη
Καὶ στὰ παιδιὰ ὅλου τοῦ χωριοῦ σ' ὅλη τὴν
(Λάκκα - Σοῦλι!

Τὰ μάτια ὅταν σκυφτὰ κάτω ἀπ' τὸ λυχνάρι
Κοιτάζανε καὶ ρούφαγαν τὶς φ'λλάδες τὶς πα-
(λιές
Τὸ δρόμο σου σημάδεψαν, τὴ δύναμη σου δώ-
(σαν

Γιὰ νὰ γραφτῇς, ἀργότερα, στοῦ Σούρα τὸ
(Σχολεῖο
Στὰ Γιάννενα τὰ ξακουστὰ καὶ στὸ Διδασκα-
(λεῖο,
Στὴν πόλιν τὴν πανέμορφη, τὴν πόλιν τῶν ὀνεί-
(ρων
Πῶχει τὰ κάστρα τὰ πολλά, τὴ θρυλικὴ Παμ-
(βώτιδα.

Μικρὸς, μικρὸς ὀρφάνεψες. Κι ἔμεινες μὲς τοῦς
(δομοῦς!
Κι ὅμως! Ποτὲ δὲν ἐδεῖλιασες· ἐρίχτηκες τ'
(ἀπὸ τοῦ.

Πάλαψες, νίκησες καὶ τὸνειρο ὀπουχες
— Τότε μικρὸ παιδί σὰ σποῦδαζες, —
Πᾶς νὰ τὸ κάνῃς πράξη!

Ὁνειρο, πόθος καὶ καυμὸς ἕνας μόνο εἶναι γιὰ
(σένα:

νὰ ἰδῇς τὸ φῶς νὰ ἀστροβολᾷ σ' ὅλη τὴ χώρα
(ὡς πέρα.

Σὲ πόλεις, κάμπους καὶ χωριά καὶ ὡς τὶς φτω-
(χοκαλύδες!

Ἀπ' τὸ λαὸ ξεκίνησες· τῆς φτώχειας θρόνονα
(εἶσαι.

Καὶ στὸ λαὸ ξαναγεννᾷς, τὰ φῶτα σου σκορ-
(πώντας

Μπροστὰ κρατήσου, γίγαντα, κι ἔμεις πᾶντα
(μαζί σου

γύρω σου φτωχικὰ, γεμάτη περηφάνεια
στὸν κόρφο σου στεκόμαστε, κοντὰ στὰ ὄνειρά
(σου

ἀληθινὰ τὰ φτερουγίσματά σου!

ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΡΑΚΟΣ

Συμμετοχὴ

α'

Τὸ τραῖνο χάθηκε
πίσω ἀπ' τὸ λόφο, γι' ἄλλου.
Τὸ δειλινὸ ξεδίπλωσε
τὸ θυσιὸν τοῦ μαντήλι,
νὰ μαζέψῃ τὰ δροσοδάκρυα.

Ἄναστενάζει ἡ θάλασσα
βόγγους πνιγμένων.
Τ' αὐτάρια τῶν κοχυλῶν
ἔχουν λόγο νὰ βρίσκονται στ' ἀερογιάλι.

Κων. Καλαπανίδας

Ἡ μαργαρίτα

Μικρὸ πουλάκι τραγουδεῖ
κ' ἡ μαργαρίτα ἀφίνει
ἐν' ἀνθοπέταλο λευκὸ
νὰ πέσει πᾶ' στὴ γῇ,
μικρὴ θυσία στὸ ρυθμὸ
τοῦ τραγουδιοῦ νὰ γίνῃ,
χάρισμα στὸν καλλίφωνο,
τὸ νιὸ τραγουδιστή.

Μέσα στὸ κρύο πέλαγο
ἐν' ἀστεράκι πέφτει
ἀπὸ τὰ ὕψη τὰ πλατιά
τοῦ βραδυνοῦ οὐρανοῦ.
Κι ἀφήνει ἐν' ἀνθοπέταλο
μὲ πόνο ἡ μαργαρίτα
«φόρο τιμῆς κι ἀνάμνησης»
στὸ πένθος τοῦ χαμοῦ.

Σφίξαν τὰ χέρια δυὸ ἄνθρωποι
καὶ κλάψαν ἀπ' ἀγάπη
ἡ εὐτυχία τοῦς ἐπνίξε
καὶ ἡ πολλὴ χαρὰ.
Κ' ἡ μαργαρίτα ἔβανε
θυσία στὴν ἀγάπην
κι ἔμεινε χωρὶς τ' ἄνθη τῆς,
πού 'ταν λευκὰ φτερά.

Τ' ἄλλο πρωί, σὰν ξύπνησε
γυμνὴ ἡ μαργαρίτα,
εἶχε γεμάτη τὴν καρδιά
γυαλιστεροὺς καρπούς.
Κι ὅλους στὴ γῇ τοὺς τίναξε,
καὶ πάλι νὰ ξεφυλλιστοῦν
νὰ γίνουν μαργαρίτες
σὲ χίλιους δυὸ βωμούς.

Κων. Καλαπανίδας

Ἄλως 400ῷ Δημ. Σχολείου Πειραιῶς

Σημ.: Ἀπὸ τὴν ὁμώνυμη συλλογὴ παιδικῶν
ποιημάτων τοῦ «Κουβέντα μὲ τ' ἀστερία» ποὺ
πῆρε ἐφέτος τὸ βραβεῖο τῆς «ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ».

ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΧΑΡΗ ΠΑΤΣΗ

Στὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα καὶ στὴν Ἑλληνικὴ Παιδεία

“ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ,,

Ολόκληρη ἡ πνευματικὴ ἡγεσία τῆς Χώρας μας σὲ μιὰ πανεθνικὴ σταυροφορίᾳ
ἐκλαϊκεύει καὶ προσφέρει, μέσα ἀπὸ τὶς 20.000 σελίδες τῶν 24 τόμων τῆς Ν.Ε.Ε.,
τὸν ἀπέραντο θησαυρὸ τῶν γνώσεων καὶ τῆς σοφίας 5.000 χρόνων πολιτισμοῦ,
γιὰ τὴν ἄνοδο τοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

ΑΝΩΤΑΤΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ

Ἐκδόσεως - Ἐπιτελείας καὶ Κατευθύνσεως τῆς Ν.Ε.Ε.

Γενικὴ Διεύθυνση — Σύνταξη — Ὁργάνωση

ΧΑΡΗΣ Σ. ΠΑΤΣΗΣ

Ἰδρυτῆς — Διευτῆς τοῦ «Ὁργανισμοῦ Ἑγκυκλοπαιδικῶν Ἐκδόσεων»
Α' Χρυσοῦν Μετάλλιον Παιδείας

Πρόεδρος

ΙΩΑΝΝΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ἀκαδημαϊκὸς - Καθηγητῆς τῆς Ἀρχαίας Ἑλλ. Φιλοσοφίας

Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν — Ὑπουργὸς Παιδείας

Ἐπὶ τῶν Δημοσίων Σχέσεων

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΣ

Ἀντιναύαρχος - ἐπίτ. Ἀρχηγὸς τοῦ Στόλου,

τ. Ἀρχηγὸς τοῦ Γ.Ε.Ν.

Γραμματεὺς Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου

ΜΙΧΑΗΛ ΠΕΡΑΝΘΗΣ

Συγγραφεὺς - Δημοσιογράφος

Γιὰ πρώτη φορὰ στὴ δημοτικὴ γλῶσσα

- 24 μεγάλοι καὶ ὀγκῶδεις τόμοι ποὺ τοὺς ἀποτελοῦν
- 20.000 σελίδες, μὲ
- 15.000 εἰκόνες, χάρτες, σχέδια καὶ ἔγγραφα hors texte
- 10.000 Ἑλληνες καὶ ξένοι ἐπιστῆμονες συνεργάζονται στὴ σύνταξη καὶ ἐκδόσῃ τῆς Ν.Ε.Ε.

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

- Σὲ ἐβδομαδιαία τεύχη τῶν 6 δρχ. (μονὰ - διπλὰ - πολλαπλὰ) γιὰ νὰ τὸ ἀποκτήσῃ ὁλόκληρος ὁ Ἑλληνικὸς λαός.
- Ὁλόκληρο τὸ ἔργον θὰ παραδοθῇ στὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ ἀνυπερθέτως μέχρι τὸ Δεκέμβριον τοῦ 1970
- Φίλοι ἐκπαιδευτικοί: Σᾶς δίδετε ἡ μοναδικὴ εὐκαιρία νὰ ἀποκτήσετε σεῖς καὶ οἱ μαθητῆς σας τὴ Ν.Ε.Ε.
- Συστήστε τὴν παντοῦ, στοὺς γονεῖς, στοὺς γνωστοὺς καὶ φίλους σας

ΑΘΗΝΑ - ΕΛΛΑΔΑ - ΚΟΣΜΟΣ

ΤΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΜΕΧΡΙ ΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΩΣ ΕΝΑΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ (ΑΤΛΑΣ)

Τò μνημειώδες αυτό έργο αποτελείται από 10 πολυτελείς τόμους (σελ. 4.800) και θα ολοκληρωθή σε 150 εβδομαδιαία τεύχη τών 10 δραχ.

Στά κυκλοφορούντα τεύχη, εκτός από τούς 320 όλοσέλιδους χάρτες και τις άφθονες έγχρωμες εικόνες (hors-texte), υπάρχουν και 18 πολύχρωμοι μεγάλοι χάρτες σχήματος 70 x 100, τούς όποιους θα αφαιρέσετε από τὰ τεύχη για να στολίσετε τὰ Γραφεία σας ή να τούς χρησιμοποιήσουν τὰ παιδιά σας στα σχολικά τους μαθήματα.

ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΩΣ ΣΕ ΔΥΟ ΣΕΙΡΕΣ ΑΠΟ 5 ΤΟΜΟΥΣ ΕΚΑΣΤΗ

ΣΕΙΡΑ ΠΡΩΤΗ

ΕΛΛΑΔΑ - ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ - ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
(GRECE - HELLENISME - CIVILISATION GREQUE)

Τόμος 1ος **ΑΙΓΑΙΟΝ - ΚΝΩΣΟΣ - ΜΥΚΗΝΕΣ** (Προϊστορική Έποχή)

Τόμος 2ος **ΑΘΗΝΑΙ - ΧΡΥΣΟΥΣ ΑΙΩΝ** (Κλασσική Έποχή)

Τόμος 3ος **ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ - ΡΩΜΗ** (Έλληνιστική - Ρωμαϊκή Έποχή)

Τόμος 4ος **ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ - ΜΕΣΑΙΩΝ** (Βυζαντινή Έποχή)

Τόμος 5ος **ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ - ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ** (Νεώτεροι Χρόνοι)

Και οι 5 τόμοι τής σειράς εξετάζονται κατά τò διάγραμμα: ΙΣΤΟΡΙΑ - ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΤΕΧΝΕΣ - ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ - ΜΝΗΜΕΙΑ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, και εικονογραφούνται με 240 πολύχρωμες όλοσέλιδες εικόνες hors texte όλων τών άθανάτων έργων Τέχνης και Πολιτισμού.

ΣΕΙΡΑ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ
ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ (ΑΤΛΑΣ)
(GUIDE MODERNE TOURISTIQUE MONDIAL)

Τόμος 1ος **ΕΥΡΩΠΗ** (Νότιος - Δυτική - Κεντρική - Βόρειος - Ανατολική)

Τόμος 2ος **ΑΜΕΡΙΚΗ** (Βόρειος - Κεντρική - Νότιος)

Τόμος 3ος **ΑΦΡΙΚΗ** (Βόρειος - Δυτική - Ανατολική - Κεντρική - Νότιος)

Τόμος 4ος **ΑΣΙΑ** (Έγγυς - Νότιος - Κεντρική - Βόρειος - Ανατολική)

Τόμος 5ος **ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ** (Ωκεανία - Αρκτική - Ανταρκτική)

Και οι 5 τόμοι τής σειράς εξετάζονται κατά τò διάγραμμα: ΦΥΣΙΚΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ - ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ - ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΤΑΞΙΔΙΑ - ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ και εικονογραφούνται με 320 πολύχρωμους χάρτες και όλοσέλιδες εικόνες τών διαφόρων χωρών τής γής.

ΔΩΡΑ ΧΡΗΣΙΜΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΛΗΚΤΙΚΑ

Στους αγοραστάς τών τευχών προσφέρονται **ΕΝΤΕΛΩΣ ΔΩΡΕΑΝ** 18 μεγάλοι χάρτες (σχήματος 70 x 100) και μία **ΥΔΡΟΓΕΙΟΣ ΣΦΑΙΡΑ** (οι χάρτες άμέσως μέσα στα τεύχη, ή Υδρόγειος Σφαίρα με τήν ανταλλαγήν τών τευχών, στό τέλος).

Όλόκληρον τò ΔΕΚΑΤΟΜΟΝ έργο με τεύχη δα σάς στοιχίση

ΜΟΝΟΝ ΔΡΑΧ. 1.500 (έκπτωσης 66%).

Ή τιμή αυτή (μαζί με τὰ δώρα) είναι ειδική προσφορά μόνον στους αγοραστάς τευχών. Μετά τήν ολοκλήρωση τής έκδόσεως οι ΔΕΚΑ τόμοι (χωρίς τὰ δώρα) δα πωλούνται

4.500 ΔΡΑΧ.

• Τò έργο δα ολοκληρωθή μέχρι τόν Δεκέμβριο τού 1966.

• Σε κάθε τεύχος υπάρχουν δύο τυπογραφικά 16σέλιδα (ανά ένα από κάθε σειρά).